

LA LLEI FUNESTA

EL lector ja entén que volem parlar de la llei anomenada de Confessions i Congregacions religioses. Creiem que no cal enumerar-ne ni ponderar-ne les injustícies, els estralls que causarà la seva aplicació, les contradiccions no sols amb la llei natural i eterna, ans encara amb l'actual llei constitutiva de l'Estat Espanyol. Tot això ha vingut detallat i precisat fins on pot demanar la curiositat més exigent en les publicacions de periodicitat més freqüent que la nostra.

Nosaltres només voldriem posar en una llum ben intensa que una llei tan exorbitant de tot sentit de justícia i de dret forçosament ha de resultar funesta. Però entenguem-nos bé—no som, ni volem ésser pessimistes—: funesta o per als qui en són colpits, o per als qui l'han elaborada. En termes més clars: els dirigents de la nau de l'Estat Espanyol, emportats potser més lluny d'on ells mateixos es pensen per un sectarisme superat a tot arreu, han arribat amb aquesta llei a una imprudentíssima declaració de guerra, potser diríem millor a una ruptura d'hostilitats, amb el catolicisme espanyol que ha de reportar forçosament o el capolament d'aquest catolicisme local que el condemni a molts lustres d'impotència, o a la desfeta definitiva dels sectaris que han iniciat una tàctica aconsellada només per la més cega i rancuniosa de les passions.

Per al Catolicisme, no hi ha cap prova mortal. Per al catolicisme d'un país, tampoc no pot haver-n'hi, si els catòlics, prenent aquesta paraula amb la major amplitud possible, saben reaccionar vigorosament i abnegada, renunciant a tota violència exterior, i dedicant-se a ésser cristians íntegres en idees, en costums i en conseqüència impecable en tots els actes i en tots els moments de la vida. És difícil que hi hagi cap llei que no deixi esclatxes; i l'esperit cristià té una tensió, determinada pel doll d'aigua que li baixa del cel, que les esbotza totes i romp totes les trabes legals i materials, per perfectament que les hagi ideades el Maligne. Però si es podia donar una llei perseguidora sense cap esclatxa, l'esperit cristià no es donaria pas: es posaria tes fins a fer esclatar la carn oprimida, i el martiri, càntic

que comença amb tonada funeral i acaba amb entonacions inicials de victòria, mataria el botxí molt més definitivament que no hauria mort la víctima.

Si l'esperit cristià d'aquest país és viu, reaccionarà vivament, i amb l'única violència suauíssima de la Veritat esclatant sota el turment, vencerà i annihilarà el perseguidor. Si és esmorteït fins a la incapacitat de reacció, la llei funesta farà tots els efectes que els seus autors es proposen, i serà funesta per a aquells contra qui apunta.

Volem creure i esperar el primer. Síntomes n'hi ha. Però no volem ocultar que n'hi hi ha d'altres que ens fan témer. Quins? La confusió entre l'etern i el temporal, la imitació de la revolució en la tàctica combativa, el fer—repetim-nos—una revolució contrària, en lloc de fer el contrari de la revolució.

Si el criteri cristià cent per cent s'imposa, la llei funesta ho serà per als sectaris, que aniran a fer companyia a les ombres avui oblidades dels perseguidors de Déu i de la seva Església que han aparegut de tant en tant sols per a provocar noves victòries de l'Esposa de Crist, que, com Ell, sota la corona de llum de la resurrecció, necessita la corona de sang que han deixat les espines en la seva testa divina.

Tenim la impressió que els nostres sectaris s'han perdut per golosos. Han anat massa de pressa. Han cregut que aquest poble indiferent, en gran part, en les pràctiques religioses era ja insensible espiritualment i sobre ell es podrien repetir amb èxit les experiències tíràniques que han fracassat sempre i pertot fins ara. Es podrien equivocar. La fe té energies ocultes que, no l'enemic, el mateix que les té no pot sospitar. Es una entranya que es pot tenir inconscientment, però quan s'intenta d'arrencar-la produeix els dolors més vius i les reaccions vitals més vigoroses. Aquest poble religiosament adormit podria externar un turment espiritual tan viu que, ni que al principi determinés reaccions orgàniques febles, com el seu mateix organisme, ben ajudades i dirigides per capdavaners dòcils a les orientacions de la Jerarquia, arribessin a fer a miques tota l'ortopèdia i tota la cirurgia diabòlica de la secta.

El narcòtic, cars enemics, potser encara havia durat poc. Potser us convenia una temporada més de protecció de l'Església. L'atuixegament havia fet adormir molts membres, però l'esperit estava alerta. I en compte d'esperar l'efecte final del dormitori, heu tingut la impaciència de voler llançar als voltors el que creïeu cadàver. Potser us heu equivocat. No fóra la primera vegada que passaria.

Sabem d'un altre moviment substancialment legítim, per bé que

d'un ordre bastant inferior, que, durant el temps de demanda i de preparació de la victòria, consagrà la major partida dels seus esforços a fingir una força representativa desproporcionada amb la realitat social que li feia de base, en compte de bastir amb carreus sòlids d'història, de cultura, de moral, la realitat d'on havia de sortir legítimament la força representativa.

El que li ha passat és que, a l'hora del triomf, aquell poble ineducat s'ha sentit més atret per la retòrica revolucionària que per la veu pairal, i la seva llibertat segles ha anhelada ha anat a parar en mans dels qui sempre l'havien combatuda.

No us podria passar una cosa semblant a vosaltres?

PARASITISME RELIGIOS

LA gran temptació que passa la humanitat del nostre temps és la primera d'aquelles amb què el Príncep de les tenebres volgué seduir el Fill de l'home en el desert: la conversió de les pedres en pa. Per tal d'allunyar-la més encara de l'adoració, servei i possessió de Déu, la neguiteja amb una obsessió tenaç d'Economia política, que ara vol prendre a la Teologia la seva antiga preeminència. I no sols en l'ordre teòric aquesta disciplina ha esdevingut dominadora, sinó que fins i tot va tornant-se cada dia més el centre d'atracció de la vida humana, com si totes les facultats i energies tinguessin per única destinació servir-li de satèl·lits. Convertida en fi de l'home, és a dir, en divinitat, l'Economia demana holocaustos, i el socialisme, el seu adorador més fervent, no recula ni davant del sacrifici de la llibertat humana a les exigències d'una més eficaç producció, com diu, planyent-se'n, el nostre Sant Pare Pius XI en l'encíclica *Quadragesimo Anno*.

No volem pas significar amb això que en totes les matitzacions del socialisme i en tots els seguidors d'aquesta escola sigui la dèria materialista l'única inspiradora dels anhels d'una creació indefinida de riquesa: sota les seves preocupacions econòmiques, sentirà potser, qui atent escolti, batecs de caritat cristiana, a vegades inconscients, relíquies precioses d'un heretatge espiritual rebut de centúries més religioses, que els mou a cercar alleujaments en el treball i abundor en els productes, per a fer més passadora i joiosa l'existència de tots els membres de la família dels homes. Però aquesta casta selecta del socialisme idealista místic va extingint-se de pressa, ofegada pel descordament materialista marxista, que encén les sangs dels *líders* i les turbes comunistes i enverina les ànimes amb sentiments d'enveja i de rancúnia, assenyalant-los, com béns suprems de la terra de promissió, la bona taula i els plaers sensuais de tota mena.

En aquest ambient intel·lectual i moral, la religió cristiana va esllanguint-se; els gèrmens de vida divina van extingint-se en les ànimes, que ara troben la felicitat suprema en els goigs i delectacions

del sentit i veuen en el sobrenaturalisme evangèlic una illusió perillosa i un obstacle al progrés social. Perduda la fe en Déu, tota religió és cosa vana, aplec de supersticions i de fórmules mortes, que foren un dia explotades per a adormir en el poble els sentiments de protesta i de revolta contra els seus dominadors. Així no és estrany que en la categoria dels *paràsits*, l'extirpació dels quals pren per objecte primer la secta socialista, tinguin lloc de preferència els ministres de la religió.

El motiu que contra el seu manteniment en la societat moderna treu de polleguera tantes multituds i fa sagnants les plomes i les veus dels propagandistes, no és pas econòmic, sinó formalment anti-religiós. No poden pas al·legar aquella escassetat de mitjans de viure i aquella urgència d'ocupar tots els braços, que, segons afirmen els deixebles del materialisme històric, feia impossible en les religions primitives l'existència d'una classe levítica mantinguda a costes del treball d'altres. Precisament, avui dia, i potser cada dia més si la tècnica industrial va refinant-se, una de les preocupacions de la societat haurà d'ésser de trobar feina als braços sobrers i cercar consumidors a l'excés de productes. Una societat on fos intensa la vitalitat religiosa no hauria pas d'anar amb gasiveries en el manteniment del sacerdoci i del culte, quan tantes d'energies resten vacants i tanta de riquesa es perd o s'esmerça en finalitats dolentes. Si ara, doncs, es demana l'extinció de la classe sacerdotal i de tota despesa en el culte, no serà pas per necessitat d'estalvi, sinó per judicar-los inútils o per aversió antireligiosa.

Per tal de donar acabament al tema que estudiàvem en els articles sortits a LA PARAULA CRISTIANA en setembre de 1932 i març d'enguany, de caient especialment apologetic, situant-nos en el mateix pla social, no metafísic, on es mouen principalment avui els sociòlegs i polítics adversaris de la religió quan l'acusen de parasitària, recordarem algunes de les excel·lents *utilitats socials* del servei religiós, contestarem certes objeccions ara més divulgades, i farem indicacions de com als homes especialitzats en l'apostolat i el cule no els podrien mancar mitjans de viure ni en una societat collectivista, mentre hi hagués ànimes adoradores de Déu i observants de les pràctiques religioses.

La unificació dels esperits

Societat vol dir, essencialment, congregació d'homes per a treba-

llar en la consecució d'un fi especial. En la societat civil, aquest fi especificador és la recerca de les condicions que facin possible la vida i benestar temporal. La cooperació eficaç en aquesta recerca demana una certa unió indispensable d'enteniments, de voluntats, de sentiments, i aquesta unió depèn sobretot del concepte que es tingui de la vida i de la benaurança. Així, la font primera de concòrdia ciutadana és d'ordre transcendental, neix de la doctrina generalment acceptada sobre l'essència de l'univers, de la naturalesa i destinació humana. La ciutat pren la seva forma de l'esperit que domina en el poble. Els pensaments íntims de l'home li serveixen de patró per a bastir la seva casa. Aquesta no podria aguantar-se gaire, ni àdhuc aixecar-se, si en els esperits regnaven la confusió i l'anarquia. Els homes no podrien entendre's sense una avinença elemental entorn dels principals problemes filosòfics que són fonament de la moral i donen orientació a la vida pràctica. I com que la raó humana ha demostrat ésser un flac instrument unificador, donant sempre en la història el trist espectacle d'una munió anàrquica d'escoles, que, tot i tenint al davant homes eminents i sovint genials, no han sabut avenir-se en l'establiment definitiu i unànim de gairebé cap tesi relativa a la naturalesa del món i de l'home, ha hagut de servir sempre d'*ideari comú* la religió, o sistema de veritats i de preceptes morals que no posa els títols de la seva autoritat en cap argumentació científica, sinó en la revelació divina.

Les diverses civilitzacions humanes han pres el seu guiatge i inspiració principalment d'una religió vertadera o d'una de falsa, que, tot i essent errada, no deixava de posseir certes doctrines pures i d'exercir una funció supletòria de gran utilitat. I, certament, un contemplador imparcial de la història trobarà fàcilment que els costums, lleis i institucions dels pobles civilitzats han estat modelats sota la influència de llur religió. Ella ha estat sempre el primer dels lligaments interns, per tal com uneix les intel·ligències en una creença i les voluntats en una llei moral, i estén la seva influència a totes les manifestacions de la vida col·lectiva. Això explica el zel extraordinari amb què l'Imperi romà, per exemple, defensà el gentilisme contra la invasió cristiana. No era pas de les conviccions paganes d'on sortia sempre la ira persecutòria dels tirans, sinó més aviat de la urgència política de mantenir la unitat essencial de l'Imperi, fundat sobre la creença en els déus i sobre una moral naturalista. Això explica també, potser, com darrera el triomf del Cristianisme vingué prompte la decadència definitiva d'aquella gran comunitat de pobles, lligats, no

per vincles de germanor i benvolença, sinó per la força i l'astúcia de la gran tribu guerrera del Laci. La religió nascuda de l'Evangeli havia tard o d'hora de sedar els sentiments de dominació i rapisseria dels explotadors de l'Imperi i esmussar-los les urpes.

Aquesta funció interna unificant de la religió, no podrà mai ésser suplerta per cap sistema de filosofia, que, fins quan arribés a tenir una estructuració ferma, estaria mancat d'aquella aurèola sobrenatural necessària per a vèncer les resistències, conquerir les voluntats i encendre en els cors l'abrandament de l'amor, únic capaç de convèncer i de moure les multituds.

L'han vista bé prou els moderns laïcistes, la necessitat perpètua d'aquesta *unitat espiritual* en les doctrines bàsiques d'una nació; i, per això, despullant-se de la túnica liberalista que tant de servei els feia quan eren a sota, o bé forjant-se hipòcritament una explicació *emancipadora*, de les seves imposicions unitàries escolars, malden per la creació d'una mena de misticisme laic amb la idealització de principis lliurepensadors, la *canonització* dels seus herois, mestres i apòstols, i amb l'establiment d'una mena de calendari i litúrgia laics. Això ho diem especialment de certes organitzacions socialistes estrangeres i, sobretot, dels creadors de la novíssima societat comunista soviètica, on es posa tot l'ímpetu d'un fanatisme foll a anorrear la religió antiga, a plasmar el jovent sota el signe de la falç i del martell, enlluernant-lo amb miratges de societats fundades sobre una companyonia paradisiàca i abrandant-lo amb dalers de *mística* materialista. Els blasmdors sistemàtics de tota idea i institució religiosa, portats per la intuïció confusa que la societat està formada principalment d'esperits i lligada per conviccions religioses, tracten ara de suplantar el Cristianisme per unes altres creences i un altre sacerdoci, com el positivista Comte volia substituir la fe en Déu i en Jesucrist per la divinització i el culte de la Humanitat. No acusin, doncs, de parasitària la funció religiosa i sacerdotal, a qui pràcticament reconeixen una cabdal importància, quan tant es basquegen per a establir-ne una de nova, forjada segons els seus ideals materialistes o humanistes.

Aguant intern del dret

En els actuals corrents socialitzadors, lluiten i topen dues tendències inconciliables: d'una banda, l'individualisme portat fins als més grans extrems, fins a la dissolució de la família, fins a l'extingiment de les virtuts socials de respecte, d'humilitat, d'abnegació... i,

d'altra banda, la proclamació, com ideal d'avenç, d'una coordinació universal i absoluta de totes les activitats humanes, sigui sota la imposició estatal, sigui sota ordenances corporatives, que convertiran el ciutadà en petita rosca de l'engranatge social, sense gaires escapatòries possibles.

Com serà possible aquesta col·laboració estricta de l'acció externa, si dins dels esperits regna la discòrdia en pensaments i desigs? Si la unió exterior no neix espontàniament de la unitat de creences i de la concepció uniforme de la vida i de la societat, de la moral i del dret, quin serà el vincle capaç de lligar les ànimes deslligades i quina força hi haurà prou poderosa per a vèncer les infinites resistències que la diversitat de dalers oposarà a la designació d'una finalitat concreta en el treball comú i a l'elecció de mitjans per a assolir-la?

L'anarquia sols pot ésser vençuda pel respecte al dret o per la violència. I el respecte general al dret suposa, encara, que en els enteniments trobi aquest una visió general uniforme, és a dir, que les lleis establertes en els codis trobin ressò en les consciències, siguin expressió positiva de la manera com en elles està clarament o confosament concebuda la llei natural o almenys no hi estiguin en contradicció massa oberta; puix que aleshores els mancaria la majestat inspiradora d'adhesió i reverència, i tota la seva virtut coaccionadora dependria de la força política capaç d'aixafar les rebel·lies. Si les voluntats no accepten la llei com expressió de quelcom naturalment just, no com mera determinació arbitrària d'altres voluntats més fortes o més nombroses, la llei serà llavors una cadena que hom portarà reblada al cos, sospirant per l'hora de desfer-se'n.

Això significa que no podrà haver-hi mai cap poble ordenat i lliure, si li manca un sentit jurídic més o menys unànim. Si l'ordenació no surt d'aquesta germanor espiritual, filla de la germanor més estesa i profunda del pensament popular, religiós o filosòfic, haurien de multiplicar-se i estrènyer-se les cadenes, i els gemecs i la ira dels vençuts torbaran la societat i privaran als vencedors del ple gaudiment de llur domini. Essent la concepció i el sentiment del dret part integrant o derivació de les doctrines sobre l'univers i sobre la naturalesa i destinació humanes, tornem a trobar ací la primordial necessitat de la religió com única escola popular de filosofia, prou clara per estar a l'abast de tothom, prou autoritzada per a merèixer reverència general i deslliurar-se de les disbauxes anàr-

quiques del racionalisme. Però, en aquest punt, fa encara la religió a la societat un altre gran servei.

No tots els mals son d'ordre econòmic

Tot i suposant que regni en el poble una mateixa concepció del dret (i parlem ací d'unanimitat moral, havent-hi, com hi ha, dissidències en tota societat humana) i que els enteniments li retin vassallatge, haurem de comptar encara, sempre, amb les resistències de la voluntat i amb la indocilitat de les passions. Fan riure les subtileses dels marxistes quan s'esforcen per trobar l'única deu de discòrdies cíviques en la desigualtat econòmica, en la divisió social de classes riques i pobres, i quan pronostiquen l'adveniment d'una pau absoluta i d'una perfecta rectitud de tots els homes una vegada s'hagi establert definitivament el reialme comunista. Els comentadors de Marx s'escarrassen per demostrar que tota la moral i tota la ciència jurídica present són inventades per a servir de justificació i defensa al predomini capitalista, i que un cop la revolució social hagi desarrelat del món tots els vestigis de l'actual subjecció dels treballadors al capital privat, no hi haurà ja més immoralitats ni violacions del dret. Com si tots els pecats fossin d'ordre econòmic, i no hi hagués altres passions que la fam de riqueses, i com si aquesta mateixa passió es pogués extirpar definitivament del cor humà, quan el triomf polític dels partits obrers hagi fet passar l'arrasador sobre la societat.

Qui tingui la curiositat de seguir les estadístiques del crim, o sigui observador atent dels costums socials, veurà una infinitat de delictes i d'infraccions morals que no tenen cap relació, ni tan sols indirecta, amb l'opressió del capital sobre els desposseïts. Les passions de l'orgull, de l'avarícia, de la luxúria, de la ira... no cerquen pas sempre el diner, ni suposen la seva desigual distribució per a manifestar-se fortes i invasores. Les baralles entre ciutadans, els odís i les rancúnies esclaten sovint per raons diverses de l'interès metàl·lic, i entre els mateixos membres de la classe obrera, lligats entre ells amb solidaritat estreta, no manquen pas les mutuels enveges i escomeses injustes en matèries ben distants de les divisions de sindicats i de partits polítics. Quan dos homes enfellonits per gelosies sexuals s'agredeixen, ¿qui trobarà en aquest espectacle cap derivació dels monopolis capitalistes? Els exemples d'aquesta mena podrien

omplir un llibre. I si algú atribuís aquestes fallences morals i violacions del dret a la deficient cultura de les classes baixes privades d'educació suficient, podríem també recordar-li que no manquen greus desordres en els sectors privilegiats i que la cultura tota sola no té generalment gaire força medicatriu en el regne de la moral i del dret.

La desaparició de la moral i del dret *burgesos* en la planejada organització social marxista no deu pas voler significar un total amoralisme i la inutilitat de tota ordinació jurídica. Sense la moral i el dret, no pot concebre's cap mena de vida i d'activitat humanes, ni menys encara permanència ordenada de cap agrupació social. Hi haurà els drets de l'home i del ciutadà, i els drets de la comunitat, indispensables o convenients als fins de llur existència, i que per això mateix mereixen respecte i han d'ésser defensats contra tota violació. Això significa que hi haurà els deures corresponents a cada un dels drets, és a dir, restriccions en el determini de la voluntat frenadores dels egoismes i dels ímpetus passionals. Tret el monopoli capitalista, treta la tributació als prestamistes particulars de terra i de capital, i abolida l'actual llibertat d'iniciativa en la producció i el comerç, no per això les coses i els homes canviarien pas gaire, i àdhuc, en molts aspectes, els lligaments socials haurien d'ésser més estrets i nombrosos en el règim collectivista, on la col·laboració omnímoda no entenem com pugui conciliar-se amb el futur trencament de trabes somniat pels deïebles de Carles Marx.

La desaparició de la classe possessora dels instruments de treball i el traspàs d'aquests a la col·lectivitat, sobretot si no vénen lentament, darrera d'una llarga evolució de sentiments i de costums, sinó imposats a còpia de violències duríssimes per la dictadura proletària, no sabem comprendre com puguin transformar fins a tal punt l'ànima de l'home que n'arrenquin o hi ofeguin aquelles antigues passions de domini i cobejança que donaren naixement a totes les malvestats i tiranies de la història. Tant aleshores com ara sentiran els homes inclinació a abusar dels seus conciutadans i els serà difícil de respectar els drets dels altres quan siguin un destorb a llur ambició o sensualitat; tant aleshores com ara, i potser més, hauran de sacrificar-se molt sovint al bé general, abstenir-se de satisfer molts desigs, reprimir les males passions trencadores de l'harmonia ciutadana i inclinades a fer servir els altres homes com instrument dels nostres egoismes. Sempre, com ara, el compliment del dret, exigint com condició necessària la restricció del deure, demanarà violència:

o la violència interior guiada i ajudada per la consciència religiosa, o la coacció externa de l'organisme social.

I ací arribem a la repetició de l'antiga disjuntiva popular: o sacerdots o policies; o el sacerdot predicant la llei de Déu que ens mana estimar el proïsme i no fer-li cap mal, o la policia sotjant, denunciant i reprimint les infraccions del dret. L'acció de cadascun d'ells sembla fins contrària, i la seva necessitat està

inversa. Quant més eficaç serà la influència moralitzadora del ministeri sacerdotal, més inactiva haurà d'estar la policia. I així, ara, com en tot temps, el sacerdot exerceix un servei de gran utilitat.

Alguns, comprenent que és en els esperits on la llei ha d'ésser sobretot respectada, si no ha de tenir sempre al costat d'ella la sanció material i no han de multiplicar-se indefinidament els exèrcits de guardians de l'ordre, posen les seves esperances en la ciència, suplantadora de l'antic sacerdoci religiós, a qui estarà confiada la moralització de les generacions futures. Però s'ha esvaït ja definitivament l'aureola d'aquesta ídola moderna. S'ha vist ben clar que no podrà el món refiar-se'n gaire per a aixecar el nivell moral de la humanitat. Ha fet meravelles en el domini de les aplicacions pràctiques i ha obert horitzons magnífics als dalers de domini sobre les forces i riqueses del món, però sobre l'ordre moral, no té cap influència. Es instrument de bé o de mal, segons les mans que se'n serveixin. La darrera guerra, típicament científica i industrial, ha palesat ben bé fins on pot conduir-nos el maneig dels seus invents quan no il·luminen els esperits i no imperen en els cors les lleis eternes de la moral. Aquest intent de substitució de la moral religiosa per una ciència atea ha donat ja fruits de maledicció i més en donarà si la societat va seguint la mateixa ruta d'ara. Els presents són assenyalats amb paraula càlida per S. S. Pius XI¹:

"En comptes de les lleis morals, que amb la pèrdua de Déu s'esvaneixen, s'imposa la força violenta que conculca tots els drets. L'antiga fidelitat i la correcció en el capteniment i en el tracte mutu, tan ponderada àdhuc dels retòrics i poetes del paganisme, cedeix ara el lloc a especulacions sense consciència, tant en els propis negocis com en els d'altri. I, en veritat, com pot sostenir-se un contracte qualsevol, i quin valor pot tenir un pacte, on manca tota garantia de consciència?"

I els fruits futurs, quan en la societat comunista haguessin estat esgotades totes les reserves de la moral cristiana, pot hom endevinar-los, veient el verí dels seus gèrmens. ¿Que no seran possi-

¹ Encíclica *Charitate Christi*.

bles les especulacions odioses i, no existint en el règim de béns contractes individuals, no trobaran ocasions d'explotament l'astúcia i la potència usurpadora? Si això fos possible legalment, altres formes prendria la malignitat de les ànimes; i cal afegir encara que en les relacions entre els homes no tot són contractes econòmics, i, com diem, no tots els pecats contra el proïsme cauen dins del setè manament.

El gran vincle unitiu

Ara i en tots els temps i en totes les formes socials, serà sempre l'economia un element de segon ordre, derivat de més alts principis. No són pas els marxistes els únics a no comprendre-ho així, sinó que la literatura periodística moderna va impregnada del seu sentir materialitzant. Davant dels símptomes adversos a la nostra civilització, veureu molts escriptors i oradors neguitejar-se cercant-ne les causes, i, entre aquestes, les acusacions més greus cauen sovint sobre la maquinària, la indústria, el capital, la banca, els abusos del crèdit, les societats anònimes, els trusts, els sindicats, sense fer-se càrrec que tot això són només instruments posats al servei de persones humanes, útils o nocius, segons com se'ls manegi. Es com si dels abusos de la moneda se'n volgués deduir una condemnaió absoluta contra aquest admirable instrument de canvi, sense comprendre que la seva beneficència o maleficència depèn principalment dels sentiments morals dels seus possessors i de l'esperit dominant en la societat per on circula. En mans d'egoistes viciosos, serà eina de perversió individual i de sofrances collectives; en mans d'homes purs i generosos, serà una gran potència benefactora. L'ordre i el desordre de la societat es concreta en els costums, en les lleis i en les institucions, però descendeix primerament de la regió dels esperits. I en aquesta regió interna, és on té el seu camp propi d'acció la doctrina religiosa i on exerceix una influència superior a la de tot altre elements psíquic, puix entra més endins de l'ànima i posseeix una virtut emocional capaç d'encendre-hi passions més profundes i un esperit activista més ple d'arborament i sacrifici. No en va solen ésser qualificats de *místics* certs estats d'exaltació idealista inspiradors d'abnegació heroica envers una idea o una causa. Tractant, doncs, ara dels eminents serveis de la religió en l'ordre social, trobem ací a favor seu un altre argument de gran vàlua. Ella, en predicar la caritat com el

primer dels seus preceptes, dona la millor fórmula i el més poderós estímul de progrés social, el qual, com diu Ross, consisteix a assolir el màxim d'harmonia i cooperació i el mínim d'hostilitat i de conflictes.

En aquest punt és una tasca tan exuberant l'apologia de la religió cristiana, i tan rica l'argumentació doctrinal i històrica, que hi ha massa matèria per a un article de revista. Farem, doncs, breus apuntacions, sense mirar-nos gaire en les rigors de la coordinació metòdica.

La virtut unitiva del Cristianisme té dos aspectes: un de negatiu i un de positiu. L'aspect negatiu és l'extirpació dels motius de discòrdia humana, que, nascuts d'una mateixa arrel, l'egoisme, es ramifiquen en tres categories: la supèrbia, la cobejança, la sensualitat. Si hom cerca l'origen de qualsevol malifeta i desordre, veurà que raja sempre d'alguna d'aquestes tres fonts enverinades. Contra la supèrbia que mou l'home a la seva pròpia deïficació i a convertir els altres en instruments seus, el Cristianisme transforma el concepte pagà de l'excel·lència humana, posant-lo, no en l'esclat de qualitats externes, ni en exercir dominació sobre d'altres, sinó en la plena sotmissió a l'ordre establert per Déu, de qui ens han vingut tots els dons i excel·lències per tal que siguin esmerçats en la glorificació de Déu i en la imitació de la seva bonesa: "Qui sigui major entre vosaltres, que es faci servent vostre"¹. Contra la cupiditat de béns materials, posa com a condició de la seva escola el deseiximent i l'amor a la pobresa: "Qualsevol de vosaltres que no faci renúncia de tot allò que posseeix, no pot ésser deixeble meu"². Contra la sensualitat, divinitzadora del plaer, anhelosa d'ubriaguesa, predica la simplicitat i austeritat de vida, la puresa de cor, l'esperit de penitència, el venciment de les males passions, l'aixecament de l'ànima vers els gaudis superiors de l'esperit. Henry de Man es plany, en un llibre seu de mèrit singular, que s'hagi donat al socialisme un ideal purament material: "Així haveu creat un món sense gaudi veritable. La victòria és esperit: la lluita ha d'ésser en cada un de nosaltres, contra cada un de nosaltres".

Llegint el *Sermó de la Muntanya*, l'esperit sent que l'envaeixen onades de generositat, comprèn tota la vilesa de les rancúnies i enveges, i escolta com la paraula i exemple del Mestre el conviden al

¹ MATTH., XXIII, II.

² LUC., XIV, 33.

perdó de les injúries, al venciment del mal amb la donació perfecta d'un mateix: "A qui vulgui posar-te plet per tal de prendre't la túnica, fes-li donació també del teu mantell; i a qui et forci a anar carregat mil passos, ves amb ell altres dos mil; a qui et demana, dóna-li; i no giris el rostre al qui vingui a manllevar-te quelcom"¹. No és lloc ací de fer sermons, recordant preceptes i consells sagrats que omplen tot el Nou Testament; però hi fem ara al·lusió com a testimoni de la força immensa que té el Cristianisme per a establir entre els homes el regne de la pau i unió, ofegant o fent minvar l'ímpetu de les passions antisocials, que empenyen vers l'opressió i la injustícia. Aquella veu divina que fa segles ve dient als homes: Vençe't a tu mateix, perdona a qui t'ha ofès, no vulguis agavellar tresors de la terra, fes-te servent dels teus germans... ha tingut una més gran força creadora de civilització veritable que no totes les descobertes econòmiques i les lluites de classes, i en ella hi ha l'únic germen de tots els avanços futurs.

L'aspecte positiu de la virtut unitiva del Cristianisme consisteix en la gran llei de la caritat: ella no es limita a prohibir tota malifeta contra el proïsme, tot avorriment, tota rancúnia i venjança, tot enveja i rivalitat, tot judici temerari, sinó que mana *estimar-lo*: "Un nou manament us dono, que us estimeu els uns als altres amb un amor semblant al que jo us he tingut. En això coneixeran tots que sou deixebles meus, si us teniu amor els uns als altres"². Així la unió entre cristians no ha d'ésser un mer allunyament de tota vexació externa, sinó una disposició interior de l'esperit a fer bé i sacrificar-se: que això significa la paraula "estimar". I el motiu fonamental d'aquesta dilecció no han pas d'ésser les excel·lències i perfeccions naturals dels nostres semblants, inspiradores d'admiració, engendradores d'atracció i simpatia. Així estimaven també els pagans, obeint a impulsos irresistibles del cor. Si no pugés més amunt la llei de la caritat cristiana, no mereixeria pas el títol de *manament nou*, que li donà Jesucrist. Llavors n'estarien exclosos precisament aquells qui més necessitat tenen de rebre socors i consolació: els flacs, els desvalguts, els desproveïts de naturals atractius; llavors tornariem a les velles restriccions paganes, que reduïen l'àrea de germanor humana als familiars, als clients i amics, i n'excloïen els enemics i estranys. Dins la concepció cristiana de la caritat, el motiu de l'amor és, respecte de tots els homes, la universal frater-

¹ MATTH., V, 40-42.

² JOANN., XIII, 34-35.

nitat nascuda de l'origen comú d'un mateix Pare, i, respecte dels fidels, el nostre entroncament amb el Verb fet home, primogènit de la família redimida, la qual constitueix un organisme sobrenatural vivent que el té a Ell per Cap i al qual són cridats i esperats tots els fills d'Adam, peregrinants per la terra. "I aquest cos (*místic*), Déu l'ha disposat de manera que es doni més honor a aquell a qui en mancava; per tal que no hi hagi divisions en el cos, ans tots els membres estiguin plens d'una sollicitud mutual. Quan un membre pateix, tots els membres pateixen amb ell; i quan un membre és honorat, tots prenen part en el seu gaudi. Doncs vosaltres, junts, sou el cos de Crist, i individualment els seus membres"¹.

Així es comprèn la universalitat absoluta de la dilecció cristiana i la crida especial que en l'Evangeli es fa a favor dels éssers humans naturalment menys dignes d'estimació: els humils i els enemics. "Tot allò que féreu per un d'aquests germans meus petitets, per mi ho heu fet"². "Estimeu els vostres enemics, feu bé als que us avorrexen, i pregueu pels que us persegueixen i bescanten"³.

Arreu de l'Evangeli, Jesucrist ens predica la caritat activa i militant. Ell ens convida a ésser perfets com el Pare, de qui surten rius d'amor i de bondat. Ell fa aplicació a sí mateix⁴ d'aquelles paraules d'Isaïas: "L'esperit del Senyor... m'ha enviat a evangelitzar els pobres, a guarir els qui tenen el cor desfet, a anunciar la llibertat als captius, als orbs la vista, i a deslligar els opresos". "Jesús anava recorrent totes les ciutats i viles, ensenyant en les sinagoges, predicant l'evangeli del regne de Déu i guarint tota dolor i malaltia"⁵. En la seva llei, el gran senyal de perfecció és l'esperit de sacrifici, donar-se tot als germans. I per a la vida futura, ell promet el Reialme només a aquells qui hauran estat misericordiosos envers els pobres i els oprimits. Ja comprendrà el lector que, en un estudi d'aquesta mena i en una matèria tan rica i ensems tan coneguda, no ens és permès de moure'ns de generalitats. L'interès principal està en el comentari.

"Tot observador imparcial—diu M. Lecky⁶—trobarà que la virtut més expressament lligada al Nou Testament és l'amor, la caritat o la filantropia. La nova religió era des del seu començament i és

¹ I Cor., XII, 24-27.

² MATTH., XXV, 40.

³ MATTH., V, 44.

⁴ LUC., IV, 18-19.

⁵ LUC., III, 10-11.

⁶ *Histoire de la Morale en Europe*, vol. II, pàg. 130.

també ara la proclamació de la fraternitat universal entre els homes". Aquest tret destacant de la seva fesomia fou allò que més gran impressió va fer en els esperits. Contemplant els gentils l'espectacle meravellós de la perfecta unió d'ànimes en les primeres esglésies cristianes, exclamaven: "Mireu com s'estimen ells amb ells". "La multitud dels fidels no tenien més que un cor i una ànima: ningú no tenia per seu el que posseïa, sinó que tot era comú entre ells"¹. Fou conseqüència d'aquest esperit una exquisida sensibilitat davant tota sofrença, una infinita tolerància envers les flaqueses humanes, un sentiment general de germanor, que esquerdava o feia caure les antigues tanques entre senyors i esclaus. Era gros el contrast entre aquelles demostracions de pietat i la duresa o indiferència dels grecs i dels romans envers la debilesa o el sofriment. En els escrits de llurs historiadors i filòsofs, resta palesa aquesta indiferència i brutalitat envers aquells qui no fossin de la família o clientela. I àdhuc dins la família, regnava un egoisme difícil d'ésser comprès per la gent dels nostres dies. L'infanticidi era cosa gairebé corrent. La vellesa no era tampoc gaire respectada dels grecs. A Atenes, els fills arribaven a l'extrem de despollar legalment llurs pares de la direcció de les propietats sense ni tenir necessitat que un metge els recongués incapaços.

I què direm de la ferotgia del tracte donat als esclaus? Nosaltres, cristians, no sabem ni tan sols afigurar-nos-la. El clam de pietat que els primers deixebles escoltaren en la Muntanya de les Benaventurances, ressonant sempre a través de les centúries, ha entrat en la fondària dels cors, ha cristallitzat en sentiments de misericòrdia i ha anat minant, en la vida social, la posició inaccessible de les classes poderoses, creant i fent viable el modern moviment d'elevació popular. Hi ha qui ho nega, però sense raó. La història ens conta, per exemple, la gran revolució dels esclaus esdevinguda als darrers temps de la República romana. Pompeu, després d'haver-la aixafada, se'n portà a Roma nombroses ramades d'insurrectes presoners. Condemnats a mort sis mil d'aquests, s'alçaren a la Via Apia llargues rengleres de creus, d'on penjaven els cossos torturats dels esclaus. La repressió fou d'una inexorable crueltat que sols de pensar-hi ens esborrona. Ara no seria concebible la repetició d'aquest horrible espectacle, ni àdhuc en circumstàncies crítiques de grans perills socials. És que les classes dominadores tenen entranyes cristianes. No s'atribueixi pas

¹ Act., IV, 32.

la major suavitat a por o a flaqueza. Llegiu la història de les lluites socials del segle XIX, quan encara la burgesia era omnipotent i mancava als obrers una consciència clara de llur força i estaven sols embrionàriament organitzats. Va haver-hi moments de tivantor aguda i fins d'enfolloniment bèl·lic entre les parts combatents. Mai, però, tenint com tenien els senyors tota la força a les mans, no hi hagué en les repressions ombra de l'antiga duresa inexorable. Si algú torna a acostar-s'hi, és a les terres russes, on els triomfadors tenen el cor ple de rancúnia i assedegat de revenja, i han fet apostasia de tot cristianisme.

Aquest precepte de caritat, caient com llavor divina en el món, hi capgirà la llei del progrés. Abans, aquesta llei era la mateixa del regne animal, tal com la descriuen els darvinians: lluita, triomf i prevalença dels forts, venciment i eliminació dels febles. Tots els avantatges de la vida social convergien a la major perfecció, refinament i gaudi dels privilegiats i poderosos, per als quals suava i patia la resta dels mortals. Qualsevol intent d'emancipació, si alguna vegada els havia fet vibrar l'ànima embrutida, era ofegat amb implacable rigor, per tal de deixar un escarment de perpètua recordança. Aquesta és, certament, la llei natural del progrés quan els homes es mouen només pels instints de la concupiscència; i aquesta tendència, mai extingida ni en el món cristià, però combatuda en el fur intern de les consciències regides per la revelació del Crist, pren sempre embranzida nova quan minva el fervor de la vida religiosa. De totes maneres, en la societat cristiana, amb alternances i amb desviaments transitoris, la direcció del corrent social ha anat sempre vers l'elevació dels febles, i els agavelladors de béns i de plaers no han pogut fruir-ne mai ells sols amb tranquil·litat completa, sentint sempre en el cor els clams d'un deure violat, si no pensaven en fer irradiar la seva abundor vers la turba.

Ara mateix, en temps durs per al Cristianisme, el sentiment moral més viu i profund, àdhuc en homes allunyats de tota pràctica religiosa, és l'admiració de la generositat vers els desvalguts i sofrents. Per a molta gent, l'única apologia eficaç de les persones i institucions religioses és llur exemplaritat caritativa. I quan, en les polèmiques i lluites dels partits extrems, un hom escolta parlaments abrindats d'ira, si hi posa esment, sentirà sovint, en l'enrenou anàrquic, vibracions autèntiques de compassió cristiana. Com ho són, també, encara que a vegades torçades pels dirigents cap a finalitats de política revolucionària, la generalitat de les reclamacions obreres, tals,

per exemple, com les protestes contra el sistema de jornals a preu fet, tan favorable als més destres com perjudicial als poc traçuts. Els motius de la reclamació són clars: la solidaritat entre obrers, per tal com, havent-hi una quantitat determinada de treball a fer, si uns s'apressen massa, d'altres hauran de parar; el temor de relaxació de vincles causada per l'afany excessiu, individualista, de guanyar molt, i la vigilància fraterna exercida a favor de companys a qui llur golafreria pot conduir a fatigues extremades.

Ompliria moltes pàgines l'enumeració de símptomes reveladors del fet que, tot i la decadència moral dels nostres temps, és encara l'amor del proïsme un dels més poderosos motors d'acció humana i un sentiment vivíssim heretat de generacions més cristianes.

I heusaquí com, malgrat el nostre propòsit inicial d'acabar ara el present estudi, haurem de trencar-lo altra vegada. La còpia de pensaments en una matèria tan sucosa ens ha entretingut massa, i no ens permet d'arribar a terme. La relació d'aquestes consideracions amb l'argument del *parasitisme religiós* és ben clara: El servei social del Cristianisme és tan excellent que la tasca de l'apostolat divulgador dels seus ensenyaments i del seu esperit mereix respecte i retribució econòmica en la societat que en surt afavorida. Sols hi hauria parasitisme quan el sacerdot o religiós manqués a la seva missió, o aquesta es reduís a una execució estèril de pràctiques rutinàries.

ANGEL CARBONELL, Prev.

RELACIONS ENTRE LA POLITICA I LA MORAL

UN DEBAT INTERESSANT

DARRERAMENT, en un article signat pel P. J. Tonneau, O. P. (1), ha reprès aquest el debat obert per Vialatoux en tl seu petit volum *Morale et Politique* (2), dedicat a la crítica de dos articles que sobre "*Science politique et doctrine chétienne*" el P. G. de Broglie, S. J., havia publicat, pels anys 1928-29, a *Recherches de Science Religieuse* (3).

El punt àlgid del debat és, aparentment, a veure si una acció *dolenta moralment* pot ésser alhora *bona políticament*. En realitat, però, el que es ventila és la noció de *bé public*, fi de la ciència política. Que la política és una ciència, i específicament distinta de la moral, d'acord. Quin és, però, l'abast d'aquesta distinció? La paraula *independència* no ha estat pas dita sinó com a retret llançat per Vialatoux, i recollida pel P. Tonneau, contra el P. de Broglie. La ciència política és autònoma, diuen tots. Aquesta autonomia li permet de contradir, en certs casos extrems, la moral, tot i restant l'acció bona políticament?

Vialatoux i el P. Tonneau responen negativament. És una *flagrant contradicció*, diuen, voler concebre uns mitjans que diuen relació essencial a un fi a costa d'aquest mateix fi. La política està essencialment supeditada a la moral, i de la relació transcendent que diu a aquesta finalitat suprema és d'on haurem de jutjar immediatament, no els mitjans que usa la política, sinó la mateixa ciència política. D'aquí que, donat el cas que una acció immoral pogués reportar certa utilitat a un Estat, no se'n seguiria que una acció immoral sigui o pugui ésser útil a la política. La política-ciència es basa en

¹ J. Vialatoux, *Morale et Politique*, Col. ["Quest. disputées"]. París, Desclée

² *Revue Thomiste*, Janvier-Février 1933, pp. 84-108.
De Brouwer et C.², 1932.

³ *Recherches de Science Religieuse*, décembre 1928, février 1929.

principis universalíssims, principis, però, que en reconeixen de superiors: i on fóra la dependència dels primers als segons, si en un cas podien oposar-s'hi? El defecte tal vegada estigui en calcar les exigències de la ciència política sobre les d'un Estat. Conflicte entre la moralitat i la ciència política, no. Entre el bé d'un Estat i la moral, potser sí.

El P. de Broglie, argumentant més aviat a base d'exemples, respon que la *flagrant contradicció* resta desfeta fins només distingint la moral d'un individu i la moral d'una collectivitat. Llavors, encara que la moralitat colectiva constituís l'essència del bé públic, no per això l'acte immoral d'un individu fóra necessàriament nociu a la moralitat pública. Per què en certs casos no podria ésser-li profitós? El pensament del P. de Broglie va, però, més enllà. El bé públic no coincideix totalment amb la pràctica de la virtut per la collectivitat: n'és un element, el més principal, però no l'únic. Situat en aquest pla, creu que poden dar-se casos en què la virtut i moralitat colectiva exigeixin el sacrifici de la pàtria, quan un acte immoral podria estalviar aquest sacrifici i ésser beneficiós a la pàtria, al bé públic.

Puix que la qüestió és de si complexa, procuraré de refer el pensament dels dos contendents, per a treure'n les conclusions que, al meu entendre, siguin més sobressortints.

Opinió del P. de Broglie.

La política és una ciència pràctica, la finalitat de la qual és *el bé públic*. Hom, però, no comprendrà complidament els mitjans que tal ciència exigeix per a assolir-lo, si no es precisa la noció de bé públic. Ara bé: el bé públic està en la benaurança terrestre i colectiva de tot un poble. La política és, d'acord amb el seu fi específic, una ciència autònoma que té les seves lleis, els seus problemes i els seus mètodes. No és pas el mateix preguntar si un acte és polític o bé si és moral; preguntar: "Quines regles d'acció són més expedients per a la prosperitat de la pàtria?" o bé: "Quines regles d'acció ens cal observar envers la pàtria per tal que la nostra conducta envers ella sigui la més apta possible per a menar-nos a Déu?" Les respostes podran i deuran coincidir *materialment*: la *formalitat* serà sempre diversa.

Tot i aquesta irreductibilitat, l'element més noble del fi específic de la política és la virtut practicada per la collectivitat. En això, la política depèn essencialment de la moral, car aquesta li determina

el fi. Per altra banda, però, la moral és solidària de la política, en tant que *serveix de mitjà* per a obtenir el bé públic.

Donada, doncs, l'autonomia i dependència de la política frec a frec de la moral, per què no admetre que, en certs casos extrems, una acció pugui trobar-se conforme a les màximes de la política-ciència trobant-se alhora disconforme amb la moral?

El P. de Broglie, a l'encontre de Vialatoux, precisa aquests casos extrems. Com pot una acció *moralment dolenta* ésser *políticament útil* o bona? En realitat, els dos autors no comparteixen sobre el bé públic els mateixos punts de vista. Mentre que l'un, Vialatoux, posa el seu constituti en el regne general de la moralitat, l'altre, de Broglie, essent la virtut un bé purament espiritual, la creu un element principal, però no l'únic. Així i tot, conscient d'aquest doble punt de vista, el P. de Broglie creu que el retret de *contradicció flagrant* està mancat de fonament real, en qualsevol dels dos punts de vista, només distingint entre moral de l'individu i moral de la collectivitat. Llavors hom sacrifica el fi de l'individu a profit d'un mitjà que diu relació essencial al fi de la collectivitat. La dificultat, en tot cas, estaria a demostrar com un pecat pot ésser útil a un bé collectiu, bé moral i tot. Però, és que el pecat, terme d'una acció psicològica, és dolent sota tots els aspectes i per a tothom? El pecat implica, *de si*, un desordre espiritual en el subjecte que el comet. D'aquí que actes immorals, nocius per a l'individu sota altres aspectes, poden tenir per fruit la moralització pública.

Un exemple aclarirà el que diem. Suposem que un notari pot falsejar un testament sense perill d'ésser mai descobert. Figurem-nos que així pot frustrar una enorme fortuna a un jove dissolut, i fer-la passar enterament a favor d'obres religioses. El notari, cedint a la temptació, sorollarà greument la seva ànima. *Non sunt facienda mala ut eveniant bona*. Pot negar-se, però, la utilitat per al bé públic d'aquell acte?

Altres exemples típics acabarien d'aclarir-ho. Recollim-ne només un. En un règim de monarquia absoluta, l'hereu és un jove pervers, mentre que els seus germans són models de virtut i saviesa. La desaparició de l'hereu fóra, evidentment, molt profitosa al regne. Vet aquí, doncs, que un dia el metge cridat a guarir el jove hereu, en lloc de complir el seu deure, ajuda el mal a possessionar-se de la seva víctima, i així allibera l'Estat del mal que l'amenaça... Pot dubtar-se de la utilitat que comporta a l'Estat l'acció del metge? Certament que

podria dur inconvenients, però és que la política no és la *ciència de l'útil* i l'útil no és allò que té més *avantatges que inconvenients*?

Aquí el P. de Broglie abandona la hipòtesi, que creu falsa, segons la qual el bé públic està constituït simplement per la pràctica general de la moralitat.

El bé públic, diu, és cosa més vasta i més complexa que la pràctica general de la virtut. És el bé d'un gran ésser col·lectiu que anomenem pàtria, ésser que ultrapassa immensament la nostra vida individual, però que és essencialment terrestre. Ell, doncs, no és pas simplement el bé de les ànimes que són i seran en el nostre poble. És el bé complet i durable d'aquesta gran entitat col·lectiva composta indissolublement de cossos i ànimes i feta per a durar segles. El regne de la virtut no ho inclou pas tot; no inclou en la seva noció tots els béns que concorren en el benestar de la col·lectivitat, ni les perspectives indefinides d'esdevenir terrestre obertes a una raça. Si volem, doncs, atènyer *el bé públic*, no és sota l'aspecte de virtut practicada per la col·lectivitat, sinó sota el caire de benaurança terrestre completa i indefinidament durable en la raça.

Per això la mort, i no el pecat, és el que més s'oposa al bé públic. El pecat pot disminuir-lo, però no abolir-lo, car no treu pas tota l'honestetat de l'individu, ni molt menys encara, els altres béns que concorren al benestar públic i que són extrínsecs a la moralitat, com la riquesa, la ciència, la salut... Però, sobretot, el pecat no ateny les perspectives indefinides d'esdevenir terrestre obertes a una raça, que és el màxim i primer bé que volem a la nostra pàtria. La mort, en canvi anorrea aquestes perspectives. Si tots els ciutadans d'un Estat pequessin mortalment, el bé públic quedaria destruït? Pel contrari, si morissin tots, evidentment fóra abolit. La mort, no el pecat, és el màxim enemic del bé públic. D'aquí que importa més a l'Estat la vida dels ciutadans que llur innocència. *Prius est esse simpliciter quam bene esse.*

Situat en aquest pla, una darrera hipòtesi ens farà veure clar com en certs casos, la pràctica de la virtut exigeix el sacrifici de la pàtria, i conseqüentment que un acte immoral podria salvar-la, i això *sense la contradicció flagrant*. Suposem que un poble cristià és envaït per un conqueridor gentil que li posa el següent dilema: O apostateu tots, o moriu immediatament... El camí del deure no és pas dubtós, però ell implica l'anorreament total i immediat de la col·lectivitat terrestre i de totes les seves perspectives d'esdevenir... Sostenir que aquesta actitud és conforme a la més gran benaurança

terrestre i durable de la collectivitat, no és un contrasentit? L'actitud política fóra més aviat aquesta: Ja que no podem salvar íntegrament la nostra benaurança terrena, salvem-ne la part que puguem, esperant temps més propicis. Acceptem l'apostasia per tal que el poble sobrevisqui...

I per acabar, el P. de Broglie enuncia ell mateix el nervi de la seva argumentació: La virtut en certs casos exigeix el sacrifici de la pàtria, quan un acte immoral, l'apostasia, per exemple, podria estalviar-lo i ésser, sota aquest aspecte, útil al bé públic.

Crítica del P. J. Tonneau

La rel profunda de l'error del P. de Broglie està en la seva concepció de la moral. El fi específic de la moral és, per a ell, *un bé purament espiritual*. I d'acord amb això, defineix la virtut *un bé exclusivament propi de l'ànima*. I això no és pas exacte. La moral té per finalitat *el bé racional de l'home*, i la virtut és, segons tota la tradició aristotèlica, *l'energia realitzadora del bé racional complet*.

Conseqüència d'aquestes errònies concepcions és la irreductibilitat extrema assenyalada entre la moral i la política, irreductibilitat duta fins a l'extrínsecisme: la terra per a la política, el cel per a la moral. I això, malgrat la preeminència de noblesa atribuïda a la moral, i la dependència de la política; car la primera afirmació, en realitat, amaga una submissió de la moral, i la segona és contradita per l'opinió del P. de Broglie. Doble retret que vaig a provar.

Primer: per al P. de Broglie, la moral no és pas l'element formal ni essencial del bé públic. És un ornament de luxe, infinitament desitjable, però del qual la política pot passar-se sense desaparèixer. *Prius est esse simpliciter quam bene esse*.

Segon: La pràctica de la virtut no essent part essencial i necessària del bé públic, no pot haver-hi relació essencial i necessària entre les dues ciències. I si n'hi ha, els termes són posats de tal faísó, que la moral esdevé serventa de la política, la innocència al servei de la vida; lluny d'assenyalar els mitjans a la política, puix que poden contradir-se, li forneix un element útil a la realització del bé polític.

A part d'això, el P. de Broglie no dóna sempre el just de les definicions, ço que és causa de més d'una conclusió inacceptable. Així, la definició de l'útil: *allò que té més avantatges que inconvenients*, no té pas el sentit tècnic que li donem en teologia i filosofia, que im-

plica un orde essencial de mitjà al fi. Idèntic retret podria fer a altres definicions.

I per últim, abans de pasar a l'examen de les raons aportades, cal aclarir una confusió ben lamentable. No hem de confondre *el bé d'una nació* o d'un Estat i *el bé polític*. Car el bé d'un Estat concret no realitza pas simplement el bé polític: solament ens n'ofereix una realització parcial, contingent i fatalment provisòria.

Examinem les raons aportades pel P. de Broglie. El primer exemple, el del notari, pot reduir-se a aquest sil·logisme: L'acte del notari és un pecat; és així que l'acte del notari és útil al bé públic; per tant *algun* pecat pot ésser útil al bé públic. La major és admesa. En canvi la menor és inadmissible. L'acte immoral és gràvid de desordre moral i estèril per al bé, perquè *de si* està en oposició contradictòria amb el principi suprem de moralitat. D'aquí la contradicció en assenyalar mitjans en vistes a un fi al preu d'aquest mateix fi. És cert que l'agent pot desitjar la difusió de la moralitat; això, però, revela una psicologia més complexa que el seu acte; ell trobarà en el seu voler una deï d'activitat benefactora, paral·lela a la seva activitat criminal. Aquesta complexitat, però, denuncia el vici del sil·logisme: el terme mig gaudeix d'una unitat il·lusòria. El sil·logisme llavors no val. I llavors, encara, la conclusió està tarada de la *fallàcia accidentis*. L'acte del notari ho inclou tot per a anorrear la moralitat. Comporta una doble injustícia: respecte al client que l'ha pagat, no pas perquè li frustrés la fortuna, i respecte a la societat, que té dret a exigir honorabilitat als seus funcionaris. Cap sofisma no podrà mai treure d'aquest doble crim un profit moral ni individual ni col·lectiu.

Igual resposta al segon exemple. Però allí on es separa més profundament del P. Broglie, és en la darrera hipòtesi on aquest es situa clarament. Fet i fet, però, va a resumir-se una crítica de la noció de bé públic. Així a l'hipòtesi respon que fóra legítima la conclusió, si el bé públic tingués com a últim terme el bé temporal col·lectiu i durable de la nació terrestre. Però, per més desitjable que sigui, és que per damunt d'això, *fins políticament*, no hi ha el bé humà dels éssers intel·ligents? La nació, la raça són béns eminents, però no suprems. Admetre l'argument del P. de Broglie equivaldria a voler viure a costa de la raó de viure. L'existència, la durada, són condicions per al benestar públic, però no són el mateix benestar; i és des del benestar públic, fi específic de la ciència, que hem de jutjar els mitjans, no pas des de les condicions. D'aquí que, si la mort aboleix el benestar, no és pas directament, ferint-lo al cor, sinó

indirectament, en quant el fa necessari. En canvi, el pecat, si no aboleix les esperances d'un esdevenidor terrestre i els altres béns que concorren al bé públic i són extrínsecs a la moral, atempta directament contra el constitutiu del fi de la política. Les lleis de la navegació són per estar vigents durant el viatge: elles no ens poden pas impedir d'arribar al port. Igualment, les lleis de la política ens ensenyen els nostres deures d'homes racionals, mentre formem part de la societat terrestre; però quan la raó ens dicta que altres deures ens criden, és cosa detrurera, fins des del punt de vista polític, que deixem la societat, i llavors el codi de màximes polítiques ja no ens ateny. Es el cas de tot home que pateix martiri, car "un hom mor sol".

Moral i política. Hi ha distinció, però entre objectes formals, no quantitativament. Són més aviat aspectes formals sota els quals un mateix acte pot ésser esguardat. Aspecte polític, aspecte moral. Per la moral nosaltres obrem humanament en tot i principalment en la nostra activitat política. La moral ens demana *civisme*, virtuts polítiques; en altres termes, ens recomana *el bé públic*. I això sense posar-se en el fi específic de la política. I la política-ciència què ens diu? Ella també ens parla de les virtuts, de virtuts cíviques, car es tracta de constituir entre els homes agrupats políticament el conjunt de relacions socials en què consisteix essencialment el bé públic. I la moral no en queda exclosa. La política l'exigeix no sols per a *servir-se'n*, sinó que s'anorrearia si la virtut política fos *desmoralitzada*. Car la virtut política, energia realitzadora del bé comú, treballa en una obra essencialment humana, i per tant moral... El tot no és pas viure, durar: l'essencial és que hom hi trobi les relacions socials convenients a la nostra vida humana. Una política veritable s'esforça a encarnar aquest ideal de justícia en els mitjans materials, territori, riquesa, etc.; aquest esforç és l'ànima de la política: renunciar-hi és passar no del *bene esse* al *esse simpliciter*, sinó d'una espècie a l'altra.

L'ordre polític és d'essència moral. Que un acte immoral pugui, en certes circumstàncies, ésser indispensable a la salut d'un Estat, no autoritza a dir que un acte immoral pugui ésser *útil a la política*.

Conclusió

Si un acte moralment dolent pot ésser profitós al bé d'una nació determinada, mai no ho serà al fi de la ciència política. I això, per la

dependència de la política en esguard de la moral i malgrat el doble aspecte sota el qual pot ésser considerat un acte. L'argumentació del P. de Broglie queda suficientment neutralitzada per la distinció que suara he esmentat. Mentre que la ciència jutja els seus mitjans d'acord amb el seu fi, necessàriament perfecte, la vida d'una nació pot exigir certs mitjans d'acord amb l'Estat d'ella, encarnació provisòria, imperfecta i contingent de l'ideal de la política.

No crec, però, que el retret de *contradicció flagrant* pugui ésser-li fet amb perfecta objectivitat. O bé serà que el jutgem des del nostre pla, on és diferent la noció de bé públic, o bé donant per descomptat, com fa el P. de Broglie, que un acte immoral, nociu *per a l'individu*, no pot tenir una relació d'utilitat amb la moralitat *collectiva*.

El retret més fonamentat és tal vegada el d'*extrinsecisme*. Si moral i política poden contradir-se, on és la dependència? No dubto que el P. de Broglie procurarà fer injustificat aquest retret en l'obra que ha promès, precisant el seu pensament i rectificant el que calgui, sobretot la seva noció de bé públic, després de la meritíssima crítica del P. J. Tonneau, O. P.

F. PACÍFIC DE VILANOVA, O. M. C.

REMARQUES ALS LECTORS DE «LA CIUTAT DE DEU»

La traducció

QUAN vaig acabar de traduir, fa cosa de dos anys i mig, *La Ciutat de Déu* (1), potser no hauria sabut definir aquesta gran obra; però me n'havia fet una comparació: així com les *Confessions* són el resum de l'esperit líric del gran africà, *La Ciutat de Déu* n'és de l'èpic.

Tant en l'una com en l'altra hi he trobat vivacitat i enllaminiment i sobretot grans transportaments, grans volades; un coratge inderrocable per al combat en l'una i una caritat immensa sobre tota ferida en l'altra. Tanmateix les *Confessions* i *La Ciutat de Déu* són obres els atractius de les quals no corren a tothom, totes llurs raons no tenen la mateixa força per a tots.

No per això pot hom negar llur caient marcadament literari; llur tendència al públic culte, sense cap mica de menyspreu per al poble; llur adhesió a les regles de l'art.

Quant a la meua traducció de *La Ciutat de Déu*, he de fer constatar com, per conservar o deixar entreveure les seves qualitats, no he pretès que anés directament al poble, ni tampoc que fos exclòs; no he pretès fer modern, és a dir, facilitar l'estil, ans només fer-lo assequible als catalans que no poden llegir el llatí o que preferissin fer-ho en català; no he pretès treure tota obscuritat, on m'ha semblat que l'original la contenia, ans constatar-la simplement.

Es ben cert que una traducció així presenta al lector algunes dificultats. Per això ara volem divulgar alguns judicis que la crítica moderna ha fet sobre la literatura llatina cristiana i sobre l'obra de Sant Agustí, a fi que el públic es pugui convèncer de com, dintre cert estil carregat, feixut i fins obscur, no deixa d'haver-hi un foc que

¹ Abans havíem traduït les *Confessions*.

pot apassionar i una art que la comoditat moderna no està avesada a saber dur.

La literatura pagana i la literatura cristiana

Qualsevol que s'hagi familiaritzat amb els clàssics pagans literàriament sent un instint, si no de menyspreu, de manca de simpatia per als escriptors eclesiàstics. Hom els sol tenir pels més decadents entre els decadents. Però teniu present que els autors cristians, de decadents només en tenen l'escorça.

L'ideal dels antics era l'orador. Això tingué tals conseqüències, que les èpoques més brillants de l'oratòria ho són de la literatura. Quan la retòrica s'apartà de la vida i d'intervenir en els afers públics, es corrompé fins a arribar a simple joc de paraules. Divorcià del fons la forma. I aquesta és la característica de quasi tota la literatura pagana de l'època imperial. Llavors l'eloqüència tornà declamació.

Tanmateix l'admirable equilibri de fons i forma que un temps havia estat el millor títol de glòria de la literatura, sols fou restablert per la literatura cristiana, car el cristianisme introduí a Roma una ànima nova i amb ella una nova literatura.

La retòrica bona

La literatura cristiana és retòrica; i ha estat desestimada, perquè la retòrica ha equivalgut a manca de naturalitat i veritat. Però cal treure el que aquest mot implica de censura ben o mal dissimulada.

Hom ha dit (3) que avui dia som incultes parladors pràctics i per això els escrits antics ens semblen amanerats. Però la realitat és que la prosa antiga es forjà en les lleis de l'oratòria, quan nosaltres tendim principalment a fer-nos entendre del lector. Això fa que trobem estranya aquella literatura que principalment es dirigeix a l'oïda. Cosa que plaïa molt als grecs i romans, puix amb un exercici prodigiós i perpetu adquirien una extraordinària perfecció del sentit rítmic. En una literatura d'aquesta mena, hom es troba com dintre la poesia. Els moderns tanmateix som massa pàl·lids i abstractes.

² Ens hem valgut força del llibre de CONSTANTIN J. BALMUS. *Etude sur le Style de saint Augustin dans les Confessions et La Cité de Dieu*. Paris, Les Belles Lettres, 1930.

³ FR. NIETZSCHE, *Werke*, Leipzig, Kröner, 1912, vol. 8, p. 248.

Si l'art no destrueix la naturalesa i pot expressar la realitat, la bona retòrica pot donar una prosa artística natural i vertadera.

La retòrica, mitjà de lluita i victòria

L'antiga literatura grega i llatina eren marcadament aristocràtiques; en canvi, la llatina cristiana al començ tingué un caire ben popular. Això, però, només durà fins que les classes altes entraren a les comunitats dels fidels.

LLavors l'alt fons de les idees cristianes començà a vestir-se d'alta forma i ens ha restat una literatura curosa d'escampar idees i d'insinuar-se amb art; una literatura caracteritzada gairebé tota per la inconseqüència de l'ascetisme menyspreador del saber i pràcticament subjugat pel prestigi del bell estil.

Els pagans no tenien res de nou a dir. Per això la verbositat havia esdevingut en si mateixa un fi. En canvi, els cristians assaltaven vigorosament el món antic i deien als homes les coses més pregones i greus. Així l'art d'emprar els mots amb tota llur força i d'expressar-se al més bellament possible era un mitjà de lluita i de victòria.

Compareu, sinó, les elegàncies joglaresques d'Apuleu i la passió impetuosa de Tertulià a favor de la veritat divina; la buidor de l'aristòcrata Simmac amb la riquesa d'idees de Sant Agustí; traureu la conclusió que la literatura llatina cristiana és molt viva i interessant i que fins des del punt de vista artístic pot donar agradoses sorpreses.

La retòrica de Sant Agustí

Són tantes les obres de sant Agustí que han aturat gairebé fins ara el coratge dels crítics literaris! Només han estat capaços d'abordar-les i criticar-les totes dintre el seu punt de vista els teòlegs. Segurament que aquesta era la causa d'ésser ell tingut per semblant als seus contemporanis, per retòric sense sinceritat, ni mida, ni gust.

Malgrat tot, eminents crítics moderns troben que els seus procediments retòrics són els adornaments naturals de la seva art. Harnack (4), parlant de la retòrica del bisbe d'Hipona, diu: "És una art com la poesia, és una mena de poesia. En l'antiguitat, el senti-

⁴ A. VON HARNACK, *Augustin Reflexionen und Maximen*, Tubinga, Mohr, próleg VIII.

ment vertader se'n podia valer com d'un instrument primorós. Ningú no sostindrà que Agustí aconseguí sempre fer-ne un bon ús; però que tota la seva ànima no retòrica hagi estat capaç d'emprar-lo per a expressar-se amb veracitat, només qui manca de sensibilitat pot impugnar-ho."

Cal, doncs, reconèixer-li una ànima altament poètica, no retòrica, per a la qual, perquè tenia quelcom a dir, l'idioma no havia esdevingut encara una frivolitat com per als literats del seu temps. El seu ideal podria ésser expressat valent-nos d'una seva comparança (5): vessar el vi de les veritats cristianes en les belles copes creades per l'art antiga de l'expressió.

D'aquí ve que sigui un escriptor conscient del moment històric en què vivia; que sabés reconciliar l'amor de les formes tradicionals amb les noves valors intel·lectuals i ètiques.

L'estil agustiní

Estilísticament, sant Agustí pertany a l'escola asiàtica. Aquesta escola donà una gran amplitud a la prosa, traient partit de l'expressió familiar i popular que per la necessitat d'una comunicació afectiva és abundosa. Era la que dominava a l'Àfrica i la que s'adeia més a la naturalesa i al geni literari del gran bisbe. Així la seva educació i el seu temperament artístic expliquen l'abundor del seu estil.

Aquest escriptor exuberant s'agrada de l'esplendor, del ritme i la sonoritat. Si el Cristianisme trobà en l'antitesi el procediment predilecte, ell, pregon filòsof del cristianisme occidental, també tenia la concepció del món bastida sobre contrastos. El seu estil s'expressa amb contrast de mots amb mots i de mots amb idees (6).

* Non accuso verba quasi vasa electa et pretiosa, sed vinum erroris. *Confessions*, I, 16, 26.

* Preneu per exemple d'antitesi de mots la pàg. 39 de *La Ciutat de Déu*: "el lloc... fou escollit, no perquè no fos permès de treure'n captius, sinó perquè vingues bé de tancar-n'hi". I més avall: "les despulles... no per donar als vençuts, sinó per repartir entre els vencedors". En la pàg. 85 trobareu: "Haver-se, doncs, mort ella mateixa, fins sense ésser adúltera, perquè hagué d'aguantar l'adúlter, no és caritat de la pudícia, sinó feblesa del pudor." Per antitesi de mots amb idees, mireu la pàgina 40: "En ell la llibertat fou perduda; en aquelles, servada. En ell la captivitat fou tancada; en aquelles, interdita", etc. I la pàg. 46: "la paciència de Déu invita els dolents al penediment, així com el flagell de Déu adoctrina els bons a la paciència i també la misericòrdia abraça els bons per a gomboldar-los, tal com la severitat de Déu corregeix els dolents per a punir-los."

Es val també de la simetria i el paral·lisme (7) i ben sovint el reforça amb la rima. Evita la monotonia que això pot produir amb xocs inesperats de les idees.

D'on ve que es pot dir que si el paral·lisme és el cos de la frase de sant Agustí, l'antítesi n'és l'ànima; que l'harmonia del seu estil triomfa d'aquests dos procediments oposats.

Quant als seus períodes, cal notar que es funden en Ciceró i el volen imitar, però cap d'ells no es pot comparar amb els d'aquell orador màxim de Roma. Solen ésser ben lluny de la proporció i la claredat. Dintre la llarga obra de *La Ciutat de Déu*, el lector ha de lluitar amb aquests períodes, tot acumulacions de proposicions secundàries i deslligades (8).

En aquest estil hi ha una art de detall exquisit, encara que no lligui bé el conjunt. No oblideu que hi és molt important l'element acústic.

El caràcter poètic

Els escriptors llatins de l'època imperial no distingien del llenguatge de la poesia el de la prosa. Llavors la prosa esdevingué poètica. Alguns d'ells reduïren llur estil poètic al vocabulari. Emprar mots poètics en prosa és cosa fàcil per a qualsevol; ara, parlar amb imatges són pocs els que en saben i entre aquests hom ha de comptar sant Agustí, que ha estat caracteritzat d'aquest mode: una mena de poeta impressionista i metafísic (9).

* La simetria domina tant en l'estil de sant Agustí, que és gairebé excessiva. Algun dels mateixos exemples precedents poden servir per a donar-ne una idea. Mireu també, entre altres la pàgina 46 i seg.: "Ha plagut a la divina providència de preparar per a després—béns als justos—béns dels quals no fruiran els injustos—i mals als impiadosos,—mals que no turmentaran els bons;—en canvi, volgué que aquests béns i mals temporals fossin comuns a uns i altres—a fi que no es dalegi amb més cobejança pels béns que hom veu posseïts també pels dolents—ni s'esquivin lletjament els mals que moltes vegades toquen els bons."

* Només donarem un exemple indicant la simetria; la pàg. 50: "Moltes vegades hom a tort s'avergonyeix d'ensenyar-los i d'avisar-los;—algunes, de fins atracallar-los i blasmar-los—per enuig del treball,—o per temença d'ofendre llurs persones—o per esquivar les enemistats—no fos que destorbessin i fessin mal en aquestes coses temporals que encara la nostra cobejança daleja d'assolir—o que la feblesa tem de perdre—en guisa que, tot i desplaure als bons la vida dels dolents—i per això no caure amb ells en aquella condemnaació que després d'aquesta vida és preparada als d'aquesta mena—no obstant, com per tals raons respecten llurs pecats condemnables—mentre amb els propis, malgrat ésser lleus i venials,—temen els dolents,—merescudament són batuts dintre el temps amb ells,—encara que no siguin punits durant l'eternitat;—merescudament,—quan amb ells són afligits per Déu,—senten com aquesta vida és amarga,—perquè, ainant la seva dolçor,—no volgueren ésser amargs a aquells qui pecaven."

⁹ LOUIS BERTRAND, *Saint Augustin*. París, Fayard, 1913, p. 63.

Part de les seves metàfores es troben en la Bíblia i en Virgili, però ell les modifica i els dona un tret propi. La majoria són originals, creades per una imaginació prodigiosament rica, nodrida per una força d'observació i per una intuïció úniques. Hom hi troba un realisme gairebé modern. Algunes expressions, 'avui dia corrents, eren llavors encisadorament noves: la renaixença les assaborí i ens les ha llegades. El gran bisbe ve a ésser el creador del nostre llenguatge psicològic.

Tanmateix, en *La Ciutat de Déu* abunden més les comparacions que les metàfores (10). I és natural, perquè es tracta d'una obra d'apologia i doctrina.

L'ànima de sant Agustí, que vibrava a tota cosa, tenia i escampava un tresor inexhaurible de sensacions. La llum, les tenebres, el mar i l'agricultura li proporcionaren la majoria d'imatges.

El llenguatge

Volgué ésser tan purità com era possible a la fi del segle quart. Sol preferir els mots clàssics, per bé que en el seu vocabulari admeti força mots arcaics i un nombre molt escàs de mots presos al llenguatge popular. En ell, l'arcaisme no vol pas dir tornar al vocabulari antic, ni prendre un aire vell la frase. Sinó que evitava de crear mots i mirava d'assolir una expressió variada per a les seves nombroses idees. Si en *La Ciutat de Déu*, com en les *Confessions*, els mots populars són tan escassos, aquest puritanisme és explicable perquè es dirigia a persones instruïdes.

També cal notar la seva preocupació de variar els mots dintre un curt espai, i el joc de derivats d'on treu varietat de sentits. Encara que la varietat de mots és freqüent, no per això ho és la d'estil,

¹⁰ Com a exemple de metàfores preneu la pàg. 44: "ni la casta misericòrdia de l'un, ni la temprança faceciosa de l'altre"; la pàg. 80: "si roman la intenció del cor... la violència de l'antull d'altri no treu del cos la santedat servada per la perseverança de la seva continència"; la pàg. 98: "quina error tan dolenta s'esmuny" "com proclama la veritat"; la pàg. 99: "aquella desobediència concupiscencial habitadora fins en els membres moribunds"; la pàg. 106: "ni sento què us responen els vostres cors preguntats"; la pàg. 113: "com reposaria aquell aptull de dominar en ments superbíssimes, mentre amb continuades honors no arribés a la règia potestat?".

Per a les comparacions, preneu la pàg. 48: "car, tal com, posats en el mateix foc, l'or rosseja i la palla fuma, i sota el mateix trill, la brinca és especejada i el forment espellofat i l'oli no es confon amb la morca, tot i premer-los el pes del mateix trull: així una i mateixa violència, quan sobrevé, prova, afina, clarifica els bons, condemna, devasta, extermina els dolents"; i la pàgina 111: "veia que era necessària la temor com tutor idoni per als ciutadans pupils".

perquè prefereix el parallelisme. De tant en tant, esdevé volgudament monòton: repeteix els mateixos mots o els refereix a la mateixa idea (11). Se'n val com d'un motiu musical i insisteix fins a l'obsessió.

El seu llenguatge pur i respectuós de la tradició clàssica es subordina al vocabulari existent i se'n val d'una manera original i artística, sense barrar completament el pas als mots populars.

Com entenia la retòrica i la dialèctica de Sant Agustí

Ara ens plau de traduir el que sobre la retòrica i la dialèctica posà dintre el llibre primer dels quatre que aplanaren l'atrevit gramàtic Cresconi.

"En quin afer t'has escarrassat de fer semblar suspecta als homes l'eloqüència! Puix, com si lloessis la meua art de parlar i després com si temessis que amb ella, persuadint falsedats, enganyés algú, has arribat a acusar la mateixa eloqüència. Sovint plau de parlar als qui no saben dir res o no en saben la manera, adés segons el seny de les dites, adés segons la perfecció de les regles gramaticals. Però l'eloqüència és la facultat de la paraula amb què expliquem adientment el que sentim i n'hem d'usar quan sentim encertadament. No ho feren així els heretges. Si haguessin sentit encertadament, haurien pogut explicar amb eloqüència quelcom de bo i no res de mal. Si alguns prengueren les armes contra llur pàtria, no per això els soldats han de deixar d'armarse" (12).

Després explica com no és amant de contesa tothom que dispu-

¹¹ Mireu com alternen els motius vida i mort en la pàg. 61 seg.: "—Però molts cristians també, foren, *estassats*, molts *consumits* amb horrible varietat de moltes *morts*.—Si això ha d'ésser de mal portar, bé és comú a tots els qui han estat procreats a la *vida* aquesta. Sé que no ha *mort* ningú que no hagués de *morir* un dia o altre. La fi de la *vida* fa una mateixa cosa tant de la *vida* llarga com de la breu. Allò que ja no *existeix*... Què hi fa la mena de *mort* amb què s'acaba aquesta *vida*, quan aquell per a qui s'acaba no és constret a *morir* de nou? Per contra, quan en cert mode innumbrables *morts* amenacen cada un dels *mortals* sota els atzars quotidians d'aquesta *vida*, dementre no és cert quina d'elles esdevindrà, demano, si és preferible de suportar-ne una, *morint*, o témer-les *toles vivint*. I no ignoro com es tria més de pressa *viure* força temps sota la temor de tantes *morts*, que no pas no témer-ne cap en endavant, *morint* d'una vegada... No ha d'ésser tinguda per dolenta la *mort* que abans ha tingut *vida* bona. I res, enfora del que ve després de la *mort*, no fa dolenta la *mort*. Així, els qui forçosament han de *morir* no han de preocupar-se del que passarà per *morir*, sinó vers on seran constrets a anar, quan *morin*. Si els cristians, doncs, saberen que la *mort* del pobre piadós, entre les llengües dels gossos que llepaven, era molt millor que la del ric impiadós en la púrpura i el lli finíssim, què feren de mal aquelles horrenes menes de *mort*, als *morts* que *visqueren* bé?"

¹² *Contra Cresconium* 1, 1, 2 C. S. E. L., Viena, 1909, volum 52, pàg. 325.

ta. Disputaren els profetes, Crist, els apòstols. Els bisbes també han de fer-ho contra la falsedat. La dialèctica és l'art de disputar bé.

"La doctrina cristiana no tem l'art anomenada dialèctica, puix no ensenya res més que les coses conseqüents: de les veritables han de seguir les veritables i de les falses, les falses. Aquesta art confessa, i és veritat, que cap disputador no porta ningú conseqüentment a una conclusió falsa, si primer no admet premisses falses d'on, vulgui no vulgui, es forma la conseqüència. Per això, volent, vigili les falsedats que precedeixen qui, parlant, vigila que no es segueixin les falsedats que no vol. Si algú estava adherit a precedents vertaders, un cop vegi conseqüent el que creia fals o dubtós, ho admeti, quan se n'adoni, a fi de no ésser més amic de la veritat molt assossegada que no pas de la vanitat molt contenciosa" (13).

D'aquesta manera ell es sincerava dels que, en reconèixer el seu talent, el volien fer passar per sofista. Res tan allunyat d'aquest dallerós recercador de la veritat, com l'entreteniment del dubte o l'encobriment de la veritat.

Parers diversos sobre "La Ciutat de Déu"

També em plau de posar alguns parers sobre "La Ciutat de Déu".

Beugnot la té per un llibre de molt escassa influència en l'esperit pagà i Du Pin per un excel·lentíssim llibre on són discutides qüestions ben inútils i en algunes bandes són emprats arguments forçats i massa dèbils per a convèncer del que volen provar. En canvi, Ozanam l'anomena l'obra més gran empresa per a la refutació del paganisme; Saisset, l'obra que amb raó passa per la cabdal del geni d'Agustí, pel compendi de tots els seus treballs; Troeltsch diu que és la darrera gran obra d'apologètica, el punt suprem dintre la lluita espiritual de les lletres entre la religió vella i la nova, entre la societat antiga i la moderna.

Figgis creu que les dues ciutats són força vagues i mal definides en idea i forma; que tot el llibre és incomplet i esbossat. Per contra, Gibbin diu que tota l'obra reivindica el mèrit d'un pla grandios, executat vigorosament i no sense traça; Milner, que és un dels més grans esforços del geni i l'erudició en totes les edats; Milman, que

¹³ Lloc citat, I, 20, 25, pàg. 346 seg.

¹⁴ Aquests parers són trets de la introducció (p. XII) a l'edició de WELLDON. *De civitate Dei* (London, 1924).

és indubtablement l'obra més alta, tant pel seu pla original com per l'acompliment de la seva acurada execució, amb què el geni de l'home ha contribuït fins al present a la vindicació del Cristianisme; Mirvale, que la demostració de "La Ciutat de Déu" i l'explicació dels dissenys divins per a la creació i redempció de l'home són una completa i final apel·lació a la consciència de la investigació pagana, als ritus atacats i sense esperança desapareguts de la desacreditada ciutat romana.

Conclusió

De tot això pot hom concloure que "La Ciutat de Déu" desil·lusionarà, si és llegida creient-la una obra com les modernes, o bé que conté un seguit d'aplicacions actuals. Tot i això, és innegable que hom hi troba coses que la deslliguen de la literatura antiga i l'acosten a nosaltres. També una bella part de les seves qüestions són ben dignes d'ésser divulgades i conegudes ara.

A més, encara que sigui una obra de gran interès per als erudits, el fi principal de la meua traducció no és de servir-los. No he cercat de servir els doctes, ni de divulgar: només de fer assequible als catalans d'una relativa cultura la manera de veure els fets dels homes serenament i de cara al sobrenatural. No he mirat, doncs, que la traducció de "La Ciutat de Déu" servís més per a conèixer els temps de sant Agustí, que per a aprendre com sant Agustí judicava els temps, a fi que nosaltres, amb les degudes precaucions, puguem judicar els nostres a la manera seva.

FRA XAVIER D'OLLOT, O. M. C.

CRONIQUE DE L'ESTRANGER

DE FRANÇA

SOBRE L'IMPERI DELS JESUITES

LA llibreria Plon acaba de publicar: *Els Jesuïtes i el secret de llur poder*, per René Fülöp-Miller, dos grans volums en 8.º. Aquest llibre ha trobat a França un públic tan gran com podria trobar una novel·la de gran èxit. L'autor, ara com ara força racionalista, traeix el seu origen alemany en aquest primer punt, de trobar arcaic el procediment de la representació de la fe als ulls del fidel, procediment tan car a Sant Ignasi. Sí, certament, els místics cerquen de suprimir de llur vida sensorial tot el que pot servir de pantalla o reportar minva a la concepció de Déu, però Sant Ignasi tingué precisament aquest mèrit immens de no adreçar-se simplement a ànimes selectes, ans bé d'afansar Déu als humils. Aquest Sant, que els demòcrates ateus malden per fer-nos prendre per un absolutista cella-arrufat, fou al contrari, un demòcrata. Només que ell era demòcrata en el sentit llatí, és a dir que procurava davallar envers el poble per elevar el poble fins a ell. Essent així, com apoderar-se millor de les facultats de comprensió del poble que utilitzant els seus sentits per imaginar-se Déu? Els intellectuals alemanys solen menysprear la dada sensorial en l'examen de les qüestions espirituals. Nosaltres coneixem per experiència allò amb què la concepció totalment cerebral de la intel·lectualitat, o de l'art, ha de compensar ben prompte aquest rigor. Massa que hem vist per quines vàlvules de vici desplegat a plena llum aquests purs cervells germànics han hagut de pagar llur temptativa d'impossible immaterialització...

El primer punt important de la doctrina de St. Ignasi és, doncs, l'accessió possible del poble al Catolicisme. Aquest aristòcrata és el Sant més gran de la democràcia cristiana. Es justament per tot allò en què la seva doctrina s'oposava a la doctrina, tan estreta, de Calví sobre la predestinació, que St. Ignasi havia d'esdevenir el més gran adversari del protestantisme.

L'objecció feta al jesuïtisme no és precisament la d'haver establert, per mitjà de prolongaments a través del món, amb un teixit tan preciós com una blonda, la xarxa on eren collits aquesta mena de desequilibristes divins, d'intellectuals o monarques, de guerrers o exploradors, que una lloable temeritat cristiana havia empès a voler realçar sobrehumanament la fama de Jesucrist? El que hi ha d'interessant en aquest volum és l'estudi fet per l'autor de la meravellosa i subtil adaptació dels Jesuïtes a tots els medis, en els països més extraordinaris on s'han aventurat aquests grans evangelitzadors. S'ha dit de l'eloqüència que era, abans de tot, una art d'adaptació. Millor que ella, la penetració de

la Companyia de Jesús en l'univers enter fou funció d'aquesta art. En el nostre autor, se sent una certa ironia a parlar dels brolladors d'aigua, la meravella dels quals mostrarà un pare Jesuïta a l'emperador de la Xina. Però, i avui dia, quèveiem? Els propagandistes del Protestantisme en les colònies es presenten sota l'aspecte d'enginyers, de metges, de projectors de cinematògraf... per a estar més segurs d'imposar després la lectura de la Bíblia. Ara bé, la lluita entre la Bíblia protestant i el Catolicisme no ha cessat mai des de Calví i Luter. Revolucions, guerres, fins i tot l'entusiasme de certes empreses industrials, no són altre que els assaigs poliformes d'aquesta lluita en què cap dels adversaris no ha arribat encara a tenir l'altre al seu albir. Es per això que els enemics dels Jesuïtes, adreçant-se successivament a la sensibilitat de les turbes democràtiques, a la susceptibilitat — tant i tant recomanat pels Jesuïtes — un decret d'expulsió de l'Ordre. Basta llegir les pàgines d'aquesta obra consagrades a l'Anglaterra, per a comprendre que és en aquest país, el millor organitzat de tots els països protestants, on els Jesuïtes trobaren llurs adversaris més destres, més científicament preparats, més metòdicament disposats a vèncer l'exèrcit defensiu i ofensiu, d'igual manera que l'occidentalisme havia trobat en la cavalleria hispànica el sentinella i la policia contra l'orientalisme. La història de la llatinitat demostra com ella no s'ha adreçat mai a l'Espanya per obtenir advocats o professors de la seva causa. La França bastava a aquesta tasca. Però la llatinitat, cada cop que s'ha tractat de defensar-se o d'engrandir-se ha demanat a l'Espanya companyies de xoc, voluntaris de l'assalt i cada vegada ha trobat, adés les tropes de Ferran i d'Isabel, adés els mariners de Colom, adés els Jesuïtes. La funció de la Companyia de Jesús en la història de la civilització ha estat de disciplina, d'ordre, de rigoroses exigències de l'home davant ell mateix. El Papat, humanament parlant i suposant sempre els designis providencials, es pot dir que ha degut la seva influència espiritual als Benedictins, la seva influència moral a Ordres com els Cartoixos. La ciència desinteressada i metòdica dels primers forma la base d'allò que s'ha anomenat la ciència històrica. Cap puritanisme no podrà mai igualar l'exemple de deseiximent dels béns d'aquest món i de menyspreu dels honors que han donat els Cartoixos. La fallida de totes les institucions de beneficència en els països democràtics mostra clarament la immensa superioritat dels tan nombrosos Ordes caritatius. Però què hauria fet, què hauria pogut el Papat—repetim la salvetat d'abans—si no hagués tingut com a guardes de corps, sempre en vetlla enfront dels complots que l'amenaçaven, sempre disposats a combatre allí on es produïa l'amenaça, què hauria pogut sense els Jesuïtes? És ben bé per això que els enemics del Catolicisme han oposat a l'ensenyança jesuítica la pretesa disciplina de les Universitats lliberals. És per això que totes les societats secretes nascudes del Protestantisme o del Judaisme han intentat socavar les posicions preses pels Jesuïtes vora els governs, o vora les institucions polítiques poderoses. Avui dia, en aquest sentit, els jesuïtes estan en decadència. Però quan hom veti, per exemple a França, la so-

breproducció intel·lectual fabricar en sèrie batxillers, enginyers, metges, que no trobaran manera de guanyar-se la vida, la selecció en què s'esforçaven els Jesuïtes apareix com una solució antiga a una crisi contemporània, solució qualitativa que la demagògia no podrà pas emprar. D'altra banda, la conversió quasi general a les societats laïques secretes de tots els homes barrejats en la política en el món enter perilla de fer cap a un igual entrebancament de les pretensions i dels interessos personals, talment que ja no estem segurs de si un dia un capgirament dels gustos de les minories actives no reclamarà la constitució jesuítica mateixa o no n'utilitzarà les grans línies. Els enemics de L·Loyola poden proclamar llur victòria sobre les persones de la Companyia de Jesús, però hauran de reconèixer que l'esperit resta invencible. Això val tant com dir que el misticisme és insubmergible. Talment, hom veié Plotí, hereu de l'alexandrinisme, nodrint quan la Grècia s'havia esfondrat en el realisme de Roma, la novella flama de l'esperit sempre renadiu que s'alçava sobre el món llatí i que reté bells serveis al Cristianisme.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

AMOR, MATRIMONIO Y FAMILIA. Sis conferències del professor Dr. P. Guillem Schmidt, S. V. D., traduïdes de l'alemany a l'espanyol pels Drs. Emili Huidobro, professor de les Universitats de Lima i Edit Tech de Huidobro.

Editat per Eugeni Subirana, S. A., acaba de sortir aquest llibre del Dr. Schmidt, qui tantes obres seves ha vist traduir a l'anglès, francès, italià i espanyol. Diem això per endavant com una idea del mèrit de l'autor i de les seves obres.

Guillem Schmidt és el famós fundador de la revista "Anthropos" que publica les més recents, originals i sòlides investigacions antropològiques en alemany, anglès, francès, italià i espanyol i fins en llatí. Amb aquesta tasca llarga i constant de la seva vida és com es trobà preparat per a escriure la monumental obra "Els orígens de la idea de Déu", de la qual són publicats ja quatre volums de més de mil pàgines carascun, i encara en manquen altres tants. Abans d'acabar aquesta obra monumental, a petició del públic, ha publicat un compendi d'Història comparada de les religions.

Heus ací l'excelsa personalitat de l'autor.

En aquestes conferències, amb un estil objectiu i serè, potser un poc difús, tracta amb coneixement psicològic especial, i que dóna molta llum, aquelles qüestions de dret natural que són el fonament de la indissolubilitat del matrimoni i la religiositat del matrimoni canònic. Com cal a un investigador atent a la psicologia de les accions i passions humanes, no té rebuscaments literaris ni exaltacions oratòries.

El lector quedarà molt ben impressionat en llegir les fines i exactes observacions psicològiques sobre la manera com l'existència dels fills fa reviure l'amor dels pares entre ells i fins en els avis; sobre l'error bolxevic de cercar un substitut de l'amor patern en l'educació dels fills; com la idea de la indissolubilitat del matrimoni foragita molts mals del matrimoni, altrament inevitables.

Contra la frase: "Primer amor sense matrimoni que matrimoni sense amor", del professor M. Hirschfeld, al Congrés de Reforma sexual de Viena de l'any 1930, prova amb molt bones raons que l'amor que no ha d'ésser mai un matrimoni no és amor, és una passió destructora i l'amor és constructiu, és creador.

Felicitem la casa Subirana que amb tanta oportunitat, en aquests temps, ha publicat aquesta obra, que serà molt comprada i molt profitosa.—Joaquim Manyà, Prevere.

SAGRAMENTS. I. BAPTISME I CONFIRMACIÓ. EXPOSICIÓ DEL DOGMA CATÒLIC, pel Dr. Ricard Aragó, Prev.

Mossèn Ricard Aragó (Ivon l'Escop), l'apòstol incansable de la Lliga del Bon Mot, tan conegut arreu de Catalunya i fins a tot Espanya, acaba de publicar aquest nou llibre, curosament imprès i editat per la impremta i llibreria *Bona Parla*.

L'aprovació encomiàstica que, amb una lletra-pròleg, ha fet l'Eminentíssim Cardenal primat de Tarragona, Dr. Francesc Vidal i Barraquer, és la millor garantia.

L'afany de saber cada dia s'intensifica més, per gust i per necessitat; però de les coses que pertiquen a la religió, més aviat és la necessitat el mòvil. Al capdavant de la gran crisi pertot estesa, que patim, serà l'Església la que haurà de dir la darrera paraula ordenadora, com en totes les grans crisis de la Història. L'interès que a totes les grans Universitats, entre la gent intel·lectual, gent mitjana i fins entre el poble es desperta per l'Església, per les seves coses, pels seus dogmes i per la seva moral, n'és l'anunci avançat. L'Església avui interessa a tots per igual, als amics i als enemics, i a tots intensament.

Potser la manera de donar menjar més sòlid a aquesta fam és la forma en que ho ha fet el Dr. R. Aragó, presentant al públic llibres com el que tenim a les mans de caire purament dogmàtic.

La finalitat immediata de la Religió és la Moral, però la base de la Moral és el Dogma. "El que molta gent no practiqui avui, es deu, sens dubte, a què no creu, i no creu o creu feblement perquè la seva fe no s'afiança sobre el dogma, no sap—i fariem un tort a les ànimes si les condemnàvem a nodrir-se únicament a penes de la veritat revelada—la Moral." Aquestes paraules, plenes de seny, són de l'autor en la introducció.

El llibre és d'unes dues centes setanta pàgines i tracta tot el que fa referència als Sagraments en general i al Baptisme i Confirmació, en particular. Conté tot el que és propi d'un tractat en llatí dels que serveixen de text en les aules de Teologia dogmàtica dels Seminaris; però com no està destinat a aquest fi, sinó al públic culte que llegeix, no té l'aparell didàctic ni l'ordre de proves d'un text.

Voldriem, de tota manera, més claredat i precisió sobre la noció de certesa metafísica, a les pàgines 71 i 72. De la realització de totes les coses d'un Sagrament (matèria, forma, intenció, etc.), mai no podem tenir certesa metafísica, ni que Déu o un Àngel del cel ens ho revelés, en el qual cas seria objectivament la més gran de totes les certeses, però no atenyeria el repòs subjectiu de la intel·ligència propi de la certesa metafísica.

Ens plauria també veure tractada la causalitat instrumental dels Sagraments explicant la intencional de Billot, tan intel·ligible i convincent i que remou tots els inconvenients de la causalitat instrumental física i de la moral.

Mentre restem esperant un altre volum de l'obra començada, felicitem de cor el celebrat autor, tot desitjant-li un bon èxit, que no es farà esperar. — Joaquim Manyà, Prev.

EL CATALA I CASTELLA COMPARATS. Manuals escolars. - Barcino. Volum 5.
per C. A. Jordana.

L'adaptació al nostre idioma per part dels educats encara sota la influència castellana i l'ensenyament directe del català, però realitzat en forma que permeti a l'alumne de destriar-ne les característiques, quedaran facilitats singularment per aquest nou manual de la "Barcino", tothora amatent als imperatius pedagògics i lingüístics que li són patrimoni predilecte.

Dins les breus pàgines d'aquest llibre, ordenades de contingut en llur majoria, són compendiats casos, exemples i regles, amb un resum panoràmic final.

Certament que la lectura i l'estudi d'aquest manual no exclouen per innecessària la coneixença de la nostra gramàtica, ans al contrari: vénen a ésser-ne un complement pràctic. Però, àdhuc per als qui, menats encara per una negligència o una esma atàvica, no cerquin directament les regles de l'idioma en un text gramatical, aquest llibre els ajudarà a comprendre, a explicar i a superar les ineludibles dificultats d'una llengua, i demostrarà a molts castellanitzats d'habitud que, en no emprar el català correctament, no feien més que servir-se malament de dos idiomes.—O. S.

LES REVISTES

Les reproduccions d'articles d'altri, fetes en aquesta secció tenen només caràcter documental; la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb llur contingut.

LA PROPAGANDA SOVIÈTICA ANTIRELIGIOSA AL MÓN. De *Mr. Miquel d'Herbigny*, a la "Revue des deux Mondes" (I i 15, II, 33).

Els mètodes de la propaganda antireligiosa a la Rússia soviètica comencen d'ésser coneguts a l'Occident. Malgrat les denegacions d'alguns viatgers veritablement míops, que veient un sacerdot pels carrers de Moscou, o una església oberta, declaren que la religió resta lliure a Rússia, és ben clar que el govern fa un esforç enorme per mitjà del terror i de l'ajut de la joventut comunista, per tal d'acabar tota supervivència de religió i més del cristianisme, en el més breu temps¹. Sens dubte, cap pla quinquennal per a la supressió total de la religió no ha estat publicat a Rússia, per bé que les *Darreres notícies* (russes) de París del 2 d'octubre de 1932 (pàg. 2), hagin anunciat que un decret de 118 articles dividits en cinc seccions, ha estat signat el 15 de maig de 1932 per Stalin, Dechterevisky, Jarolavsky, Kogau i Lobatchevsky; però un programa precís ha de guiar els sense-Déu militants durant els cinc anys del segon pla quinquennal econòmic².

Es desconeix, a més a més, la propaganda mundial que l'"ateisme militant" de Moscou segueix amb perseverança i mètode per a combatre i destruir tota religió a l'univers enter. Després d'haver-la preparada per a cadascun dels països, des de 1930, els directors han ordenat, per l'octubre de 1930, d'apressar-ne pertot l'execució intransigent.

I.—INTENCIONS I MÈTODES GENERALS³

Aquest pla de "liquidació de la religió", científicament estudiat a Moscou, és constantment posat en to; no es queda en aspiracions vagues. Ell fixa amb precisió per a cada país els procediments més eficaços: a Moscou uns seminaris especials (aquesta és l'expressió usada) formen els missioners d'aquesta propaganda: propa-

¹ *Le front antireligieux en Russie soviétique*, abril-novembre 1929; *la guerre antireligieuse en Russie soviétique*, desembre 1929, gener 1930 (París, ed. Spes, 1930). Vegeu també "Disminueix a Rússia la persecució" a la *Revue*, 15 juliol 1930.—Totes les notes són de l'autor.

² *El Sense-Déu (Bezbojnik)* de Moscou, de 31 d'octubre de 1932 (núm. 50), sota el títol "Quinze anys de lluita del ateisme militant". Difusions antireligioses de les estacions de Ràdio russes al novembre.

³ Adoptem els subtítols que trobem a la *Documentation Catholique*.

gació de l'antifè, tenint en compte totes les condicions concretes de cada país i de cada nacionalitat.

Per a Moscou l'antireligió és un fi o un mitjà?

L'antireligió és per a Moscou solament un dels mitjans usats mirant la revolució mundial, o bé constitueix l'objecte propi dels directors? És difícil de precisar-ho; però, ben segur, l'esforç comunista en el treball a tots els punts de l'univers mira per tot a la destrucció del cristianisme. Sovint aquesta destrucció apar com el seu objecte principal i fins únic. Aquesta lluita antireligiosa ha estat menada secretament fins 1930. Des d'aleshores, en virtut mateix de les ordres de Moscou ha passat al primer lloc. En molts països apareixen grups d'ateus militants, calcats sobre el patró dels de Moscou, els *Berbojniki*, els *Kaempjende Gotlosen*, els *Militants Godles*. Amb quina finalitat? Per a dissimular els fracassos polítics, com quan la Comune de París, gairebé vençuda, assassina en 1871 l'arquebisbe de París i els altres ostatsges? Per apuntar-se, al contrari, èxits, ja que les victòries sobre la religió són més fàcils que la revolució política i social? Per a encoratjar els militants? O més tost per a avançar en un terreny més desembarassat? Car els governs fins els més vigilants contra el comunisme, a penes s'atreveixen a entrebancar una acció que es diu solament anticatòlica, antireligiosa. Aquesta tàctica atreu poc l'atenció, recull fàcilment simpaties, i permet, després d'haver agrupat adherents, estudiar-los per a provar la sinceritat i l'energia llurs, abans de confiar-los les tasques pròpiament revolucionàries. A molts països, d'altra part, l'opinió—confiada, ja que els comunistes hi són en nombre insignificant—no s'alarmarà dels resultats d'una campanya antireligiosa. És cert que els militants són gairebé pertot en ínfima minoria, fora d'Alemanya, on els seus candidats obtenien més de cinc milions de sufragis pel juliol de 1932 i molt prop de 6 milions el 6 de novembre darrer—força més que en la U. R. S. S., tot i que allí les dones i els jòvens de més de 16 anys figuren en les llistes electorals. Però és un dels principis de Lenin constantment recordat per la Tercera Internacional, que les petites minories mantingudes sempre tivant i seleccionades amb cura, són de més eficiència que el gros contingent, per tal d'assegurar el triomf de la revolució. Moscou vol un petit nombre d'agents, cegament sumisos a totes les direccions del partit, resoltos a tota mena d'acció, capaços d'aixecar i menar els dies de moti les masses no organitzades, sinó agafades per les mans per tal d'enderrocar els poders constituïts. És per això que les cèl·lules comunistes en tot el món reben constantment ordre de netejar el partit, desfent-se dels partidaris de Trotski, després dels de Kameniev, dels de Zinoviev. Car l'objecte és apoderar-se del poder amb un grapat d'homes i de mantenir-s'hi per mitjà del terrorisme més implacable.

Essent la religió un obstacle, cal suprimir-la

Mes aquests pocs propagandistes, els sols organitzats, els sols dipositaris dels secrets d'atac, han de fer seguir les masses. Per a reixir-hi cal que els terroristes i llurs agents siguin alliberats de tot escrúpol. Cal, doncs, eliminar la religió. La religió obstaculitza les passions de les masses i la tirania freda del terrorisme; ella

ha pogut despertar els escrúpols fins en un Lenin durant els darrers mesos de la seva malaltia. És, doncs, necessari liquidar-la. D'aquesta liquidació són encarregats els sense-Déu militants. Ells activament la persegueixen a la U. R. S. S., on l'han de tenir definitivament acabada per a 1937. Però el comunisme vol conquerir el món enter; és, doncs, al món enter que cal estendre la lluita antireligiosa.

Si el partit comunista no busca en cadascun dels països més que un petit nombre d'adherents declarats, té necessitat d'una massa atea: una classe seleccionada per a governar, i una massa amorfa, sense reacció, sense pensaments, sense religió, purament materialista per a aguantar el jou.

Els agents de la campanya antireligiosa

Fora d'alguns intel·lectuals víctimes sovint de llur snobisme, els propagandistes escollits i formats pels dirigents del partit per a expandir l'ateisme, són sobretot els joves, molt joves, com aquests *pionniers de Lenin* organitzats ara a casi tots els països valent-se dels infants de sis a catorze anys⁴. Aquesta joventut és més maleable. Si se la convenç que ella té la missió d'arrabassar tots els prejudicis i que sobretot la seva superioritat intel·lectual ha d'afranquir-la de les supersticions a les quals els vells i els pares estan estúpidament esclavitzats, ella és capaç amb la seva fatuïtat ignorant, d'infiltrar una ardència, un proselitisme i fins un esperit d'abnegació, al servei del seu "ideal materialista". Per als intel·lectuals que han passat de trenta anys i fins dels vint-i-cinc, massa vells ja per a esdevenir habitualment dòcils, serà prou, sense ésser inscrits al partit, que siguin "simpatitzants" i facilitin la propaganda dels altres per mitjà de llur benvolent curiositat en pro de les idees soviètiques i sobretot per l'ostentació d'un cert escepticisme antireligiós. D'entre llurs joves oients els més ben dotats són reclutats per a ésser formats a fons i esdevenir els directors de demà a les ordres de Moscou.

El programa per a l'Àsia i per a l'Àfrica

No fa gaire, alguns joves intel·lectuals de tots els països eren atrets a fer una estada a Moscou de dos o tres anys en els instituts especialitzats i sobretot en els seminaris d'antireligió. Actualment, en molts països occidentals, aquesta formació és donada allí mateix, però s'intensifica el reclutament dels futurs propagandistes asiàtics, africans, australians i americans del Sur. Jo mateix n'he vistos a Moscou en 1925 i 1926, de la Xina, del Japó i de les Índies. Ells preparaven els esdeveniments que als seus respectius països senyalen el progrés del comunisme després de 1927. A la Xina, Eng-Pai aplica des del principi els procediments terroristes dels soviets als districtes d'Hai-Fong i de Lon-Fong; els estén tot seguit a tot el país de Canton, per bé que aleshores no compta més que amb 4.000 homes i 3.000 fusells; avui, després de cinc anys en els quals han sofert mantes desfetes cruentes, disset exèr-

⁴ L'emblema llur representa un infant vestit amb uniforme de soldat soviètic brandint una bandera roja, sota de la qual es pot llegir amb grans lletres "visca el moviment mundial dels sense-Déu"; el nom mundial es destaca sol al centre de la bandera.

cits menats pels comunistes ocupen per sectors més o menys extensos una sisena part de la Xina i en controlen més d'una quarta part. El Japó, una "central asiàtica" obra sobre tots els Estats banyats per l'oceà Pacífic, la Indo-Xina, les Índies, la Xina, Corea, Formosa, Filipines, Estats Units, Alaska, Austràlia, Nova-Zelanda, i depèn ella mateixa de delegats de la U. R. S. S. El seu programa tendeix a aixecar una sèrie de moviments nacionalistes contra els imperialismes europeus⁶, es diu de fet i de principi contra les Missions, com aleshores de les matances de Nankin, on moriren el 24 de març de 1927 els Pares Cándid Venara i Enric Dugout.

A més del capgirell de l'Àfrica, preparat i emprès per a tancar un immens mercat a l'Europa i així arruïnar-la i dur-la tot seguit a totes les revolucions. Moscou mira de sublevar l'Àfrica; a més de dos cents futurs propagandistes, reclutats d'entre els africans de color, uns professors especials ensenyen durant dos anys sovint en les diverses llengües de l'Àfrica la manera de lluitar contra els missioners i de fer aprendre als negres les respostes de la "ciència" contra el catecisme. Per a l'ús llur, un centre molt actiu de publicacions en anglès, en francès i en llengües indígenes, imprimeix a Hamburg unes sèries de tractats antireligiosos i antieuropeus, 24 follets en anglès, editats pel Comitè Sindical internacional dels obrers negres, acusen constantment l'Església al costat dels imperialismes europeus: cal destruir-los tots alhora.

El mètode de lluita antireligiosa a Europa

Als països de raça blanca, el mètode de lluita antireligiosa ha estat precisat científicament. En veurem els darrers perfeccionaments quan parlarem de les aplicacions del mètode a Alemanya i a Bèlgica: l'odi ateny el seu punt culminant en les representacions teatrals, donades en sales petites per companyies especials sobre temes antireligiosos; els espectadors hi són excitats fins al punt que sovint, cap al final es llencen al mig dels actors per trepitjar tots el Crucifix o imatges pietoses de la Bíblia, o els símbols eucarístics. Aquests "dramas" inspirats en els models moscovites acaben de passar a Anglaterra, el desembre de 1932; existeixen, doncs, ja en rus, alemany, francès, flamenc, anglès i probablement en polonès i en espanyol, i potser en portuguès.

Un exemple d'aquest mètode El pla revolucionari i ateu per a Portugal

Un document confidencial, destinat als comunistes de Portugal i datat del desembre de 1931, iniciarà el lector en els procediments d'atac antireligiós entre les poblacions que encara els resten refractàries.

El reclutament

Heus ací alguns extrets textuais d'aquestes *Páginas vermelhas*. Sota el títol "Simpatizants, passants, afiliats efectius", aquest Butlletí declara: "És simpa-

⁶ *Information Bulletin of League against imperialism*, núms. 23-24, octubre-novembre.

titzant de la U. R. S. S. qualsevulla, sense tendències polítiques definides que senti per intuïció o reflexió que succeeix a la U. R. S. S. alguna cosa *interessant* i que seria bo de poder aprofitar. És, doncs, *simpatitzant* del partit comunista, qualsevol que, tenint simpatia pel treball de la Unió Soviètica, assistint, o no, a les reunions d'una cèl·lula del partit, o d'un nucli de simpatitzants, accepta de bona voluntat les ordres revolucionàries del partit i es disposa a executar-les tant com podrà.

El nostre partit es ressent de certa falta d'elements antics i ben formats, per causa de les persecucions de la policia. Per tal, doncs, de substituir els nostres elements fatigats per llargues lluites, cal trobar nous elements capaços de fer una propaganda més intensa i amb millors resultats. Cal que la nostra propaganda penetri totes les fàbriques. Cal que de viva veu o per escrit, la nostra acció es faci sentir a tots els centres obrers i agrícoles."

El primer deure: la lluita antireligiosa

Aquesta primera ona de propaganda ha de fer-se sobre la lluita antireligiosa. La primera obligació de tot simpatitzant per a esdevenir afiliat és l'haver acabat i suprimit per a tots els membres de la seva família tota comunicació amb allò que sigui cristià: cap cerimònia religiosa, ni baptisme, ni matrimoni, ni enterrament; cap contacte amb un membre de la clerecia o amb religiosos. Després d'aquest primer pas ve la formació per als atacs directes contra la religió.

El control dels simpatitzants

"Al mateix temps, cal començar d'imposar les tasques absolutament concretes als empleats civils i als intel·lectuals, eliminant de les nostres organitzacions tots aquells que no corresponguin a les necessitats presents del nostre partit... La cèl·lula, durant tot el temps que un és simpatitzant, li ha de confiar els treballs pràctics que permeten, ràpidament i decisivament de decidir si convé o no d'afiliar el candidat. Els empleats civils i sobretot intel·lectuals, no han d'ésser admesos més que amb dificultat, a les nostres organitzacions de control, mentre no tinguem proves concloents de la seva mentalitat revolucionària i leninista. Per contra, cal facilitar aquest accés als treballadors manuals."

La propaganda per mitjà de les dones

El programa imposa tot seguit d'arreglar cooperadores. "Cada cèl·lula i cada nucli ha de nomenar una companya per a treballar entre les dones. Allí on és impossible d'entrar en relació amb les obreres de la fàbrica, la propaganda ha d'ésser confiada a les dones o a les filles dels obrers parlant-los dels interessos i reivindicacions llurs. Totes les obreres han d'estar sindicades, i la secció femenina cal que sigui tot seguit informada de les inscripcions al Sindicats.

"En les fàbriques que empleïn les dones es faran petites reunions de tres a cinc minuts. Aquestes reunions cal que siguin curiosament preparades per les dones camarades amb l'ajuda de la secció femenina, per tal d'estudiar en cada cas les reivindicacions particulars.

"Les reivindicacions especials de les dones són les següents: Lluita contra la llei que prohibeix l'avortament. L'avortament ha d'ésser practicat gratuïtament

als hospitals per metges, cada vegada que els pares estiguin malalts o no puguin mantenir els seus fills. Venda de mitjans anticoncepcionals i dels llibres que n'expliquin l'ús. Cal exigir àdhuc conferències per tal d'instruir les dones sobre els mitjans d'evitar la gravidesa. És necessari entendre que les lleis actuals contra aquests mitjans vénen dels burgesos, als quals convé l'augment dels proletaris per a ésser millor explotats."

La disciplina internacional

Precisa el programa tot seguit que per a la doble lluita, antireligiosa i social, la condició preliminar indispensable és la disciplina més rigorosa internacional dins els rengles comunistes. "Aquesta disciplina internacional s'ha de palesar per mitjà de la subordinació dels interessos particulars i locals als interessos generals i permanents del moviment i per mitjà de l'execució incondicional, per part de tots els comunistes, de totes les resolucions dels òrgans dirigents de la internacional comunista. Aquesta internacional comunista és una organització que persegueix la unificació dels proletaris de tots els països, la unificació de tots els treballadors de totes les races i de tots els pobles en la lluita contra el jou de l'imperialisme."

Aquest programa, extret de pàgines confidencials, no és exclusiu de Portugal, no conté més que les "reivindicacions inicials" per a un país on la fe popular, viva encara, no permet descobrir l'objecte darrer, perseguit a dosis adaptades a tots els països de l'univers.

En tots els països, la propaganda per mitjà de l'escola

La tàctica del partit comunista prescriu, en tots els països de l'univers, una altra propaganda, la més senzilla i la de més eficiència, diu Moscou, també la més innocent, la propaganda per mitjà de l'escola: sostenir pertot o fer seguir els adversaris de la religió. Cal primerament aconseguir que l'ensenyament religiós cessi en totes les Escoles de l'Estat, o almenys que ja no sigui més obligatori; cal tot seguit prohibir les escoles confessionals, i finalment suprimir en totes les escoles l'ensenyament religiós, tenint cura de fer pujar a la direcció dels Sindicats de mestres un personal, homes i dones, els membres del qual siguin afiliats al partit comunista, essent tots els altres escollits d'entre aquells que són oposats a les idees religioses. França, des d'aquest punt de vista és assenyalada com model per al partit comunista de tots els països.

La missió antireligiosa dels mestres comunistes

Moscou espera molt dels mestres comunistes: antireligiosos, ells deuen per la pressió de la federació llur obligar els altres a la intransigència antireligiosa. A més ells han de preparar-se per a prendre el Poder, en tots els Ajuntaments on resideixin, el dia que esclati a les grans ciutats la revolució comunista. Ells han de tenir al dia la llista dels notables a suprimir (presó o mort); els caps socialistes i radicals els són senyalats com a més perillous que els dretistes, menys habituats a apinyar al voltant d'ells l'opinió. Els seus antics alumnes, arrengrerats en les lligues d'ateisme, hauran de servir d'agents executius als comunistes. Men-

trestant, molts d'aquests mestres francesos, àdhuc si ells professen l'ateisme, guarden els vestigis de les idees catòliques del país i es deixen intimidar per la clerecia, massa influent a França en el doble terreny científic i social*.

Espanya i Mèxic segueixen una marxa més radical, els mestres comunistes hi guanyen ràpidament una influència dominant, però encara no s'atreveixen a imposar a totes les escoles l'hora quotidiana d'antireligió que el partit comunista ha d'imposar a tots els països, a imitació de la U. R. S. S.

Les organitzacions antireligioses internacionals

El *Berbojnik* de 31 d'octubre de 1932, després d'haver passat revista dels èxits dels sense-Déu a la U. R. S. S. durant quinze anys d'ateisme militant, tenia raó de assenyalar com data important per a la seva història l'any 1930, en què la *Internacional dels lliurepensadors proletaris* (I. P. F., segons les inicials del títol alemany) units als sense-Déu des de 1925, fundà una nova oficina purament comunista i resolta a "desencadenar sense pietat", en tot l'univers, la lluita antireligiosa". Des de 1931, 30 països estaven afectats, i agrupats en 23 seccions; la Direcció oficial dels sense-Déu militants fa especial menció de les seccions del Japó, Austràlia, Índies, Mèxic, Perú i Cuba.

"L'assistència roja internacional, que prepara el terreny als sense-Déu⁷ militants, es desenrotlla encara més depressa; el primer de gener de 1932, comptava fora de la U. R. S. S., 67 seccions nacionals que dirigien 39.313 grups amb un contingent de qui sap els milions d'adherents. La seixantavuitena, o més ben dit, la primera, la de la U. R. S. S., dirigia el primer de gener de 1932, 82.786 grups. Però el Congrés de l'Assistència roja internacional, celebrat a Moscou del 10 al 25 de novembre de 1932, ha constatat nous progressos, tan considerables en alguns països, per exemple, als Estats Units, que seran "prompte obligats a reconèixer oficialment el règim soviètic i la lliure propaganda dels sense-Déu". Els amics de la Rússia soviètica i les societats per a les relacions culturals amb la U. R. S. S. treballen, naturalment, per al mateix objecte.

II.—ELS RESULTATS EN ELS DIFERENTS PAÏSOS

Després d'aquesta mirada ràpida als mètodes generals escollirem successivament un tipus de propaganda soviètica a l'Àsia, a les Índies, a l'Amèrica del Sud, al Perú, a l'Amèrica del Nord, al Canadà; després tornarem a l'Europa per tal de constatar els èxits obtinguts per mitjà de la propaganda antireligiosa, en primer

* La revista bimensual *Antireligioznik*, en els seus números de juliol i agost de 1932 estudia llargament l'organització religiosa de França, o més aviat, malgrat l'abast excessiu del títol, l'acció de l'Església a França en el terreny social. Intel·ligent i ben documentat, l'autor confessa els resultats, estupendos per a ell, obtinguts per mitjà dels catòlics fidels a les direccions socials de Lleó XIII i de Pius XI, des d'Albert de Mun fins als organitzadors de la J. O. C. de les cases de recés, del sindicalisme cristià i d'Acció popular.

⁷ *Izvestia* de 19 d'octubre de 1932. Entre els adherents a l'assistència roja internacional, el *Berbojnik*, fa notar els noms de molts intel·lectuals, per exemple Romain Rolland, el Professor Langevin, Einstein.

lloc en un país de majoria ortodoxa, Bulgària; després, en un país de confessions mixtes, Alemanya; acabat, en un país purament catòlic com Bèlgica. Les mateixes observacions podrien ésser repetides per a cadascun dels països de l'univers.

A les Índies

El treball dels comunistes a les Índies té en compte certes condicions totalment particulars d'aquests immensos territoris de població tan densa, però tan dividida pel sistema de les castes i les posicions entre els hindús i els musulmans. A primera vista, el partit comunista apar gairebé inexistent en les Índies, però hi prossegueix ocultament un treball perseverant i eficaç.

El programa comunista

Des del mes d'octubre del 1921, un conegut revolucionari, Chattopadhyaya, es dirigia a Moscou i obtenia de Lenin la prometença d'ajuda. Fou ben prompte seguit per un altre comunista de l'Índia, apellidat Roy, casat amb una comunista americana anomenada Trent. De Moscou estant, Roy escrivia a cinc comunistes de París: "Es farà tot l'esforç per tal d'organitzar en les Índies un partit comunista fort, utilitzant primerament els elements que es troben a l'estranger." El Komintern organitzava, en efecte, des d'aleshores, una comissió especial per a l'Índia: ella havia en primer lloc de constituir a Moscou un grup comunista encarregat "primerament de preparar la propaganda en totes les llengües i dialectes de l'Índia; segonament, reclutar, per tal de formar-los per a la revolució, indis que serien tot seguit remesos a les Índies; tercerament, escollir d'entre els indis de Moscou, un enviat que tindria per missió formar en les mateixes Índies un partit comunista i d'atreure a Moscou representants de Ghandi, com igualment del partit musulmà." Un altre emissari havia d'organitzar als Estats Units un partit comunista entre els indis residents a Califòrnia.

L'enquadrament dels indis establerts a l'estranger

Aquest programa fou executat. El primer esforç pràctic dels agents soviètics fou d'enquadrar al més possible els indis establerts a l'estranger. Unes minucioses estadístiques comptaren els de Rússia, Alemanya, Anglaterra, França, Afganistan, Xina, Japó i els Estats Units..., prenent nota de les aptituds de cadascun respecte a Moscou i de les seves tendències individuals. Després foren seleccionats aquells qui eren aptes per a servir d'agents del comunisme. Moscou recomanava d'exaltar sobretot el nacionalisme dels hindús, de parlar poc dels soviets i solament com d'amics naturals i segurs per als llibertadors de l'Índia. Aleshores es constituïren alguns agrupaments: *Amics de la llibertat índia*, als Estats Units; *Oficina índia*, a Anglaterra; *Comitè pro-hindú*, a França; *Oficina dels estudiants indis*, a Berlín. Una secció dels indis figurava al *Congrés de la Lliga contra l'Imperialisme*, reunit a Brusselles el 1927; el comunista Jawair Lal Nehru representava oficialment el partit hindú.

Primeres infiltracions comunistes

A més a més, Moscou organitzava en el Turkestan rus, a Tachkent, un Comitè central destinat a unir la propaganda de les Índies amb la de Moscou. Joffé, que el presidia, establí tres línies de penetració que partien de Tachkent envers les Índies: la de l'Oest a través de la Pèrsia, la de l'Est a través del Turkestan de Xina, i la del centre a través de l'Afganistan. Dos instituts orientals per a la formació de propagandistes indis funcionen a Moscou i a Tachkent. Una organització especial reclutava els marins i auxiliars indis embarcats a bord dels vaixells britànics, per tal d'ensenyar-los a les escales, sobre tot als ports europeus d'Ham-bourg, Rotterdam i Marsella... A Londres, el comunista indi, ocult sota el pseudònim de M. N. Roy, fundava des de 1923 l'*Associació dels marins de les Índies*. Aquesta ha servit molt eficaçment per a introduir les publicacions comunistes a les Índies.

A aquesta difusió de fullets i pamflets comunistes contribueixen també els pelegrins musulmans que tornen de la Meca a les Índies. Des del 1924 el cònsul soviètic a l'Aràbia, Khatimov, anava a la Meca per tal d'organitzar aquest servei. Des de 1925, la literatura de propaganda arriba així als camarades de les Índies en els equipatges dels pelegrins; Nazr Tourakoulov, ministre dels soviets prop d'Ibn Saoud, rei d'Hedjar ha desenrotllat sàviament aquestes relacions, essent alhora musulmà d'origen i membre del Comitè director dels sense-Déu militants. Les quantitats esmerçades en aquesta propaganda en les Índies eren relativament considerables. L'11 de novembre de 1922, M. N. Roy demanava i obtenia de la Comissió colonial de la Tercera Internacional, un subsidi de 120.000 lliures esterlines, o sigui, un milió dos-cents mil rubles or; el 3 de desembre de 1923 era augmentada fins a 500.000 lliures esterlines, o siguin 5 milions de rubles or.

Mestrestant, un indi format a Moscou, Nalini Gupta, organitzava des de 1921 un primer grup comunista en les mateixes Índies ajuntant-se principalment els amics de M. N. Roy. Malgrat les nombroses detencions, la propaganda reclutava novament agents de vegades anglesos com Filip Spraat i Georges Alisson, sota el pseudònim de Donald Campbell, però principalment indis, Savokat Usmani, Shripad Amrit Dauge, Shantaram Savolaram Mivajkar, complicats ben prompte en el sorollós procés dit de Meerut. M. N. Roy publicava aleshores un diari especial per als indis, *L'Avantguarda* (The Vanguard) imprès a Berlín, després portat a París sota el títol de les *Masses de l'Índia* (the masses of India); al nombre de 1922, un report de Roy al Comitè colonial de la Internacional comunista, declarava que el partit comunista estava sòlidament constituït en les Índies amb centre principal a Bombay i Comitès secundaris a Peshawar, Calcuta, Madras i Allahabad. A aquesta primera organització, que restà oculta, s'oposà en 1926 un partit comunista legal oficialment declarat, però que Roy combaté com una trampa britànica per a descobrir els directores comunistes. Roy aconsellava, doncs—i aquesta tàctica és seguida a d'altres països, per exemple, a l'Amèrica del Sud—de no usar més el títol de comunista.

El Congrés reunit a Bombay el 1927 determinà fins d'adherir-se al partit de Ghandi com a ala esquerra i de dissimular, per mitjà del sistema dit de fraccionament que Roy recomanava des de 1926. Aquest sistema a tot arreu aplicat per

Moscú, consisteix a penetrar en les organitzacions, legals i declarades, d'altres partits polítics, per a formar-hi secretament fraccions o cèl·lules extremistes, subordinades en aparença als caps i als programes dels partits oficials, però unint-les per arribar a conclusions comunistes sota la direcció de la Tercera Internacional de Moscú. Aquesta maniobra ha reeixit meravellosament a les Índies: els comunistes tenen forta influència si és que no els dirigeixen les Trade-Unions la Federació de caminants, el partit dels obrers i paisans i altres grups del Congrés nacional Indú⁹. Dos grans processos manifestaren clarament els progressos comunistes en les Índies, els de Cavanpove 1924 i el de Meerut.

Organització de la lluita antireligiosa

Aquest darrer, seguit des de 1928, posa en perill tota l'organització comunista a les Índies⁹. Des d'aleshores els afiliats deixen llurs aficions polítiques per girar-se contra la religió. Sempre amb prudència, car indús i musulmans són apassionadament addictes a les tradicions religioses que els oposen mútuament. És, doncs, el cristianisme el que ha d'ésser primerament atacat, sobretot els catòlics, petita minoria que els propagandistes de Moscú no esperen de guanyar, però l'ascendent religiós dels quals destorba llur influència. Per consegüent, els afiliats de Moscú refermen i deuen refermar dues organitzacions obertament antireligioses que treballen des de 1930, sense manifestar llur subordinació a Moscú.

L'associació antisacerdotal

La primera, l'Associació antisacerdotal (*The Antipriestcraft Association*), canvià de nom després d'un any d'existència, i des de febrer de 1931 es diu l'Associació racionalista de la Índia (*The Rationalist Association of India*). Anuncia el seu objecte al *Sunday Advocate*, semanari socialista de Bombay, d'aquesta forma: "Combatre totes les creences i costums religiosos o socials que no poden resistir la crítica de la raó, i mirar de crear una mentalitat científica i tolerant entre les masses d'aquest país. L'orgue de l'associació és la revista mensual *Reason*, jove, però ja molt estesa: els membres de l'associació paguen cinc rupies per any. Són invitats (*ladies and gentlemen*) a una "cooperació activa"¹⁰.

Els amics de la unió soviètica

Encara més activa, l'Associació dels amics de la Unió Soviètica (*Friends of*

⁹ *The Indian Year Book*, 1932, pàg. 472.

⁹ Al tribunal encarregat d'aquest procés de Meemt el degà del Consell de la Corona M. Kemp determinava el 6 de gener de 1932 que els conspiradors polítics dissimulaven des de molt temps llur acció sota les expressions religioses; fins que en les lletres secretes, escrites amb tinta simpàtica (que prompte s'esborra) el partit comunista era designat per les inicials J. Y. M. C. A., les juntes d'obriers i de paisans per la paraula *Métodistes*, el cap Spratt ho fou pels mots *Brother in God*. Un codi secret, d'aspecte religiós, guardava tanmateix i guarda encara al *Pan Pacific Trade Union Secretariat* P. P. T. U. S., el qual des de Rússia prepara la *unió soviètica dels Estats del Pacífic* (*Madras Mail* de 8 de juliol de 1932).

¹⁰ Cap organitzador no és nomenat. La seu de l'Associació és a l'*Empir Automobile Building*, *Queen's Road*, Bombay, 4.

Soviet Union) fou inaugurada a Bombay (*Clive Road*) el 15 de maig de 1932. En el rendiment de comptes publicat el 5 de juny per *The Sunday Advocate*, cap nom d'adherent no ha estat publicat: "L'Associació—digué breument el President—mira de fer conèixer el socialisme i la democràcia soviètica; exalta la marxa victoriosa de la U. R. S. S.; combat les puixances imperialistes, associades secretament sota l'hegemonia del Japó per tal d'abatre la Rússia." La següent declaració fou adoptada per unanimitat: "La Unió Soviètica, que ocupa la sisena part de l'univers, és l'únic país on les masses populars han dut a terme llur emancipació econòmica i política; únic país on l'atur forçós ja no existeix...; l'únic país on el nivell de benestar de les masses s'eleva cada dia; l'únic país que no és afectat per la crisi econòmica mundial; l'únic país on les diverses nacionalitats constitueixen una unió lliure i voluntària; l'únic país on el desenvolupament cultural ha esdevingut possible per a milions de treballadors; l'únic país que treballa amb sinceritat per a la pau del món." Finalment, i sobretot, l'Associació organitzava la propaganda d'ateisme gràcies al *Self-Respect Movement*. Mentre els missioners catòlics assagen d'eleva les castes baixes i ensenyen la humilitat als brames, el *Self-Respect Movement*, denunciant—i això li és fàcil—els abusos i orgull de les castes altes els atribueix a la idea religiosa; fa distribuir, per mitjà dels seus adherents, pamflets contra els llibres sagrats de la Índia i el Codi de Manon bescantat com un manat de mentides¹¹. De les seves constatacions massa evidents, fa cap a un materialisme radical i a la lluita contra la mateixa idea de Déu¹². Aquest moviment d'ateisme és estès per mitjà de petits diaris especialitzats, seguint el mètode de Moscou, per exemple, per *The Revolt*, de Trichinopoli.

Un periòdic ateu

Però és el *Sunday Advocate* el que queda com òrgan principal de la impietat declarada. El 5 de juny de 1932, sota el pseudònim de "Robert Briffault", un extens i violent pamflet, titulat *La civilització de mentida* (*The Civilization of lies*), atacava els principis mateixos de tota concepció religiosa; després declarava que tots els mals històrics de la humanitat vénen principalment de la influència dels sacerdots orientals: *Human organization has been effected by oriental priests, and the ideas of oriental priests have become foundations of society*. Però com les aristocràcies feudals hauran de manifestar un dia que no hi ha ja sistema feudal, també ve el dia en que els sacerdots hauran de confessar que ja no hi ha Església..., i aquesta frase que a la fi del pamflet en revela l'origen: "Els bolxevics triomfaran dels aprofitadors perquè tenen la puixança motriu, la fe en llur ideal, que manca a la civilització dels nostres aprofitadors". Així, encara que aquests grups antireligiosos no confessin llur filiació al comunisme, de vegades se'ls veu la punta de l'orella, posant en clar la realització d'un article votat el 14 de setembre de 1926 pel Comitè executiu de la Internacional comunista: "El comunisme a les Índies acabarà tots els prejudicis de la religió".

La propaganda comunista es fa per mitjà de la campanya antireligiosa.

Aquesta propaganda antireligiosa s'ha de dissimular sovint per tal de no es-

¹¹ *The Madras Mail*, 9 de juliol de 1932.

¹² *The Catholic Leader*, 12 de maig de 1932.

paordir les masses. Per altra part, com el comunisme no pot ésser anunciat públicament¹³ i com els caps més coneguts dels comunistes són a la presó, és principalment per l'acció antireligiosa que es pot fer la propaganda, i es continua activament a gairebé totes les grans ciutats, per exemple, Bombay, Calcuta, Madras i Colombe.

Passem a l'Amèrica del Sud.

AL PERÚ

Els comunistes a l'Amèrica del Sud han estat molt ajudats per grups intel·lectuals, especialment al Perú. Els més considerables d'entre ells foren González Prada, Carlos Mariategui, i el cap actual del partit revolucionari, Haya de la Torre.

El "comunisme dels Inques" o la lluita contra la civilització i la religió europees.

La tesi comuna és que tota l'Amèrica del Sud ha d'exigir una transformació integral, refusar tot allò que sap a Europa, civilització i religió per tal de tornar a la tradició indígena, a allò que ells anomenen comunisme dels Inques i a llur civilització independent del cristianisme. La mateixa conclusió, sota altres formes, és repetida al poble: "Fem-nos novament americans i per això cessem d'ésser cristians". Les *Pàgines llibres* de González Prada declaren que el nou Perú, el Perú integral és el poble autòcton. Ell proclamava des de 1888 al Politeama de Lima, en un dels seus discursos més cèlebres: "El veritable Perú no són pas aquestes colònies de criollos i d'estrangers que viuen en una estreta banda entre el Pacífic i la cordillera dels Andes: és la nació constituïda per les multituds d'indígenes a l'Est d'aquesta cordillera (Ensayos, pàg. 188)".

Després de la mort de Prada, els comunistes crearen sota el nom d'aquest, a partir de 1920, unes Universitats populars per tal de propagar-hi llurs doctrines antisocials i anticlericals: "Així com els antropoides quan arriben a l'home perden la cua, així també les intel·ligències quan es perfeccionen es despullen de tota religiositat. Les religions són com una mena de ganga cristallitzada al voltant de la humanitat: impossible d'avançar sense rompre aquesta crosta." Admirem aquesta variant sud-americana de la frase de Carles Marx, presa per divisa pels ateus militants: "La religió és l'opi del poble".

El primer cap oficial del partit comunista, el primer moscutaire del Perú, fou Carlos Mariategui. Durant la guerra mundial, des de l'edat de catorze anys, es llança al periodisme, es proclama primerament socialista, visita Alemanya, Àustria, França, Itàlia, es fa remarcar al Congrés socialista de Livorno, després torna al Perú, i a la Universitat popular González Prada dona una sèrie de conferències sobre l'organització del partit proletari.

¹³ El mot comunista per la recomanació de la Tercera Internacional deuria ésser evitat amb cura, i no calia parlar més que de la independència per a les colònies i de llur opressió pels imperialistes. Calia, doncs, als indis sostenir el nacionalisme, refermar Gandhi, "més útil que un comunista mediocre", però desfer-se'n quan vingués l'era bolxevic. Els directores de Moscou s'inspiren en aquest principi "si els indis tenen dificultat de sortir de llur apatia, una volta engegats, són prou dócils per a seguir qualsevol cap que parli fort sabent manar".

²⁴ El títol de la seva revista *Amanta* era manllevat a la llengua i al temps del vell imperi Inca. Els Amantes, abans de l'arribada de Cristòfor Colom a l'Amèrica eren els savis, els homes d'experiència de l'Imperi Inca, guardians de les tradicions de l'Imperi, casta noble que guardava el secret de les ciències i de les arts. Estranya apellació dels comunistes i del partit proletari a aquesta antiga noblesa imperial. Però tot s'explica, puix que els nous Amantes foragitant l'estranger amb totes les seves idees importades, van tot seguit a entaular la lluita contra el cristianisme, religió dels invasors.

Arqueologia i tàctica comunista

La tàctica comunista és hàbil. Les recerques sobre la vida dels Inques apassionen l'opinió pública. Tot exaltant-les el comunisme s'atreu les simpaties dels arqueòlegs locals i els sugereix les pròpies mires. Els vells Inques amb llur aristocràtica organització, amb llur culte del Sol, sotmesos a un autòcrata espècie de Faraó omnipotent que encarnava la divinitat, són assimilats als comunistes moscutaires". Els fruits de la terra obtinguts pel treball de tots, no podien — diuen — ésser dats a persona particular. Cada individu hauria de treballar els trossos que l'Estat li assenyalava periòdicament, i, a més, els terrenys privilegiats que estaven en dependència del Sol, Déu suprem, i de l'Inca o emperador. Per a aquestes dues menes de treball, l'ajuda mutual era obligatòria; cada individu s'ocupa del treball de la terra; però ha d'ésser, a més, oller, teixidor, fabricant d'eines i d'armes. Però tots els productes de les activitats individuals han d'ésser reunits en els dipòsits públics per a ésser tot seguit distribuïts segons les necessitats individuals. Tots els homes en aquesta unanimitat del treball tenen llurs funcions. Cap exempció: dones, nois, vells, treballen segons llur capacitat. Ni paràsits, ni proletariat pròpiament dit. Els governants porten d'una sola embranzida a la perfecció l'organització d'aquestes comunitats primitives. El *Trawantinsay* (emperador) realitza el que es diu una utopia, suprimeix tota desigualtat de riqueses, estén el benestar a tota la multitud ²⁵.

Apellació al nacionalisme dels indígenes

Aquestes tesis, vulgaritzades en totes les formes permeten de declarar que el comunisme fou l'organització espontània dels avant-passats: "El Perú fou des de l'origen, impregnat de l'ideal socialista".

"Espanya, l'invasor espanyol, esclafà una civilització alhora nacional i ideal; cal, doncs, destruir tot el que Espanya ha introduït: la divisió de classes, els grans dominis, la idea europea de la civilització" ²⁶. No es nomena aquí la religió cristiana, però la lluita contra ella està sobreentesa clarament; aquest silenci provisional mira a no espardir les multituds indígenes, que són profundament addictes a llur fe catòlica. El comunisme no envestirà a cara descoberta sinó quan haurà exaltat ell, internacional, el nacionalisme dels indígenes. "Vosaltres representeu el 75 per 100 dels peruans, allibereu-vos! Vosaltres representeu el 75 per 100 de totes les po-

²⁴ Les seves idees són aleshores vulgaritzades per la revista *Mundial* i tot seguit reunides en un volum: *Set assaigs d'interpretació de la realitat peruana*. Més tard funda una revista *Amanauta*, i al mateix temps treu un volum titulat *la Defensa del Marxisme. Polèmica revolucionària*. (Edició Babel, Buenos Aires.)

²⁵ Haya de la Torre, *Ideario*, pàg. 95.

²⁶ *Ideario*, pàg. 94.

blacions sudamericanes, allibereu-vos. Constituïu la Internacional de la raça indígena en tota l'Amèrica del Sud!" Aquest crit del Doctor Gamio al Congrés científic panamericà de Washington palesa el mot d'ordre de la política de Moscou en totes les Repúbliques de l'Amèrica del Sud. "No es tracta pas de restaurar totes les formes de comunisme dels Inques, sinó d'eliminar tot el que és contrari al comunisme en les organitzacions socials o polítiques que han succeït als Inques. Problema econòmic, social, internacional també: la força de la unitat americana no consisteix pas en les idees europees que ens envolten, sinó en les tradicions indígenes que formen la nostra substància mateixa. El problema de la nostra unitat política a l'Amèrica del Sud és doncs, social, problema de classes, que exigeix la revolució, una revolució recolzada en la immensa majoria de les poblacions, sobre els indígenes d'Amèrica, una revolució que s'estengui del Mèxic a l'Argentina"²⁷.

Aquest nacionalisme racial és un retorn a la barbàrie. El títol d'un llibre de Lluís Valcàrcel, *Tempestad en los Andes*, simbolitza la sobtadesa de l'huracà que s'atansaria. Comprimida des de quatre cents anys la nostra comunitat indígena — declara Castro Pozo — va a aixecar-se en comunisme indígena, restaurant, en fi, la nostra tècnica del treball, la psicologia de la raça i la seva noblesa moral.

Al Dr. Víctor Andrés Balaunde no li costa gaire de fer observar en el seu llibre *Realidad nacional*, que totes aquestes teories ofertes als indígenes són un somni. "Aquest nacionalisme racial torna a la barbàrie; el seu gest simbòlic consistiria a tornar a treure del museu de Mèxic la pedra dels sacrificis per a dur-la al cim del Teocalli, o a distribuir de nou les terres cuites (huacos) dels museus peruans per a voltar-los altra vegada d'adoracions fetixistes. Es preté de renegar de la litúrgia catòlica que s'enlaira per mitjà del sensible a l'espiritual i es fa retorn a la màgia que anega l'esperit en la matèria"²⁸.

La doctrina de Mariategui o l'ateisme religiós

Quan morí Mariategui en 1930, i comptant solament 30 anys d'edat, els seus funerals celebrats al so del cant de la Internacional, foren un triomf. El mateix govern s'hi féu representar oficialment. De vida austera, coratjós durant una malaltia que requeri l'amputació d'una cama abans que el portés al sepulcre. Mariategui, després d'haver assegurat la fortuna del comunisme a l'Amèrica del Sud, diuen que prenia el camí d'un retorn complet a la fe catòlica, després d'haver aconseguit una temporada el Protestantisme, que condemnà ben prompte, tant com el vulgar anticlericalisme, tan estès als sectors maçònics de l'Amèrica llatina: "El concepte de religió creix en extensió i en profunditat", escrivia ell ja en els seus assaigs (p. 119). Però el que d'ell ha quedat en l'opinió són les seves ardents declaracions: "La revolució és sempre religiosa... Poc importa que els soviets proclamïn que la religió és l'opi del poble. El comunisme és essencialment religiós. L'ateu pot ésser no sols un asceta moral, sinó el predicador d'una creença..., el confessor d'una fe... Ell propaga un ateisme religiós. (*Ensayos*, pàg. 195.)

Aquestes idees de Mariategui avui són expandides per qui sap les revistes i pe-

²⁷ *Ideario*, pàg. 97.

²⁸ *Realidad nacional*, pàg. 52.

riòdics, com l'*Avanguardia*, òrgan del grup comunista universitari i la *Sierra*, violentament antireligiós.

El partit revolucionari l'A. P. R. A.

Els polítics obertament moscutaires, presidits per Eudox Rabines són mal vistos al Perú. Per això, segons un mot d'ordre que Moscou donà a tots els països on el comunisme és declarat il·legal, els més importants dels seus adeptes no es diuen comunistes; llur cap, l'hereu veritable intel·lectual de Mariategui, el seu amic en altre temps, ara el seu rival, Haya de la Torre ha creat un nou partit que no es diu comunista, sinó panamericà; la seva *Aliança popular revolucionària americana*¹⁹ o A. P. R. A., nascuda el desembre de 1924, propaga amb èxit una part del programa de Moscou, sobretot la antireligiosa.

Com el ministre de l'Interior, Manchego Muñoz ha dissolt el partit comunista, el programa de l'Apra insisteix en la seva oposició aparent al comunisme de Moscou. L'Amèrica llatina, declaren, on la gran indústria a penes existeix, no pot inspirar-se en el marxisme clàssic que mira els obrers de les grans fàbriques. Fins el comunisme agrari ha de lluitar contra l'imperialisme econòmic de l'estranger, més que contra el capitalisme local. És l'imperialisme estranger que cal foragitar de l'Amèrica del Sud. Si embruteix les masses populars paralitza l'impuls de tota la població local. La revolució contra ell no ha d'ésser sols obrera, ha de recolzar sobre les classes mitges, sobre els empleats, els mestres d'escola, sobre professionals de tota categoria. Ha d'unificar en un sol bloc compacte totes les repúbliques de l'Amèrica del Sud²⁰, en una U. R. S. A. (Unió de les Repúbliques Sud-americanes). Aquesta U. R. S. A. recorda massa la U. R. S. S.

Combat l'acció catòlica

L'Apra s'uneix a totes les tendències revolucionàries. Combat a ultrança tota acció catòlica. Des de 1923, Haya de la Torre assatjava de sublevar els estudiants i els obrers del Perú contra el projecte de consagrar oficialment la República al Sagrat Cor de Jesús, mentrestant Mariategui refusava d'associar-se en aquesta ocasió a la franc-maçoneria.

Aprisme i comunisme

Aprisme i comunisme discuteixen algunes vegades en públic. Però en 4 de novembre de 1931 el Bisbe de Puno, Mons. Fidel Cosio i Medina, denunciava les

¹⁹ El seu programa és exposat per Haya de la Torre en dos opuscles: *Ideario y acción Aprista. Teoría i Táctica del Aprismo*. El diputat Manuel Seoane ha comentat aquest programa en algunes conferències, les més característiques de les quals es titulen *La garra yanqui* i *Nuestros fines*. Aquests quaderns, després d'haver estat repartits amb profusió, foren retirats de la circulació, quan una enquesta judicial fou decidida contra l'Apra.

²⁰ L'Apra comptava des de 1926 alguns afiliats i algunes cèl·lules a Mèxic, Argentina, Amèrica central, totes elles dependents de Lima: "Aquesta novella Internacional—deia Haya de la Torre en el seu *Ideario* (pàg. 24)—uneix els joves treballadors manuals i intel·lectuals de tots els països de l'Amèrica llatina..." Des de 1925, una cèl·lula sud-americana europea, el centre principal de la qual és a París, reuneix bon nombre d'estudiants i d'obers sud-americans de França, Alemanya, Espanya i Anglaterra.

tendències antireligioses de Haya de la Torre. De fet, l'Apra explota el nacionalisme dels peruans i d'altres americans del Sud contra tots els europeus, mentre que el partit comunista oficial es declarava resoltament submís a les ordres de Moscou. Per a palesar llur acord real, el ministre de l'Interior del Perú, en febrer de 1932 féu publicar en facsimil, en el periòdic *El Comercio*, tres lletres collides al curs d'una enquesta en una cèl·lula de l'Apra, a Lima. "L'Apra, deia la primera, datada al 1929, ha d'evitar el nom de comunista. Aquest nom seria un espantall, sense ell nosaltres treballarem millor per a la revolució... Preparar la revolució, heus aquí la veritable acció marxista... Els recercadors de títols i de declaracions no són més que uns romàntics i uns metafísics..."

Activitats de les altres organitzacions comunistes

Enfront de l'Apra, que segons, de la segona lletra mira d'organitzar tota l'Amèrica del Sur sota la influència del Perú, altres emissaris de Moscou aixequen altres grups. És una aplicació del principi, ben vist a Moscou, que cal mantenir una emulació revolucionària entre tots els col·laboradors de la revolució,—emulació entre les escoles, entre les regions, entre els països—ací emulació envers els revolucionaris de Xile, d'Amèrica central, de totes les altres repúbliques sud-americanes. El comunisme oficial de Moscou rivalitza doncs amb l'Apra, principalment peruana, per mitjà dels organismes pan-americans que tenen llur centre en altres repúbliques, especialment a Montevideo.

El 19 de març de 1932, el diari *El Comercio* precisava que l'Amèrica llatina representava en el pla mundial dels soviets les regions 7 i 8. La regió 7, dirigida per Montevideo, comprenia gairebé tota l'Amèrica del Sud, fora de Colòmbia, Veneçuela i les Guaianes que constitueixen la Regió 8. Però una reorganització ha tingut lloc durant el darrer estiu de 1932. Moscou, deixant l'Uruguai, l'Argentina i el Paraguai en la setena regió de propaganda, en creà una de novena pel Perú i Xile amb centre a Valpaíso, quedant el restant atribuït a la vuitena regió. Per bé que els impresos surten habitualment de Montevideo han de dur referències de Buenos-Aires o d'altres pobles fora de l'Uruguai. El Perú està inundat de tracts i fulls volants comunistes i sobretot antireligiosos. Alguns cinemes sobretot en els ravals de les grans ciutats, serveixen directament per a la propaganda i també les Universitats populars González Prada que el govern ha hagut de tancar. Aquests revolucionaris s'entrenaven en la lluita per tal d'apoderar-se del poder. Horribles crueltats senyalaren, el juliol de 1932 les jornades comunistes de Trujillo, extremadament cruentes i impies. El mot d'orde massa ben executat, era d'assassinar totes les autoritats constituïdes: calgué una vertadera expedició militar per tal de reprimir la revolta comunista. Els apristes havien cooperat activament amb els comunistes declarats. (*El Comercio*, 16 juliol, 1932).

La franc-maçoneria al servei del comunisme

Al Perú, com als altres països llatins, la franc-maçoneria, burgesa encara, hostil a tots els altres punts, l'ajuda i fins li passa al davant, quan es tracta de la lluita antireligiosa; molt poc nombrosa al Perú, s'alia amb totes les agitacions per tal de lluitar contra l'Església; els comunistes la miren com llur aliada.

AL CANADA

A primera vista, de comunisme, n'existeix poc al Canadà. País de tradició, fidelment religiosa, sembla impenetrable a les propagandes antireligioses i anti-morals, tant que l'episcopat i la clerecia han habituat llurs fidels a la pràctica dels ensenyaments evangèlics i pontificals: una acció social catòlica ben organitzada no es contenta pas d'exercir la caritat envers els pobres, es dedica a aixecar, materialment i moral, la classe obrera. Els mateixos treballadors a totes les regions catòliques, resten fidels a les ensenyances morals de l'Església.

La campanya comunista i antireligiosa

Però al costat de la fervent població catòlica, d'altres escapen a l'acció de l'Església, principalment els nombrosos immigrants vinguts de Rússia i de les jue-ries poloneses. En aquest medi es recluten els elements comunistes que treballen activament, sobretot a Montreal, Toronto, Winnipeg, Sudbury i Regina. Obertament el partit comunista declara que el seu enemic principal és l'Església catòlica, s'acarnissa contra ella per diferents mitjans, segons la llengua dominant en les diverses províncies.

A la província de Sant Bonifàç

A la província eclesiàstica de Sant Bonifàç, els comunistes distribueixen pamflets antireligiosos, impresos a Winnipeg i destinats principalment als polonesos i als rutens. En la regió de Keewatin, al Pas, un agitador comunista Piotr Agornik, nascut i educat a Rússia, constituí primerament una cèl·lula comunista, després una escola freqüentada per una trentena d'infants, la major part de pares russos ortodoxos. El mestre, un tal Ruttler, que ha estat format a Moscou, ensenya el comunisme als seus deixebles. Els adults, declara, no l'interessen, sinó solament els infants que nascuts al Canadà no en poden ésser expulsats: "Es amb aquests que nosaltres conquerirem el poder". Aleshores anuncia, clarament, la primera víctima serà l'Església catòlica: Si els vostres pares us volen fer resar, resistiu-los", diu als infants. Ha estat muntat un petit teatre, on la religió és freqüentment ridiculitzada; papers grotescos i infamants atribuïts al Papa, als bisbes, als capellans, i a les religioses; públicament el Crucifix ha estat trepitjat.

En la major part de les grans ciutats els comunistes ataquen d'igual manera obertament l'Església, els dogmes, la moral. Repeteixen l'argument constantment manculat de la U. R. S. S.: la clerecia és aliada i sobretot servidora, dels capitalistes, favoreix els rics per tal de dominar amb ells la classe obrera.

A Montreal

A la ciutat cosmopolita de Montreal han creat una Universitat popular, els "tracts" i publicacions de la qual tendeixen principalment a aconseguir l'apos-

tasia d'alguns canadencs francesos, reduïts a la misèria per la crisi mundial. Aquests primers intoxicats deuriem tot seguit contaminar els altres consagrant-se a la propaganda. De fet durant l'estiu del 1932, alguns parats, per tal d'obtenir un treball provisional es feren inscriure al partit bolxevic que els prometia treball però solament després que haurien fet professió d'ateisme davant de testimonis. Molts se'n penediren. Tornats a l'Església, han revelat els mitjans verament odiosos, usats per a fer pressió sobre llur voluntat, petites gents sense treball i amb manca de pa pels seus fills, repugnant revelar llur misèria amagada i posats llavors davant la promesa: "Tindran pa si fas apostasia". Algunes fórmules d'apostasia, així obtingudes i degudament signades, arriben cada mes al Arquebisbat. Són venturosament seguides al més sovint pel penediment, però és de notar que els comunistes per tal de donar treball, exigeixen aquesta apostasia, fins quan no són al poder²¹. Què farien si, com passa a Rússia, esdevenien un dia els amos?

Estructura i organització del partit comunista moscutaire

A la part anglesa del Canadà, és a Toronto que els comunistes han portat llur principal esforç. En 1924, un Congrés del partit obrer ("the Worker's Party") proposà l'afiliació regular a Moscou. S'anomena des d'aleshores "Communist party of Canadà". Molts dels adherents se separaren llavors, i el partit entretant es recluta sobretot d'entre els obrers nascuts fora del Canadà principalment en territoris eslaus. En 1928 havia esdevingut l'organització tan amenaçadora que la policia començà una enquesta que s'acabà el 19 de febrer de 1932 per mitjà d'una sentència del Tribunal Suprem de l'Ontario contra la legalitat del partit comunista. Els seus vuit caps havien estat ja condemnats en primera instància el 12 de novembre de 1931 pel Tribunal Suprem de Toronto. Els actes del procés reunits en quaderns són reveladors en extrem.

Des de llavors l'agent del Komitern que dirigia de Toronto tots els adeptes, s'és eclipsat. Però les seves ordres absolutes arriben encara i han d'ésser estrictament executades: manifestacions, vagues, mitings, agitacions. No és responsable més que davant la Tercera Internacional de Moscou, representada per l'*Armtorg* de Nerv-Kork. Aquest *Armtorg Trading Co.*, que reuneix els agents soviètics als Estats Units, paga també la propaganda i els propagandistes al Canadà. Sota les seves ordres s'ha establert un Secretariat general del partit comunista a Toronto, des d'on la seva acció es reparteix a nou divisions: Nova-Escòcia, Montreal, Toronto Timmins, Sudbury, Fort William, Winnipeg, Alberta, Vanconver. Baixem per una d'aquestes ramificacions per tal d'observar l'estructura del partit. El districte *tres* de Toronto comprèn, a més de la ciutat, tot el Sud-est de l'Ontario subdividit en onze sectors. Cadascuna de les divisions i subdivisions és dirigida per un organitzador local, sotmés ell mateix a l'agent

²¹ Els periòdics comunistes repartits a Montreal són relativament nombrosos: *Le Monde ouvrier* i *l'Ouvrier canadien*, publicats a Montréal; el *Penseur*, que arriba de Bèlgica i *La Vérité*, de París; després, en anglès, el *Worker* i el *Labor defender*; dos de Toronto, el primer setmanal i el segon mensual; el *Militant*, setmanari de Nova-York; el *London Daily Worker*, de Londres; i, en fi, de Moscou mateix: *Moscow Daily News* i *Workers News*. Però és, principalment, per mitjà de "tracts" que prossegueixen llur propaganda, "tracts" sovint anticatòlics.

principal de Toronto. A cada secció sis oficines es parteixen el treball: política, agitació i propaganda, finances, llengües, organització, secretariat. L'oficina política fixa un programa, una tàctica, a vegades els candidats per a totes les eleccions, federals provincials i municipals. Però la segona oficina, la de l'agitació i propaganda, és la més important, car no solament ha d'organitzar freqüentment manifestacions sorolloses, vagues, sinó elegir i formar els cooperadors i futurs dirigents.

El partit comanda en nombroses associacions obreres

El partit busca principalment de penetrar en moltes societats, ja existents, per mitjà dels subsidis hàbilment repartits. Noranta-sis associacions obreres són així dominades, solament tres de les quals porten com títol el nom de canadencues. Dues són finlandeses, una txecoslovaca, una alemanya, una hongaresa, una grega, dues israelites, una iugoslava, una lituana, una macedònica i búlgara vuit poloneses, una es titula russa, dues esclaves, una ucraïana. La més important és la *Worker's Unity League*, que té influència sobre una multitud d'unions obreres²² i que organitza en tot el Canadà des de 1928 propagandes antireligioses, en ocasions d'agitació i de vagues produïdes per ordre de la Tercera Internacional de Moscou.

Els agrupaments de joventut comunista

La més acariciada i la més perillosa de les associacions comunistes del Canadà, és, com pertot arreu, la Lliga dels joves (*The Young Communist League*); exerceix directament la propaganda a les escoles públiques i es subdivideix en "Associació esportiva de joves treballadors", "Joves pioniers", Joves Camarades", "Oficina escolar", "Office de camping" o "Campament d'estiu", etc. L'Associació esportiva amb les seves seccions de futbol prepara els instructors dels grups més joves: al costat de les conferències sobre l'oposició entre el capital i el treball, entre els obrers i la policia, deu per mitjà dels seus estatuts burlar l'Església i demostrar que la ciència moderna havent definitivament destruït tota base de doctrina religiosa, la joventut clarivident no pot tenir més que menyspreu a la vista de tota llei burgesa, i, especialment, d'allò que en diuen "la llei divina".

Els joves avantguardistes (pionniers) agrupen els infants de sis a dotze anys, als quals una propaganda metòdica imposa tota la ideologia bolxevic. Els *Joves camarades* de dotze a setze anys són ja considerats com candidats oficials al partit comunista. L'oficina escolar completa, en sentit comunista, l'ensenyament donat a les escoles. Sols en la ciutat de Toronto aquests cursos especials són organitzats almenys a quatre centres: al Temple ucraïnà del treball, al Club finlandès dels obrers i en dos locals de la Lliga jueva del treball. Nois i noies reben junts aquests complement d'instrucció a despeses del partit comunista; després van a dos campaments

²² La Unió dels miners del Canadà, la Unió dels transportadors i cultivadors, el Consell general del Soviet de les unions obreres, la Unió dels pintors, la Unió dels pellers, la Unió dels treballadors del ram d'alimentació, la Unió internacional de les gentes de mar, la Unió industrial dels treballadors d'agulla, la Unió industrial dels fondistes, la Lliga industrial dels treballadors de construcció, l'Associació internacional de parats, les Unions roges internacionals de treballadors, etc.

d'estiu destinats als infants comunistes que uns instructors especials vinguts de Nova-York formen per a la propaganda, especialment per mitjà de jocs antireligiosos. Moscou dirigeix totes aquestes organitzacions, sobretot per mitjà de la *Ligne canadienne de défense du travail* i de l'*Association Communiste des Ukrainiens*²²; són completades per una orquestra, una societat de cant i una societat de representacions teatrals que actua sobretot durant els llargs mesos de l'hivern canadenc.

La premsa comunista

Com pertot, el servei de premsa dels comunistes és extremadament actiu al Canadà. Una quinzena de publicacions soviètiques, sobretot en anglès, però també en alemany, ucraniana, yiddich, finlandès i hongarès, fan circular cada mes, solament pel departament de Toronto més de quaranta mil exemplars. En aquesta mateixa zona de Toronto es coneixen 125 agents assalariats pel partit comunista per a la propaganda a la qual consagren ells tot llur temps, i altres 240 no assalariats, els quals fora de llurs hores de treball es consagren "a la causa" en el districte.

La puixança del partit comunista

Quina pot ésser la veritable força del partit comunista al Canadà? Hom sap que no s'ha de mesurar pel nombre dels afiliats. Tanmateix el candidat comunista per a les eleccions municipals de Toronto obtenia en 1932 6.000 vots, havent més que doblat el nombre dels seus electors des de l'any precedent.

El conjunt del públic canadenc somriu encara quan hom parla dels esforços de Moscou. Però la Rússia de 1914, fins la de 1917 amb Kerenski, somreia per ventura quan es parlava del petit grup dirigit per Lenin? I l'Espanya del març de 1931 preveia el seu endemà?

La propaganda comunista al Canadà és activa i sap on va. En abril de 1931 al moment en què tots els caps acabaven d'ésser arrestats o expulsats, el partit reorganitzava, guanyava una munió de nous adherents i redactava un nou programa més atrevit: "Un futur molt pròxim ens farà amos del país. Cal preparar els obrers per a un conflicte, curt però decisiu, per tal de fer-se amos del poder. La conquesta violenta d'un petit nombre de posicions al Canadà ens assegurarà el domini de tot el país."

Els mètodes comunistes

Els caps no dubten d'exigir als adherents els més grans sacrificis. Ells especulen sobre la noblesa d'ànima i la generositat de la classe obrera, que una vegada guanyada per a un ideal, és capaç de donar-ho tot per tal de triomfar: "Els nostres addictes deuen sacrificar llur temps, llurs recursos, fins la vida llur, si és necessari, perquè si nosaltres volem l'èxit, no és pas per a les nostres personalitats, que mai no deuen entrar en consideració, sinó per al futur." Al Canadà, com en tots els

²² La branca ucraniana del partit comunista podia disposar en maig de 1931 de 24.000 dollars enviats des de Nova-York per l'*Armstrong Trading Company* per a la propaganda soviètica al Canadà.

països, el partit, tenint en compte l'abandó religiós dels immigrants estrangers, prescriu: "Guanyem els obrers vinguts de l'estranger. Per cada grup estranger constituïm una unió subordinada als nostres caps. Imposem-los, almenys, un míting per setmana. Si la policia els prohibeix, una brigada de xoc ha d'ésser muntada per entrar en lluita contra la policia, perquè no hi ha res més instructiu que els combats contra la policia. Ells ens asseguraran nous membres i ens prepararan per al dia de la lluita decisiva. D'entre els parats es poden reclutar excel·lents elements per a les brigades de xoc." Altra nota psicològica: "Pertot on el partit és ensopit o no interressi, el mitjà més eficaç per a aconseguir bons adictes, és d'organitzar els mitjans revolucionaris, procurant en el possible que acabin en conflictes amb la policia. Els adeptes que reclutarem llavors seran d'excel·lent qualitat."

L'objecte és clarament fixat: "El partit ha d'estar convençut i ha de convèncer que el règim soviètic al Canadà, i a tots els altres països, és realitzable a breu termini per mitjà d'una agitació metòdica dels obrers, i que únicament un règim soviètic millorarà llur sort. Poc importa el que puguï intentar un Govern capitalista durant la crisi actual; per a nosaltres, l'únic remei és enderrocar el Govern i establir els Soviets."

Si el fi és clarament fixat el mitjà per arribar-hi és declarat amb franquesa: "La llavor que ha de produir en aquest país una collita prodigiosa, és la incansable repetició d'aquesta veritat: *Per tal de resoldre la crisi, cal la guerra civil*. Doncs organitzem els treballadors per aquesta guerra. Si els burgesos arriben a una guerra internacional, cal desviar-la a una revolució; si tenen temor a una guerra internacional, nosaltres hem d'explotar aquesta temor per a la revolució... Si nosaltres sabem veure i obrar, aquest país serà prompte una dependència de la U. R. S. S. Si els obrers ho volen, aquest país serà prompte aquell on farà de millor viure, de tot el món." Aquest programa sobre el qual seria fàcil de multiplicar els detalls és prou per a palesar l'audàcia dels comunistes i llurs mètodes.

El treball dels comunistes a la Saskatchewan

Fora de les grans capitals treballen també en les immenses planes de l'Oest canadenc, principalment a Saskatchewan. Hi fou l'organitzador del partit, Georges Williams, antic president de la Unió de masovers (fermiers). Invitat a un viatge a la U. R. S. S., en tornà ple d'admiració pel pla quinquennal. Al diari dels petits masovers *The Western Producer*, menant, sobretot després del començament de 1932, una campanya activa per tal de predicar la revolució "Georges Williams evita i recomana d'evitar en el llenguatge tot allò que reportaria a una aplicació del paràgraf 98 del Codi criminal i fins el mot de comunisme, però impulsa envers la nacionalització de tots els grans serveis, camins de ferro, correus i telègrafs, bancs, ràdio, servei d'electricitat, domini de les mines i dels boscos... i a la supressió dels "obstacles religiosos."

Per tal d'estendre aquestes teories, el partit utilitza sistemàticament les tribunes lliures i les columnes de correspondència, que, segons els costums anglesos i americans, molts periòdics lliuren a tothom que es presenta. Aquest mètode de propaganda és en extrem eficaç.

Cal estranyar-se que això hagi acabat per fer esclatar grans disturbis? A l'Oest

canadenc, a Saskatchewan per exemple, en la ciutat d'Esteban, foren provocats dos veritables motins per Anna Buller, una noia jove, nascuda a Montreal, de pares israelites. Com la policia de Ginebra en novembre de 1932, els gendarmes a cavall del regne canadenc, a l'instant d'ésser totalment esclafats, feren foc. Els quatre avatoladors morts portaven a sobre llur carta roja de la Tercera Internacional. D'altra part, vuit caps comunistes han estat condemnats en primera instància davant el Jurat de Toronto, el 12 de novembre de 1931 i en apel·lació el 19 de febrer de 1932.

Però les repressions són ineficaces. Unicament l'aixecament de la vida espiritual pot salvar les ànimes i les nacions de la barbàrie comunista. Els bisbes canadencs, conscients del perill que amenaça llurs ovelles, recomanen d'una part amb una insistència eficaç, la vida d'oració, l'esperit de reparació i la sòlida formació religiosa dels fidels; però també, una aplicació més exacta de les encíclics pontificals *Rerum novarum* i *Quadragesimo anno*. Un "tract" repartit al Canadà, diu: "El treball dominical mena l'obrer al comunisme." Això no és més que una gran veritat. El lliberalisme econòmic que descristianitza l'obrer i que intenta separar de la religió i de la moral les aplicacions modernes de la vida econòmica, prepara i continua afavorint els errors del comunisme i els seus horrors.

III.—LA PROPAGANDA COMUNISTA I ANTIRELIGIOSA A EUROPA

Els ateus militants, dirigits per Moscou, lluiten; ho hem vist en alguns exemples a l'Àsia i a Amèrica. El mateix assalt es prossegueix a l'Àustràlia i a l'Àfrica, al Congo com a l'Algèria i a Túnis, i més discretament a l'Egipte; a l'Àfrica del Sud, un recentíssim congrés de pastors protestants, descrit per la *Nieuwe Rotterdamsche*, del 15 de desembre de 1932, deplorava l'audàcia del partit comunista i bolxevic, la difusió de les seves fulles contra tota religió, l'atreuiment de les seves campanyes en favor de l'avortament legal²⁴. A Europa, la propaganda antireligiosa tendeix a supplantar, o potser disfressa progressivament els preparatius revolucionaris.

Pertot Moscou s'adapta a les condicions locals. Estretament vigilats en el terreny polític, els seus agents no han de parlar molt de comunisme. Però el que perjudica la religió, principalment el que minva la influència de l'Església i de la clerecia en l'escola, apar una penyora de triomf per al comunisme. Els reports oficials o secrets dels agents soviètics esguarden com llurs millors aliats, sovint inconscients, els mestres d'escola no catòlics, ni que no siguin ateus ni comunistes.

A Bulgària

Als Balkans, els Governos, molt hostils als Soviets, els donen gust, no obstant, sense sospitar-ho, amb les mesures anticatòliques que Moscou s'apunta com victò-

²⁴ A Natal, un negre, Kadali, dirigeix l'I. C. U. i es vana de menar cent mil negres. Al Transvaal un soviètic de cinc negres, quatre blancs i un crioll, propaga el setmanari anticristià *Umsebenzi*, publicat en anglès, en holandès i en les diverses llengües indígenes de l'Àfrica.

ries; per exemple les nombroses i desavinents violències dels governants de Belgrad i de llur clerecia sèrvia.

A Bulgària, el mateix; el *partit comunista búlgar* que succeí el 16 de maig de 1919 al *partit obrer socialista búlgar*, reunit per al seu vint-i-dosè Congrés, assajà primerament, seguint les ordres donades a Moscou el 6 de març anterior, per la Tercera Internacional, d'establir la dictadura del proletariat, i els Soviets a Bulgària. Els moviments revolucionaris—vagues i motius cada dia més atrevits—s'accentuaren des del segon Congrés de la Tercera Internacional, reunit a Moscou el 25 de juliol de 1920. La insurrecció fredament decidida per al 22 de setembre de 1923, fou esclafada per la policia ²⁵, i el Parlament votà, a principi del 1925, la llei de defensa de l'Estat. El partit comunista, dissolt amb totes les seves organitzacions ²⁶, en febrer de 1924 subsistí, il·legal, dissimulat. És el que en 16 d'abril de 1925 féu assaltar la catedral ortodoxa de Sofia, al moment que tots els dirigents de l'Estat assistien als funerals del general Guiorguief, occit tres dies abans pels comunistes. Per bé que la sentència del tribunal militar de l'11 de maig de 1925 parla de més de 150 morts i de 500 ferits, víctimes d'aquest atemptat, els comunistes no aconseguien el fi que s'havien proposat, d'instaurar la dictadura comunista, gràcies l'espant que devia seguir a la matança.

Durant molts d'anys van a les palpentes. Després, en 1930 i 1931, creient la revolució "ja molt pròxima a Alemanya, Itàlia i Espanya, el partit s'organitza per a la conquesta immediata del poder. A Bulgària, dividida en 19 circumscripcions comunistes, amb 11 grups de joventuts comunistes, els butlletins secrets del partit no acusen sinó un nombre insignificant d'adherits: 964 en 7 de les 19 circumscripcions ²⁷, i, no obstant, els caps es creien segurs de conquerir el poder.

La policia búlgara reprimeix encara amb una extremada energia les proves de revolta comunista. Però com que no arriben a suprimir els periòdics editats clandestinament per mitjans venturers: *Rabonitchesky Vesnik*, *Tchevene znamiè*, *Communitchesko znamiè*—el partit comunista decideix, en octubre de 1931, portar la seva acció sobre el terreny antireligiós—. Funda una associació ²⁸ dels sense-Déu militants amb una revista, intitulada, com a Moscou, *Resbojnik*, inaugurada el 1er de desembre de 1931. Des d'aleshores, després d'una primera i sorollosa manifestació antireligiosa a Vassiliko, el 22 de novembre de 1931, cada diumenge "petits esclats antireligiosos" són organitzats en moltes poblacions per tal d'entrenar en l'audàcia els *joves sense-Déu militants*: les banderes roges són hissades als campanars, els matins de les principals festes religioses; o inscripcions blasfemes són pintades a

²⁵ En 1928 un quadern publicat en l'*Estendart comunista* ("Communitchesko znamiè"), va contar parcialment aquesta història i les seves conseqüències.

²⁶ I les seves propietats confiscades, per exemple, la cooperativa *Osvobojdienie*.

²⁷ De les quals 531 en les ciutats, 442 en el camp, a més a més 500 membres de joventut comunista, dels quals 440 en les ciutats i 60 en el camp. En total, doncs, aquests conqueridors del poder no agrupaven en més d'un terç de la Bulgària (7 divisions sobre 19) més que 1.464 membres, menys de 1.000 en les ciutats i menys de 500 en el camp. Malgrat això, estigueren a punt de reeixir. Això palesa la seva audàcia realitzadora a Bulgària com a Rússia.

²⁸ El seu programa comporta realitzacions moderades, a obtenir del Parlament, com la separació de l'Església de l'Estat, la confiscació dels immobles eclesiàstics, la supressió de tota influència clerical en les escoles, l'abolició de totes les festes. El diari oficial *La Bulgària* demanava, no fa gaire, a la clerecia ortodoxa de combatre per fi aquestes propagandes en lloc de reclamar sempre la supressió del Catecisme en les escoles catòliques.

l'oli sobre els murs o les portes de les esglésies. "La religió és l'opi del poble. A baix la religió, Casa de Lenin" i d'altres plasenteries. L'opinió i els tribunals reaccionen menys que davant els atemptats contra les persones i les propietats, i "aquestes petites maniobres semblen als agitadors el mitjà més eficaç per entrenar llurs adeptes a no témer els tzars de la terra i els seus soldats, no pas més que el pretès tzar del cel i les seves milícies d'àngels de cartró i sant de pols."

A Alemanya

Si Moscou obté aquests resultats antireligiosos dels escassos centenars d'adherits seus a Bulgària, quina no serà la violència de la campanya atea a Alemanya? Els comunistes hi són més nombrosos que en cap altre país, més que en la mateixa Rússia, ja que els electors, en 1932, donaren en juliol de 1932, als candidats comunistes més de cinc milions de vots, i el 6 de novembre de 1932, gairebé sis milions. Aquests electors no són tots afiliats al partit, però en reben caritats, sofreixen l'entrenament en la lluita antireligiosa. Durant el darrer any el partit ha tramès a les autoritats civils més de vuit-centes mil noves declaracions individuals i familiars ²⁰ d'"abandó de la religió."

Com en la U. R. S., els directors repeteixen a les multituds que la clerecia serveix el capitalisme contra el poble. Ells retreuen a totes les formes del Cristianisme de disminuir els plaers del poble per mitjà d'una moral que imposa als proletaris el feixuc pes de la família. El catolicisme, especialment per la seva insistència sobre la santedat del matrimoni, destorba els proletaris de divertir-se lliurement, i l'Encíclica *Casti connubii* palesa una vegada més que aquesta Església es retarda en ensenyaments vells de dinou segles.

L'organització dels sense-Déu

És al Congrés dels lliurepensadors, reunits en novembre de 1929, a Rodenbach, que els comunistes rompent amb els ateus moderats funden, a la manera de Moscou, els *Kaempfernde Gottlosen* (els sense-Déu militants). Llur primer Congrés especial, celebrat en novembre de 1930, a Teschen, decidí d'organitzar a Berlín, en lloc de Moscou, massa suspecte, una Lliga Internacional per a la difusió mundial de l'ateisme militant. Llur revista bisetmanal, el *Neuland*, obtenia en tres mesos, des de març de 1931, més de cent mil abonaments, i alimenta d'"escàndols clericals" la premsa del partit. Una oficina especial (*Bülowsplatz casa Liebnecht*), a Berlín, reuneix i fa treballar els elements que poden servir a muntar aquests pretesos escàndols. A falta de veritat calumnies especials cobreixen de sang la religió i la clerecia, aquells, per exemple, de Franz Baum i del portuguès Eza de Queiroz.

²⁰ La major part vénen dels medis protestants, que semblen inerts davant d'aquesta propaganda antireligiosa, fora les recents i afortunades publicacions de la llibreria Ekart. Els bisbes catòlics instrueixen i prevenen eficaçment els fidels, per mitjà de l'oració, per mitjà de la ciència i per mitjà de les magnífiques realitzacions socials. Sobre l'esforç dels ateus militants en U. R. S. S. i en Alemanya cal llegir: "DOCTOR ADOLF ZIEGLER: *Die russische Gottlosenbewegung*, Munic, 1932, i el DOCTOR CONRAD ALGERMISSSEN: *Die Gottlosenbewegung der Gegenwart und ihre Überwindung* (Hannover, 1933)."

Activitats d'aquesta associació

A més del bisetmanal *Neuland*, els comunistes editen en Alemanya altres set periòdics antireligiosos, setmanals i mensuals ³⁰ i un diari il·lustrat *Arbeiter-Sender*. A més, una enorme quantitat de quaderns i de fulls volants rivalitzen en impietat i immoralitat. Uns films especials ³¹ deguts sobretot a Einstein i Parvel Paschkow contribueixen al mateix emmetzinament, amb exposicions i museus antireligiosos, discos de fonògraf i difusions per ràdio. Però és principalment l'organització dels pionners comunistes el que dona les millors esperances als propagandistes. Ells s'atreveixen a assajar la constitució, fins en les escoles catòliques, de grups vermells de pionners comunistes.

El disc, el dibuix al servei de l'ateisme

Precisem alguns punts d'aquest quadro general.

Sobre l'aire de la més cèlebre nadala alemanya, un disc de gramòfon exalta el triomf del nou estel, l'estel soviètic, sobre el de Betlem: "El burgès golafreja sota els ciris de Nadal, com li és bona la vida; i el capellà en l'església parla de l'estel de Betlem. El burgès apeixat, aquesta nit, canta a ple ventre: *Stille Nacht, Heilige Nacht!* (Tranquilla Nit, Santa Nit). Aquest burgès, sota els ciris, es ben commogut pel fred del pobre infant a l'estable, car ell sua cristianisme avui per tots els porus."

D'altres "poemes" com la tonada oficial dels seuse-Déu són encara més violents i grossers. "Escombren els fabricants d'opi, a fora els bonets. Fora, fora! Prolo prest, escombren els bonets i llur església esdevindrà la casa de la cultura popular. De l'escola, Prolo, prolo, fora, fora!, foragita els bonets i la seva Bíblia! Prolo! ³²; escombren-lo fins a la porta. A la porta, llanceu-lo! Al país roig dels soviets no existeix la banda negra; Prolo, prolo, fora, llanceu-los de la casa de Déu. Ell t'excita contra els soviets, treu-lo a bufetades."

Dibuixos i pintures serveixen per a la propaganda; unes exposicions especials, com la de Leipzig, en març de 1931, vulgaritzaven les ignomínies antireligioses de la Rússia.

³⁰ La revista berlinesa de les dones comunistes, la *Militant* (*Die Kämpferin*) publicava el 28 de març de 1931 un article titulat: "El Papa contra la misèria de les dones." Hom hi llegia: "Des de dos mil anys l'Església repeteix de generació en generació la seva acció criminal; ella priva de tota voluntat la classe obrera i la manté explotable al seu gust. El Papa no és més que un vulgar xerraire; ell pretén caminar sobre les petjades de Crist, el qual no sabia on descansar el cap; però ell, el Papa, amb les seves vil·les i palaus, ignora què és la crisi de l'habitatció." Per l'abril de 1931 el lliure pensament comunista inaugurarà un periòdic pasqual antireligiós.

³¹ Per exemple, la lluita contra la calotte en l'U. R. S. S.; Nadal, festa d'amor; l'origen de la creença en Déu. Un film especial il·lustra un llarg article, publicat en agost de 1931 pels sense-Déu militants contra les doctrines de l'Església sobre la transmissió de la vida humana.

³² Proletari.

El teatre ateu

El teatre encara és més expressiu. En les *terres roges* representades a Berlín el 4 de novembre de 1930, cinc criminals compareixen davant un tribunal revolucionari: primer un capellà amb sotana, amb birreta i crucifix, un magistrat que porta un ull embenat, un agent de policia amb uniforme, un capitalista, un burgès. Com, segons el mètode de Moscou, els espectadors són invitats a participar en el drama durant la representació de les *Torres roges*, succeí que el públic udolant i pernatent, reclamà de tal forma la mort dels cinc criminals, que el servei sanitari hagué d'intervenir en moltes ocasions per tal de socórrer els actors i els espectadors en greu perill.

El 6 de febrer de 1931, dues vetllades d'ateisme tenien lloc a Berlín³³. Vegeu alguns detalls: Escena I. En una empresa comercial, el cap, el senyor explotador, s'assegura que la resistència dels obrers neix de llur ateisme, perquè l'Església no els pot bestialitzar. Disfressa, doncs, un dels seus criats, un embriac, de "Bon Déu" i li promet grans avantatges si fa bé el seu paper. Un repòrter està encarregat de la campanya de premsa. Escena II. Al fons del teatre es troba un gran Crucifix, representat per un actor somrient. Un capellà revestit d'ornaments és a punt de donar una lliçó sobre la Confirmació; té a la mà una gran creu negra i la seva mirada va des d'una botella d'alcohol posada damunt la taula a una jove molt poc vestida que ell estreny sobre el seu cor, mentre que una vella dama mena una banda d'altres joves per a confirmar, i els fa executar les danses i cançons més desinvoltes. Sobre això, el criat, disfressat de "Bon Déu", arriba amb el senyor explotador; beuen junts alcohol i flirtegen sense vergonya amb les joves. Després de nombroses libacions, deixen l'escena fent tombarelles. Preguntada per aquest "Bon Déu" sobre el pecat original aquella que el capellà estreny sobre el seu cor, respon: "Nosaltres ferem ahir l'experiència amb el senyor capellà." Per a les escenes III i IV el "Bon Déu" se'n va al Reichstag, beu sempre, s'adorm, ronca, fa totes les grosseries. En fi, a l'escena V, el senyor explotador presenta al "Bon Déu" als seus obrers qui es posen a discutir entre ells sobre l'existència de Déu. Els lliurepensadors se'l emporten, el criat és despullat del seu vestit i bastonejat. Bastonejat també el capellà vestit amb els ornaments. Actors i espectadors el tiren a terra i trepitgen la seva creu; és així com s'acaba la representació.

Els organitzadors foren perseguits davant els tribunals. Però, en una altra sala, els joves comunistes representaven des del 21 de febrer, el *Marteau rouge*, en què els actors vestits d'hàbits eclesiàstics celebraven una cerimònia religiosa grotesca. El *Gloria in excelsis Deo*, per exemple, esdevenia gloria a Déu en l'altura dels seus tres pisos, a aquest Bon Déu dels capitalistes, protector dels bonzes, opressor dels comunistes.

El primer de març, les companyies teatrals d'infants representaven uns quadres vivents amb cors i cants antireligiosos³⁴. Gairebé a cada quadre figurava un eclesiàstic vestit amb els seus ornaments, tenint a la mà una creu o una Bíblia que els *pionniers roigs* insultaven i cobrien de porqueries. Un "Prenostre" innoble execu-

³³ Unà al jardí Victòria del raval Vilmersdorf, i l'altre al saló Kliem.

³⁴ *Reichsbote* (núm. 53 del 9 de març de 1921).

tat per aquests infants, entre aclamacions dels espectadors, els quals eren, també, infants. Molts d'aquests petits assistents es llançaren sobre l'escena quan el capellà fou tirat per terra i trepitjat amb el seu Crucifix; aquest és el cop final de moltes representacions.

El dia 7 de març, en una altra sala de Berlín (Parkstrasse núm. 16), la companyia *Les bruses roges*, executava amb cants un conjunt de representacions tan innoble, que aquesta vegada una bona part dels espectadors s'indignà. El 15 de març, els *Socors Roigs*, secció de Nuremberg, en una de les seves reunions generals, representava les Vespres dels Caputxins: quatre comunistes, vestits d'hàbit bit caputxi amb el seu psalteri a les mans, ridiculitzen amb tota mena de bufonies, una benedicció del Sant Sagrament. El 19 de març, a Dresde, fou celebrada una *Missa dels seuse-Déu* pels *Bruses blaves*, davant un actor, disfressat de Canciller Brüning, un sermó burlesc després d'una paròdia de la missa, tingué lloc sobre l'escena. La policia prohibí la continuació d'aquest espectacle blasfem. El 20 de març, a Leipzig, els *assaltants vermells* organitzaven una sessió del mateix gènere. El present suprem és sempre aquest impuls final quan els espectadors pugen a l'escenari a ajuntar-se amb els actors per trepitjar junt amb ells el Crucifix o la Bíblia, o la representació de l'Eucaristia. En un dels comitès del teatre antireligiós, una enquesta féu descobrir una pila de llibrets de peces. Tots són provocatius.

En l'*Església i l'escola*, una actriu vestida de bisbe, representa l'Església, mentre una altra representa l'Escola i comença la classe amb aquestes paraules: "En nom del pare Guillem, del fill Kronprinz, de l'Esperit Sant Hindenburg, Amén..." Altres quatre personatges amb l'aire de *Nosaltres venim a pregar*, entonen: "Nosaltres venim a pregar davant d'un sac de duros; no hi ha més que una justícia de classes; els dolents són pagats per bastonejar els bons; que el vostre nom sigui maleït; nosaltres no us oblidarem pas!"

Un altre drama: *La dependència volguda per Déu*. Quan es tira el teló, es veu el Capital tenint per poltrona les espatlles d'un obrer. Una sèrie de titelles són suspeses d'uns fils, aguantats pel Capital, que canta: "En guàrdia, jo sóc el Capital internacional. El món em pertany. Jo sóc el gran regidor. Jo manejo ninots i còmics petits. Jo sóc Sant, Sant, Sant! Vosaltres no em creieu? La meua titella l'Església us ho provarà. Hop-la!". Estira una titella, l'Església: "Sant ets tu, senyor Déu, Mammon (riquesa). Sant, Sant, Amén." El Capital: "Sant, perquè sóc el més poderós del món, amb això en tinc prou. Milers de veus anuncien la meua glòria en tot l'Univers. Vinga la Premsa." Estira una altra titella, la Premsa: "Nosaltres ho provem: l'explotació del capital és el sistema més humà del món. Nosaltres ho provem: les guerres mundials són els més esplèndids banys de repòs, podem i provem tot el que Nostre Senyor mana!" Successivament, bonzes socialistes o burgesos i soldats exalten el Déu Capital: "Avui amb la França contra l'Anglaterra, demà amb Anglaterra contra la França... Amb l'Amèrica contra els obrers revoltats... Jo afusello qualsevol qui em resisteixi." L'Església: "...Jo bestialitzo. Jo parlo de l'autoritat volguda per Déu. Jo he inventat la llegenda del Crist. Jo celebrego la humilitat i la paciència. Jo desvio llurs aspiracions envers el cel. Pobres vosaltres tindreu la vostra recompensa, però després de la vostra mort!" El Capital: "Ah, Glòria a Déu! I tu, Premsa, que fas si els obrers intenten...?" La Premsa: "Jo els ofego amb notícies falses. Jo sembro la discòrdia en llurs files. Jo els

"excito els uns contra els altres. Jo ompleno el seu cervell amb l'amor, els esports i els crims."

Un altre espectacle dels *Bruses roges*. Una nena trinxeraire, vestida de verge cristiana, canta: "Veni, gent cristiana, doneu-vos pressa vers l'Església. La visita episcopal, el darrer any, fou una porqueria. És per això que el bisbe de Berlín toca les seves campanes. Drilinc, linc, linc... I per tal d'atreure-us, enganxa els seus anuncis. Petits nens, veniu tots al bressol." Un jove obrer la interromp: "Senyoreta, aquesta nit no hi ha anuncis per als clericals." La nena: "Però durant les darreres setmanes milers de fidels han abandonat l'Església." El Jove obrer: "Això és ben poc. Berlín ha d'ésser purificat de la clericalla (de cara al públic). Mireu les columnes de cartells. Ajudeu els lliurepensadors! I tu deixa l'Església." La nena horroritzada: "Oh, Déu meu, vós sou un bolxevic." El Jove obrer: "Va, jo me'n vaig a les teories de Lenin, a les del proletariat revolucionari." La nena, horroritzada: "Oh, Déu omnipotent!" El Jove obrer: "Abandonat... des de molt de temps, per molts prolos, d'ençà de la guerra, m'ha dit el meu pare. Aquest brau Déu, aleshores feia promeses de tots costats almenys pel que explicaven les classes dominants. I després hom s'adonà que tot això era falòrnia." La nena, indignada: "Això no és veritat!" El Jove obrer: "I que els capellans feien dalt del púlpit uns discursos militars tampoc no és això veritat?. Jo pensava que el vostre Crist deia: *Ameu els vostres enemics*." La nena: "Molt bé..., però." El Jove obrer: "Una religió amb peròs es una falòrnia, i tota religió té un però." La nena, horroritzada: "Déu meu, que sou brutal." El Jove obrer: "Vina, jo et contaré una història per al llibre de lectura de l'escola. Dos joves caigueren a l'aigua, i l'un fou salvat..." La nena: "Per la bondat de Déu." El Jove obrer: "L'altre es negà... Per què? (Una pausa). Per la miserable infàmia de Déu." La nena se'n vol anar, ell la deté "Amén." "Com te dius?" La nena: "Maria." El Jove obrer: "Bonic nom; on vius?" La nena: "Carrer Elisabet, núm. 1." El Jove obrer, prenent nota de l'adreça: "Un camarada lliurepensador vindrà a veure't." La nena surt.

Gairebé totes les reunions comunistes d'Alemanya comporten al programa una declaració, una cançó o un sàinet grollerament antireligiós. La *Rote Fahne* (comunista) de 18 d'abril, citava, del dia abans, cinc casos en què els seus amics havien estat perseguits per ofenses contra la religió, al teatre; i el diari socialista *Das Freie Wort* (La lliure paraula), de 19 d'abril, havia de confessar que les seves ofenses contra la religió eren ben reals. Un dels seus observadors, després d'haver assistit a moltes representacions donades pels *Bruses blaves* es declarà astorat per un repertori pornogràfic al mateix temps que antireligiós. Les precisions d'aquest periòdic socialista no es poden transcriure. Constantment uns actors disfressats de capellans catòlics o de ministres protestants o jueus, hi canten les pitjors obscenitats o proclamen contra el poble els més cruels mots d'ordre.

La revolució mundial es farà per mitjà de la descristianització dels infants

Totes aquestes propagandes de premsa, de films, de discos, de teatre, no valen pas tant com les de l'escola. Moscou recomana d'assegurar la revolució mundial per mitjà de la descristianització dels infants. Aquests homes de demà han d'ésser formats amb odi, i ço que és més greu, amb menyspreu de tot el que és religiós.

D'ací l'estol d'organitzacions comunistes per als infants de les escoles; els qui són ja *pionniers* de Lenin assagen d'emmenar-se àdhuc per la violència, llurs petits companys. És així com a Nuremberg, els 8 i 22 d'octubre de 1930, aquests joves pillets maltractaren seriosament llurs condeixebles a l'hora d'entrar a la classe de religió. No havent-los pogut desviar tots, es posaren a vociferar cants antireligiosos amb tanta de brutalitat que calgué interrompre la classe. El mateix passà a Guzenhausen, el 17 de març de 1931.

Aquests joves serveixen molt prest per a la propaganda. Llur butlletí la *Jove guarda*, de desembre de 1929 (núm. 10), escrivia: "Organitzeu vetllades d'ateisme contra l'antigalla de Nadal; organitzeu des del 15 de desembre al 1er. de gener les vetllades dels joves Spartacus... El deure és clar: cap fill d'obrer no pot cantar una cançó de Nadal. Tots els infants, al contrari, han d'assistir a les vetllades recreatives dels sense-Déu. Tots els fills d'obrer han d'acabar amb els contes de Nadal." Aquests infants tenen llur revista comunista, *Das Proletarische Kind* (El noi proletari).

S'organitzen uns concursos entre els infants ateus, ben bé com a la Rússia soviètica. El suplement per a infants del *Diari il·lustrat dels obrers*, publica aquest model de composició sense-Déu, escrit per una alumna de la quarta classe de la 63.^a escola primària de Berlín: "En altre temps nosaltres teníem emperadors, un dels quals fou Lluís el Pietós. Lluís el Pietós era com molta gent pietosa, prou curt d'enteniment. Durant una caça s'imaginà veure un cèrvol blanc, amb una creu, al mig dels boscos. El cèrvol li hauria dit: Fes construir ací una església. Lluís la féu construir. Des d'aleshores totes les gents que creien aquests contes van a l'església".

La petita Anna Lisa, autora d'aquesta composició, és citada a l'ordre del dia dels sense-Déu: "Res d'estrany que Anna Lisa ja no cregui en Déu; el mestre, al lloc d'aquestes ridícules històries de Sants, hauria de contar coses raonables que interessin les noies... Anna Lisa escriurà sempre com pensa. Si el mestre vol que escrigui toixeses, ella refusarà i vosaltres fareu el mateix, imitant la valenta Anna Lisa."

El número de Nadal d'un altre diari d'infants, *Trommel*, publicava en 1930, un article sobre el *Nadal de la fam*: "La Unió soviètica, una sisena part de l'univers, pertany als obrers i pagesos. Allà, ja no hi ha rics, que ací viuen alegrement a costès dels treballadors. La clericalla que parlen d'amor i de temor de Déu són foragitats, car els obrers han vist que ells no han de confiar en Déu, sinó en llurs forces. En aquest combat dels nostres pares, nosaltres, fills d'obrer, volem la nostra part. Lluitarem al costat d'ells, nosaltres no creiem en Nadal, festa de l'amor, mentre sofrim fam i misèria. No creiem en cap Déu, i quant a redimir-nos de la nostra misèria, és el nostre afer, tot sols en serem ben capaços."

Les mesures de policia limiten aquests excessos. Però una campanya, cada dia més activa, cerca de multiplicar les apostasies, signades oficialment a presència de notari. Per a aquest fi, un notari assisteix a totes les grans reunions antireligioses, preparat a rebre i legalitzar els documents dels qui declarin llur intenció de renunciar tota religió. El retorn d'aquests extraviats és difícil, una vegada s'han fet inscriure al partit comunista o comitè de propaganda antireligiosa.

L'acció dels catòlics alemanys

Malgrat aquesta campanya sàviament organitzada i continuada, els catòlics alemanys defensen meravellosament l'ànima dels seus germans. Una pila de congressos locals, unes vegades d'eclesiàstics i altres vegades de fidels, s'han adherit als mètodes i programa del congrés reunit a Maiença el gener de 1932. És als mitjans espirituals i pròpiament sobrenaturals que ells recorren primerament com els bisbes del Canadà. "Els predicadors, havent pres consciència d'aquests greus perills actuals, posaran en guàrdia el poble contra aquestes propagandes. La clerecia, malgrat la seva situació econòmica, multiplicarà les missions en lloc de disminuir-les. Totes les associacions catòliques, fins les econòmiques i esportives, inscriuran en el programa dels seus associats la pràctica regular dels recessos tancats. Les obres de caritat corporal recordaran els principis sobrenaturals i, en particular, el valor i el mèrit del sofriment. Els infants, especialment els qui són amenaçats pel bolxeviquisme, seran formats per tal de preservar llurs petits camarades, com ara se'ls ensenya a pregar i oferir sacrificis per a les missions entre els pagans. Es recordarà tot sovint la santedat del matrimoni i les lleis de la seva fecunditat."

A més a més, cal explicar les qüestions socials segons les encíclics pontificals, i especialment segons l'encíclica *Quadragesimo anno*. Es propagarà amb el zel més gran la bona premsa, els films i els discos catòlics, usant com els bolxevics els mitjans moderns. Cercarem la manera de descartar tota cooperació, fins l'econòmica, amb els Soviets, atès que en el sistema bolxevic, la propaganda per a la prosperitat material tota serveix per a la propaganda antireligiosa: una indústria, el principal objecte de la qual és lluitar contra la religió, no pot ésser ajudada, àdhuc portant a les poblacions avantatges materials. Nosaltres treballarem per tal que el mateix Estat sigui més reservat en les seves relacions comercials amb Rússia: la tolerància que permet equips de propagandistes bolxevics de circular impunement sota la disfressa d'agents del comerç és perniciosa a la pàtria i deu cessar."

Subratllem, encara, aquest paràgraf: "Importa d'insistir sobre les *mentides soviètiques*, tant més que els bolxevics volen presentar-se com els llibertadors davant els "enganys religiosos"... Cal insistir per tal que la premsa i les associacions catòliques no s'acontentin amb una simple defensa contra el bolxevisme, sinó que han de fer un esforç positiu per tal de desemmascarar la infàmia de les falsedats soviètiques."

Aquestes resolucions dels catòlics alemanys podrien ésser imitades a d'altres parts, ja que l'acció dels sense-Déu militants es desborda d'Alemanya als altres països. El seu repertori teatral especialment ha estat traduït o imitat a Anglaterra, Espanya, un poc a França, però, sobretot, a Bèlgica, com anem a veure.

A Bèlgica

A Bèlgica, el partit comunista semblava insignificant abans de les vagues revolucionàries de juliol de 1932. Llavors aparegué que, malgrat llur petit nombre, els comunistes estaven fortament organitzats i apuntaven directament a la conquesta del poder. Menyspreant el partit socialista i atacant directament les Cases del Poble, han

amenaçat de tal guisa M. Vandervelde que aquest hagué d'apellar a la protecció dels gendarmes.

Mètodes de propaganda

Fins al 1928, el comunisme vegetà a Bèlgica. Quan Stalin triomfà de Trosky, un Congrés reunit a Anvers reportà l'escissió dels comunistes belgues en stalinistes i troskystes, aquests darrers s'organitzaren en oposició comunista d'esquerra. Afeblit un poc temps per aquesta divisió, el partit moscomutaire es prepara per a una acció apassionadament revolucionària. Estén pertot les seves ramificacions; els infants de les escoles primàries són atrets a les Lligues de *pionniers de Lenin*, mentre que els cecs i esguerrats són inscrits a la secció *Algemeene Blinden-en Verminktenbond van Vlaanderen*. Més de trenta organitzacions especialitzades constitueixen així l'armadura del partit a Bèlgica. La propaganda cerca de guanyar, també, els elements estrangers, tan nombrosos a Bèlgica després de la guerra. Aquests estrangers, agrupats, generalment, per nacionalitats i designats en el partit per les inicials M. O. E. (mà d'obra estrangera), són un criador de directors. Les més actives d'aquestes seccions d'estrangers són les dels italians, després, la dels polonesos, els d'Hongria, els de Iugoslàvia, russos, jueus, rumans i africans de Bèlgica.

El Comitè central de Bèlgica promulgava el 13 i 14 de desembre de 1930 el seu *pla general d'activitats*: "Fora de la seva activitat entre els parats, que ha d'ésser posada en primer pla, el partit ha de desenrotllar molt especialment la seva activitat entre els miners, els metallúrgics, els treballadors de l'art textil, i els del transport." Una altra nota recomana de guanyar els treballadors de les indústries químiques "especialment aptes per al dia de les realitzacions revolucionàries", i els obrers dels ports ⁸⁴.

Estudiants intel·lectuals comunistes

La *Federació dels estudiants marxistes*, intentada ja sense gaire d'èxit en 1925, però reorganitzada durant l'any escolar de 1929-1930, per un estudiant vingut de Namur a Brusselles, Pivon, donà pastura antireligiosa a les altres federacions. Agrupa importants cèl·lules i seccions d'estudiants universitaris a Brusselles, Lieja, Gand, i a l'Escola de mines de Gembloux. Uns tracts flamencs i un periòdic *Der Kommunistische Student* (l'estudiant comunista), preparen i ajuden l'òrgan mensual d'aquesta federació l'*Estudiant materialista*, publicat a Brusselles.

Són, també, nombrosos els semi-intel·lectuals antireligiosos entre els "Amics de la U. R. S. S.", els "cercles de relacions intel·lectuals belgo-russes" que publiquen un butlletí titolat la N. E. P. i sota aparences de turisme, propaguen la V. O. K. S., creada a Moscou, per Lounatcharsky, la Kollontai i Kamenniev, per a servir la

⁸⁴ Com a tots els països, l'*Interclub dels marins* de Leningrad, orgullós de recordar que Lenin triomfà gràcies als marins i a la gent de port de Leningrad i d'Odessa, compta que, pertot, la senyal a la revolució soviètica vindrà dels ports. A tot arreu, com en els vaixells, cal formar les cèl·lules comunistes. Per a aquest fi l'Interclub de Leningrad ha resolt de furnir una biblioteca especialitzada a tots els vaixells estrangers que entrin al port. Una missió pareguda és confiada als Interclubs de Marsella, Rotterdam, Montevideo, Barcelona, Sydney, etc. (*Gazeta roja, Krasnaia Gazeta*, 5 d'octubre de 1932).

propaganda entre els intellectuals estrangers. Són aquests els qui organitzen a Brusselles, carrer del Tron, amb material enviat de Moscou, la famosa exposició soviètica, prompte desfeta pels grups d'estudiants. Llur unió propaga els films o discos soviètics, organitza concerts i prepara viatges collectius a la U. R. S. S. La seva biblioteca posseeix una documentació soviètica molt abundant i els seus cursos de llengua russa atreuen aficionats a les seccions actives (cinematogràfica, musical, científica, universitària, docent i documentació).

La premsa comunista

Després que el diari *Le Drapeau Rouge* (La Bandera Roja), jutjat massa costós, esdevingué setmanal, la premsa comunista a Bèlgica es fraccionà en moltes publicacions locals, adaptades a les diverses fàbriques i escoles. Innombrables quaderns "tracts", fulls volants són distribuïts gratuïtament, alguns d'ells fins a 100.000 exemplars. Sis fulls comunistes en polonès, tres en hongarès, quatre en italià, cinc en alemany, dos en espanyol, la major part en anglès o en àrab, completen la literatura comunista de llengua francesa o flamenca. La lluita antireligiosa hi ocupa pertot un lloc d'honor ⁸⁶.

El teatre, el cinema i la ràdio antireligiosa

Com a Alemanya, s'ha creat societats d'actors antireligiosos. En moltes poblacions aquestes companyies ambulants multipliquen les representacions més antireligioses que polítiques. *Le théâtre prolétarien*, per exemple, ha representat l'*Asie*, drama on Paul Vaillant Couturier, "lieder" de la *Humanité*, i antic diputat comunista del Sena, proposa com a models uns episodis de la revolució xinesa, després ha ordenat un altre drama revolucionari *Hinkerman*, l'original alemany del qual, de l'anarquista Ernest Toller, és clarament pornogràfic i antireligiós. Una sàtira contra el matrimoni alternà després amb un drama comunista de l'americà Upton Sinclair, i amb una "revista" satírica del comunista belga Jacquemotte. Altres companyies, com la de *Marais*, presten llur ajuda a la mateixa propaganda i s'acaben d'unir durant l'estiu de 1932 en una *Federació de teatres obrers de Bèlgica*, la propaganda de la qual s'anuncia amb molta activitat (Brusselles, 155, boulevard Auspach). La *Jeunesse travaillieuse*, els clubs ⁸⁷ de la qual, organitzats a Brusselles i poc després al reste de Bèlgica, serveixen, des de 1929, d'introducció i de filtre abans de l'admissió a la *Jeunesse communiste* (joventut comunista), atreu, sens dubte per mitjà de les seves biblioteques, cantines, periòdics, esports i jocs, ràdio, però molt més pels seus cinemes i les seves representacions teatrals; la seva companyia, les *bruses blaves*, imitada de models soviètic o alemanys, porta unes petites comèdies, a vega-

⁸⁶ A Gand i Anvers i a La Louvière s'han creat biblioteques per cobrir sota noms diferents (literatura moderna, materialisme històric, biblioteca jueva) els grups comunistes d'origen jueu units en *Kulturverein*. La llibreria dels temps moderns, del carrer d'Assaut, 6, Brusselles i l'agència soviètica *Intourist*, són les sucursals dels grans centres de Moscou i de Berlín.

⁸⁷ A més del Club de Brusselles, carrer de Flandes 81, sota el mot *Cooperons* (cooperem), n'hi ha d'altres a Lieja, Mouscron, etc.

des polítiques, però gairebé sempre apassionadament antireligioses, com *La Restauration des dieux* (la restauració dels déus) i altres drames traduïts d'aquells que hem citat per a Alemanya.

El cinema secunda l'acció del teatre. *Les amis de l'art cinématographique* (els amics de l'art cinematogràfic), organitzats en cooperativa, que vol ésser neutra, fan representar, en tota Bèlgica, uns films soviètics, que, gràcies a llur preu molt baix, s'imposen fins en els sectors menys simpatitzants. Nombrosos intel·lectuals i artistes freqüenten amb assiduitat el *Club de l'écran*, a Brusselles, o d'altres clubs semblants a Anvers, Verviers i altres ciutats de província. Per tal d'aprofitar els programes de propaganda sovint antireligiosa, que Moscou difon en francès, en holandès (o flamenc), com en anglès, alemany i espanyol, les "sociétés ouvrières de radio" han multiplicat les estacions receptores en els cabarets comunistes de Bèlgica ²⁰.

La lliga dels pionniers de Lenin

Entre tota aquesta floració d'odi i impietat, els sense-Déu de Moscou, prefereixen a Bèlgica, com en tots els altres països, la *Ligue des pionniers de Lenine*. Implantada a Brusselles des de 1925, l'escola de la rue (carrer) Haute, represa després, en 1929, la lliga únicament admet infants de sis a catorze anys. Primerament agrupats en cèl·lules, escola per escola, ells han d'organitzar la delació dels mestres reaccionaris, els practicants o els deïstes; cadascuna d'aquestes cèl·lules ha de tenir el seu periòdic, le *jeune Camarade* (el jove company), francès o flamenc, que dicti els mots d'ordre i que afaïçonï progressivament els infants per a la lluita antisocial i antireligiosa.

Les cèl·lules escolars d'un mateix poble són tot seguit agrupades en seccions, limitades, per altra part, a un màxim de cinquanta *pionniers*, per tal que siguin individualment més ben coneguts de llurs dirigents. Moltes ciutats compten ja un nombre bastant crescut d'aquestes cinquantenes. Totes les reunions esportives de pionniers, de fora de l'escola, es fan dins el quadre de la cinquantena. Al comitè director de cada cinquantena entren, de fet, els secretaris de les diferents cèl·lules sota un cap nomenat per la *Jeunesse communiste* (joventut comunista). Les diverses cinquantenes són agrupades en distints radis, seguint les regions, sota les ordres de la *Jeunesse communiste*, comandada pel partit. El jove pionnier ha de dur constantment damunt seu un *Manual* que precisa els seus deures.

Els "deures" del pionnier

Resumim-ne alguns paràgrafs característics:

En la lluita contra la burgesia que explota els obrers i els camperols, la part

²⁰ Moscou ha precisat les esmenes que s'han d'introduir en la legislació burgesa de la ràdio i la manera de lluitar contra els programes purament socialistes i no comunistes. Un comunista belga, Berlémont, ha estat a Moscou expressament per a prendre Hicòns de propaganda per ràdio. Ha creat a Bèlgica la societat dels *sansfilistes proletariens*, el centre de la qual és a Brusselles, plaça de la Vieille-Halle-au-Ble i que facilita les instal·lacions de ràdio per a tots els adherents, establiments, restaurants, clubs, etc., etc.

dels infants és molt important. Mentre que la burgesia cerca, per tots els mitjans, d'allunyar els infants de les organitzacions obreres, mentre l'escola ensenya el respecte als burgesos, llurs riqueses i llurs governs opressors, el pionnier cal que cerqui la manera de destruir en els seus camarades aquesta educació pro-burgesa; així apren el mètode de treball per tal de deslliurar els seus majors quan ell serà gran i entrarà als rengles de la joventut comunista. Apren de treballar col·lectivament, a esdevenir un bon defensor dels obrers, tot essent ja un bon defensor dels infants. Segueix l'exemple dels grans models del proletariat, Lenin, Liebknecht, Louise Michel.

El jove pionnier s'obliga a treballar, durant tota la seva vida, per deslliurar els obrers i els pagesos. Porta ja la insígnia dels adults, el martell i la falç reunides amb l'estel de cinc raigs que vol dir la unitat comunista a les cinc parts del món. Un mocador roig de tres puntes lligat al voltant del coll li recorda la sang dels obrers i pagesos caiguts sota els cops de la burgesia i les tres generacions que lluiten per al triomf del comunisme. El nus simbolitza la unió d'aquestes tres generacions. Ell saluda amb els cinc dits units i la mà ben allargada per sobre del cap, perquè la revolució mundial que deslliurà els obrers i els pagesos de cinc parts del món ha d'ésser posada per damunt de tots els interessos personals.

El pionnier obeeix a cinc lleis: 1er. Fill d'obrer, és fidel a la causa dels obrers; 2on. Jove pionnier, és germà petit i auxiliar de tot comunista; 3er. Ell és amic dels altres pionniers i fills de pagesos i d'obrers del món enter; 4art. Ell ha de perseguir d'organitzar els altres infants i de fer-los seguir per mitjà de la seva activitat i del seu exemple; 5è. Ell ha d'aspirar a saber, ja que el saber és una força en la lluita per a deslliurar els obrers.

A l'escola, els pionniers d'una mateixa cèl·lula es diran abans d'entrar l'un a l'altre:

—Saps tu per què tens l'obligació de romandre callat a l'escola fins que siguis preguntat? Per causa del règim capitalista que arma el mestre amb un bastó. Quan ell parla, àdhuc si diu mentida, tu no tens el dret de tenir raó. El mestre, en un país capitalista, segueix el programa dictat per la burgesia per tal de separar dels seus pares els fills dels obrers en la lluita de classes. Ell et repeteix que Bèlgica és un paradís, que cal respectar els patrons... De tot això, jove pionnier, respon, discuteix amb els teus companys, ensenya'ls el que llur escola els amaga, les organitzacions per a la defensa de les classes obreres. Fes propaganda del teu diari *le Jeune Camarade*; propaga el comunisme a l'escola, justifica'l; cerca de fer-te veure la majoria dels teus companys. No tinguis por del mestre reaccionari; però treballa amb el mestre revolucionari per al triomf de la revolució.

Els teus passeigs al camp et donaran avinentesa d'una magnífica propaganda entre els infants camperols. Revela'ls la Federació dels infants obrers i pagesos; interessa'ls; ensenya'ls els cants revolucionaris; deixa'ls un diari, recluta corresponents i abonats; guarda tot seguit el contacte amb els adherents del camp; escriu-los sovint, invita'ls a ciutat, ensenya'ls les instal·lacions comunistes. Aquest lligam entre obrers i pagesos és indispensable per a vèncer la burgesia. Conta en família el que tu has fet, sentit, vist en el grup. Parla de les reunions i dels passeigs. Explica als teus germans i germanes el que són els pionniers, atreu-los, parla del partit comunista als teus pares, fes-los conèixer els sindicats comunistes, cerca per

tots els mitjans de portar els teus pares a la cooperativa comunista. Parla'ls del periòdic, fes-los-el llegir, procura que no en llegeixin d'altre.

La "Lliga contra l'imperialisme"

L'antic *pionnier*, després d'aquesta formació, esdevé, naturalment, un sense-Déu militant en la *Juventut comunista*. No el seguirem a la caserna, on les seves tasques de sabotatge i de revolució—especialment els dies de vaga, de moti o de mobilització contra un invasor estranger—hi són prescrites minuciosament. N'hi ha prou de recordar que ha de continuar, sota l'uniforme, com a la fàbrica, la propaganda antireligiosa "tan necessària per tal de fer desaparèixer els escrúpols dels explotats pel capitalisme. Si és enviat al Congo, que hi treballi contra l'imperialisme belga i contra les Missions... Aquesta recomanació és observada com les altres: el 1er de gener de 1932 es constata a la colònia del Congo l'existència de seccions i de cèl·lules³⁹. Una de les tasques més importants de la *Lliga contra l'imperialisme* consisteix en assegurar la coordinació entre els moviments anti-imperialistes de les colònies i a crear un front únic de combat de tots els opressors del món enter. Acomplint aquesta tasca, la Lliga donarà el cop mortal a l'imperialisme i farà un gran servei al moviment revolucionari internacional. Al mateix temps, la Lliga desviarà els països imperialistes dels preparatius llurs d'intervenció armada contra la U. R. S. S., el defensor més poderós i més valent dels pobles oprimits⁴⁰.

Periòdics i fascicles en les diverses llengües del Congo, com el francès i flamenc, són posats a disposició del jove comunista per tal de combatre la religió i la pàtria.

Aquest comunisme no és, doncs, solament una ideologia o un sistema econòmic, o un sistema polític; és un il·luminisme, antireligiós en conspiració permanent i clandestina contra totes les institucions. L'oficina de la Internacional comunista es vana d'aquesta ultranceria. "En tots els països capitalistes, les cèl·lules de la fàbrica no poden funcionar més que com il·legals organitzacions. Aquesta és la causa perquè, en el treball de la cèl·lula de la fàbrica cal observar estrictament les regles elementals de la conspiració. Això afecta en la mateixa mesura als països on els partits comunistes són il·legals i als països de partit comunista legal"⁴¹.

La il·legalitat burla les enquestes i recerques, sobretot si la lluita esdevé antireligiosa. Aleshores es troben aliats ben imprudents. Tals, al *Congrés de l'Associació general d'Estudiants socialistes de Bèlgica*, obert a Brussel·les el 26 de desembre de 1932, tots els simpatitzants amb el report del jove advocat Lejour... On pot fer cap aquest esnobisme intel·lectual, quan ja el nombre dels diputats socialistes i comunistes (73+3) és gairebé igual al nombre dels diputats catòlics (79)? Mr. Cyrille van Overberg assenyalava, amb raó, aquests progressos de l'escola marxista, en el *Soir*, del 16 de desembre.

³⁹ Especialment a Elisabethville, Albertville, Stanleyville, Costermansville, Coquilhatville, etc., etc., pertot en lluita oberta contra les missions.

⁴⁰ Resolució de la darrera assemblea de 1931 de la Lliga contra l'Imperialisme.

⁴¹ La *Correspondència Internacional*, òrgan de la Tercera Internacional, número 108, 24 de desembre de 1931.

IV LA DEFENSA DE LA CIVILITZACIO

TOTS ELS PAÏSOS SÓN AMENACATS PEL COMUNISME ATEU

Podríem continuar passant revista a tots els països per tal d'assenyalar-hi els progressos de l'atac antireligiós. A França, els primers de desembre de 1932, un Congrés parisenc de l'Associació dels Treballadors sense Déu precisava la posició dels militants i publicava, mitjançant una subscripció de 5 francs anuals el nou òrgan, la *Lutte antireligieuse et proletarienne* (la lluita antireligiosa i proletària). A la Gran Bretanya, el partit comunista tingué a Londres el seu tretzè Congrés, els dies 12, 13, 14 i 15 de novembre de 1932. Durant una sessió a portes tancades, el company T. A. Jakson, desfermava un viu entusiasme, que no es manifestà en cap altre moment, quan féu la relació de l'agitació antireligiosa. Començà remarcant que ha obtingut l'autorització expressa de parlar, car Moscou, en general, res no estima tant com que el conjunt del seu projecte antireligiós sigui descobert àdhuc a llurs adeptes, ells l'han d'aplicar mica en mica sense desplegar-lo i potser sense conèixer-lo tot enter. El *Daily Worker*, òrgan del partit comunista de la Gran Bretanya, com ell mateix diu, no tractava encara el 5 de novembre de *imaginary facts* les revelacions de la coratjosa duquesa d'Atholl, membre de la Cambra dels Comuns i, no fa gaire, del ministeri, sobre el programa dels sense-Déu durant el segon *pla quinquennal*?"

Menys de deu dies després d'aquest desmentiment ⁴², el leader comunista T. A. Jakson, començava així la seva relació en el Congrés del partit: "Jo he obtingut el permís, per a respondre a algunes preguntes, de fer-vos una relació sobre l'agitació antireligiosa..." Després d'haver criticat el reclutament organitzat per a les esglésies per cada capellà, afegia: "Algun company ha tingut dubte sobre les meves campanyes recents en *Daily Worker*; però jo continuaré. Jo us puc prometre que abans que l'any acabi, haurem organitzat i desenrotllat en aquest país la propaganda dels sense-Déu militants. S'han afilerat tres-cents cinquanta cooperadors i n'hi ha de tots els districtes. Anem a progressar..." Per altra part, després d'haver acusat d'hipocresia els capitalistes i els burgesos d'Anglaterra—ateus també, diu, des de cent anys, però en silenci: *There is no God, but is a family secret*—assenyala el perill d'un atansament entre catòlics i protestants, per a defensar Déu contra el comunisme", i afegeix: "La lluita antireligiosa exigeix uns coneixements especials. No s'ha de fer a l'aire. La lluita antireligiosa no és accidental en la nostra lluita de classes contra el capitalisme. Intentaréu d'ignorar la qüestió religiosa? No us ignorarà pas ella. No sabeu que l'Església a la crida del Papa mena una acció organitzada? És cosa nostra de respondre, estudiant pertot el materialisme marxista. Totes les nostres seccions han d'estar amatents. A tot arreu on parli un sacerdot contra la U. R. S. S. nosaltres hem de contra-atacar..." La promesa de Jakson ha estat complerta. Els propagandistes d'antireligió han inaugurat llur campanya abans de Nadal per mitjà de conferències, fonògrafs, discos, radiodifusions. Ni àdhuc hi

⁴² Una altra desmentida, desenrotllada a les dues primeres columnes de *Bets-bojnik*, de Moscou, el 19 de novembre de 1932, juga amb les paraules: "No hi ha pla quinquennal antireligiós", diu, però hi ha un programa precís d'acció antireligiosa durant el segon pla quinquennal, i el *Besbojnik* se n'alegra.

manquen les representacions teatrals com a Berlín i a Brusselles, amb una companyia especial *The Red Players* (els actors rojos) que ja han representat a Londres i a d'altres parts una infame comèdia blasfema: *Lady Houston talks to God* (Lady Houston conversa amb Déu).

Els comunistes volen materialitzar la humanitat

Davant d'aquesta ofensiva mundial del comunisme i dels sense-Déu militants contra la religió, n'hi ha prou de recordar que les portes de l'infern no podran prevaldre? La invencibilitat de l'Església és certa; però, deixarem que es perdin a milions les ànimes? Davant l'odi acarnissat i destructiu cal un apostolat intrèpid en la paciència, en la caritat, en la voluntat perseverant d'edificar. Un materialisme feroç, lògic en les seves ignorants negacions, vol embrutir i brutalitzar tota la humanitat; nega estúpidament l'esperit, i no podent-lo occir, el vol reduir, en tot el món com a la desventurada Rússia, a no manifestar-se més, a no pensar més; el seu ideal—car el mateix materialisme no pot ésser concebut i volgut pels homes, sinó com un ideal digne d'ésser estimat, el seu ideal és mecanitzar la humanitat tota sencera, per una esclavitut universal, sota un Faraó impersonal més absolut que el de l'antic Egipte. El *Bezbojnik*, de 31 d'octubre de 1932 (núm. 50), retent comptes de la 17.^a conferència del partit bolxevic, que celebrava no fa gaire els seus quinze anys de dictadura, recordava, amb orgull, els èxits obtinguts, des d'octubre del 1931 a l'octubre de 1932 pels ateus militants en el món enter i a les resolucions preses per tal d'intensificar aquesta lluita, afegia: "L'esforç per a aconseguir la mort de la religió durant el segon pla quinquennal no serà fàcil... Cal, doncs, eixemplar i aprofundir la lluita antireligiosa, dur-la al terreny ideològic... elevar els nostres combatents a les discussions teòriques sobre les bases i amb els mètodes del materialisme dialèctic... observar els dos avisos de Lenin, que la lluita contra les religions enginyoses és més necessària, però més difícil que contra les mentides de les religions primitives, i que no es pot separar de la lluita contra l'idealisme, car l'idealisme filosòfic porta a la clericalla"⁴⁸. Materialisme, materialisme i sols materialisme.

Crist i la seva Església apareixen com l'única salvació de la humanitat

Davant aquest programa, que és una declaració, davant aquesta voluntat feroç de materialitzar la humanitat, és a dir, de destruir-la, després d'haver-la obligat a renegar-se ella mateixa en la desesperació, com els condemnats a l'infern, davant d'aquest programa que es declara assegurat de vèncer totes les altres religions, el Crist i la seva Església no apareixen com la salvació única de la humanitat? *Non est in alio nomine salus!* deia Sant Pere el dia de Pentecosta. Fins per salvar la dignitat purament humana, per conservar a la humanitat les més simples condicions de vida i de benestar natural apareixen com avui l'ajuda de Crist esdevé necessària. El conflicte que dreça, al descobert contra Déu i contra l'home imatge seva, tantes ferocitats menades per un esperit veritablement infernal, aquest conflicte fins il·lumina la paraula de Crist sobre la seva Església combatuda per les puixances de l'infern, la doctrina de Sant Pau sobre la puixança de les tenebres oposada al regne

⁴⁸ Subratllat pel *Bezbojnik*.

de Crist, la contemplació de Sant Agustí sobre les dues ciutats; palesament els directors d'aquesta impietat declaren que llur enemic principal, l'únic que amb la seva desgràcia portaria la de tots els altres, és, davant de Moscou i de Kremlin, Roma i el Vaticà. "L'enemic és el Papa".

El Papa no és enemic de ningú. Ell vol, com Aquell del qual és Vicari, salvar totes les ànimes; Ell ama tot home que ve en aquest món; però denuncia les doctrines de mort. Llur acarnissament contra ell confirma la seva clarividència. És, doncs, justificada aquesta remarcable nota recentíssima d'una revista alemanya purament tècnica—*Ost-Europa*, de novembre de 1932—al curs d'un article profund de Gerhart Dobbert sobre allò que revela la guerra de Kremlin contra el Vaticà: "Roma, en aquesta lluita, no defensa tan sols la cristiandat catòlica, sinó tota la cristiandat. En aquesta lluita, la seva veu no és pas solament la veu d'una Església, sinó de totes, de tot allò que és simplement cristià". Els clergats de tot Credo i de tota denominació segueixen tots el Papa (*the lead of the Pope*) i la seva apel·lació a la Croada, proclamaven el 30 de desembre de 1932 els ateus militants d'Anglaterra, per tal de justificar llur "Pla contra la Pasqua" anunciat per T. A. Jackson en el *Daily Worker* de 2 de gener de 1933.

Moscou no és cansa de denunciar la Santa Seu i l'Església. En un mateix número, per exemple, el de setembre de 1932, l'*Antireligioznik* ataca un discurs del Papa, el 10 de juliol "per una nova candidata a la canonització" (pàgs. 59-60), els Congressos catòlics de Braga a Portugal (ibid. p. 59), de Radom i Radomski a Polònia (ibid. p. 61), de Velehrad a Txecoslovàquia (ibid. p. 60-61), de l'Alta Silèsia sota la presidència del Cardenal Bertram (ibid. pàg. 59), i, sobretot, l'efecte anti-comunista del Congrés Eucarístic de Dublín i de la Setmana social reunida a Lille, del 25 al 31 de juliol, sota la presidència del Cardenal Liénart: "Després de reports com els del professor Duthoit (llargament analitzat), la clericalia francesa emmena al seguici de Pius XI els economistes clericalitzants que van a cooperar amb ella en l'Acció Catòlica... Ella assaja de defensar contra el proletariat mundial el capitalisme i la burgesia (ibid. pàg. 55)".

Negligim ço que hi ha de pèrfid i odiós en aquesta darrera insinuació. Destriem solament la confessió constantment repetida per Moscou: la Santa Seu és el *defensor civilis*, el defensor de la civilització cristiana, i, en un mot, de la civilització.

AQUEST ANY A LURDES, de M. Georges Goyau, a "El Pueblo", de Buenos Aires.

"Fa 25 anys—escriu Goyau—el poeta simbolista Adolf Retté, al qual François Coppée havia dut "del diable a Déu", que anava a peu de Ligugé a Lurdes arribat a la gruta per orar, se sentí aviat atret vers la piscina; i durant dos mesos, des del 3 de juny al 4 de setembre, es dedicà a banyar els malalts.

"Allà (escrivia) un s'oblida de si mateix; l'egoisme, l'amor propi, el respecte humà, s'evaporen com la broma al sol d'un matí d'estiu. No es pensa més que en aquells malalts que imploren i esperen, i es viu amb un gran amor al proïsme." I en el llibre que publicà un any més tard, "La meua estada a Lurdes", Adolf Retté glorificava aquell recó de terra com un palau de la compassió humana.

Havia vist malalts que oferien llur pròpia malaltia pel guariment del que era al seu costat i persones acomodades que es fatigaven fins a l'esgotament al servei dels paralítics i cancerosos; i tota una humanitat que, sota l'agulló del sofriment

i impulsada pel sacrifici, s'apartava de l'habitual egoisme i procedia com si la caritat ben ordenada comencés pel proïsme i no per un mateix. Tals fets semblaven a Rodolf Retté quasi tan meravellosos com els que es registren cada dia a l'ocina mèdica de comprovació.

Ara fa 75 anys que sobre una roca i a la vora del Gave s'aparegué una "Senyora" a una noia. Aquestes aparicions obrien una nova era en els destins d'aquella població pirenenca. Destins imprevistos envers els quals l'autoritat eclesiàstica per prudència, i l'autoritat civil per escepticisme, no es mostraven gaire propícies.

¿Quina valor podien tenir les paraules d'una pastoreta davant aquelles autoritats?

De totes maneres poc a poc se li anà concedint crèdit... Aviat Henri Lasserre obtenia el major èxit de llibreria del segle. El nom de Lurdes no evocava, fins aquella data, més que records obscurs; era una terra d'expiació, més que de gràcia. El vell castell, secular presó de l'Estat, la dominava. En endavant, Lurdes serà la gruta, ahir salvatge i ignorada, que transformarà la modesta ciutat en una metròpoli de la cristianitat. Allà començava un fet històric que havia d'influir sobre tota la vida religiosa de la segona meitat del segle 19è.; el renaixement de les grans peregrinacions i els moviments de massa que impulsa i sosté l'oració. En tota biblioteca ben proveïda es féu insubstituïble el llibre de Huymans "Les multitudes a Lurdes", al costat de les "Llegendes Epiques" del meu savi amic Joseph Bédier. La pietat de les multitudes que en l'Edat Mitjana s'aturaven en el camí per escoltar els bells recitals dels trovadors torna a ésser nòmada en el segle XIX, gràcies a la crida de Lurdes.

En aquest mateix lloc, on la Bernadeta, sorpresa, orava i escoltava anà a agenollar-se recentment, en representació de Pius XI, el cardenal Binet, arquebisbe de Besançon. El Papat, que decidia per boca de Lleó XIII commemorar amb un ofici litúrgic les aparicions de 1858, ha volgut presidir la celebració d'aquest 75è. aniversari.

Ernest Renan, fa 70 anys, assenyalava a la Providència les condicions a què calia que se sotmetés per tal que la ciència acceptés els seus miracles. El sofriment humà és menys exigent; tenim per testimonis aquests milers de malalts que cada any vénen a agenollar-se, a pregar els uns per als altres; que per endavant es resignen i que a vegades senten l'alegria de veure's guarits i de proclamar llur gràtitud.

Déu és ben lliure, en veritat, de preferir les súpliques de la fe i de l'amor als requeriments pretensiosos d'Ernest Renan.

Les solemnitats actuals sancionen una antiga predestinació marcada sobre l'esdevenidor de Lurdes i que ens conta M. Fernand Laudet, a l'Acadèmia de Ciències Morals en un llibre suggestiu sobre la Bernardette. Contra Lurdes fracassaren els assalts de Carlemany. Morat, senyor de Lurdes, "no volia rendir-se a home mortal". "Rendiu-vos a una senyora", li digué el bisbe de Puy. I Morat prengué amb els seus soldats la ruta de Velay, per retre homenatge a la Verge d'aquella vila i del castell. Dos segles i mig més tard, arribava a Puy un altre peregrí, Bernat I, comte de Bigorre, de qui depenia Lurdes, i oferí a la Verge tot el seu comtat.

Molt abans que una pobra noieta fos meravellosament informada que a la vora del Gave la Verge era sobirana, ja hi havia al seu favor dos grans homes de la terra, que fins i tot arribaven quasi a renunciar a llur sobirania.

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

CONGRÉS DE LA JOVENTUT CATÒLICA FRANCESA SOBRE L'ORGANITZACIÓ CRISTIANA DE LA PAU.—S'ha celebrat a Lió, els dies 21-23 d'abril, passat, amb assistència de 3 Cardenals, 27 Arquebisbes i Bisbes i més de 6.000 joves.

Va començar amb una Missa de Comunió General; a continuació, i després del cant del *Veni Creator*, el canonge Courbe, Vicari General de París i Secretari General de l'Acció Catòlica Francesa, va fer un sermó sobre el text evangèlic: *Jesus intuitus eum, dilexit eum*, referent a aquell jove que va acudir a Crist preguntant-li què li calia fer per obtenir la vida eterna. Les tasques del Congrés començaren pròpiament a les 9 del matí, a la casa dels estudiants, amb el *rapport* de M. Montjardet, membre del Comitè General de l'A. C. J. F., sobre el tema del Congrés: l'organització cristiana de la pau: la joventut vol estudiar les grans qüestions d'actualitat a la llum dels ensenyaments de l'Església: han estudiat en assemblees anteriors la qüestió sindical, agrària, organització obrera, professional, mutualista; els joves no pretenen de reorganitzar l'Europa ni de dirigir la diplomàcia, però volen saber de què parlen quan parlen de la pau.

La sessió de la tarda i les de l'endemà es celebraren a la sala d'actes de la Universitat Catòlica, puix que els congressistes no cabien a la residència d'estudiants. Les memòries presentades i discutides versaven sobre: les dades econòmiques i socials del problema de la pau; les dades psicològiques del problema de la pau; la realitat de les pàtries, dada essencial del problema de la pau; l'internacionalisme i l'esperit cristià de la pau; la pau, estat de gràcia de la civilització. El treball més important fou el presentat per Jordi Le Brun-Kesis, on, sota el títol: una solució cristiana del problema de la pau, exposa la doctrina de l'Església—i res més sinó això—sobre la qüestió de la pau.

El diumenge, dia 23, fou dedicat a les funcions de clausura del Congrés. El Cardenal Binet, Arquebisbe de Besançon, va celebrar, al santuari de Fourvieres, una Missa solemne de Pontifical en què combregaren uns 2.000 joves. Al migdia tingué lloc un àpat de germanor en un dels pabellons de la Fira de Lió, cedit per l'Alcalde M. Herriot, al qual va regraciar públicament l'Arquebisbe. A la tarda, es celebrà, al mateix lloc, una sessió de comiat en què prengueren la paraula, entre altres, els Bisbes. Cal remarcar aquesta frase del parlament del Cardenal Verdier:

"En les presents circumstàncies de crisi general, els vostres Bisbes i la França posen en vosaltres la millor de llurs esperances." Va ésser també notable el discurs d'un ex-president, M. Charles Flory, sobre la consigna dels grans, dels que ja no són joves, i que, en els camps de batalla, han après d'estimar i de servir la pau.

La intervenció més remarcable de la sessió de clausura fou la del doctor Klemens, presentat a l'assemblea per la presidència. Va començar dient: "La pau sigui amb vosaltres: heus ací el missatge de 400.000 joves catòlics alemanys a llurs germans catòlics de França, als quals saludo amb emoció. No faig cap declaració de caràcter polític en dir-vos que la Joventut Catòlica Alemanya prega, treballa i combat com vosaltres per la instauració d'una pau internacional basada en la pau de Crist. Som fills d'una mateixa Església." I més avall: "Els vostres treballs, germans meus de França, han assolit un nivell intel·lectual no igualat fins ara en un Congrés de joves de cap altre país. He trobat en els vostres ulls la flama que jo cercava." Fou molt aplaudit.

Les conclusions aprovades confirmen el caràcter completament apolític del Congrés. "Considerant que, fora de l'acció política i abstenint-se de pronunciar-se sobre el valor tècnic de les solucions proposables en relació amb el problema de la pau, i que no són de competència seva, cal que els joves, per tal de preparar-se a les obligacions que hauran d'assumir en la vida econòmica i política, s'esforcin a conèixer les realitats internacionals i adquireixin, a la vista de tals realitats una formació profundament cristiana de llur criteri; l'A. C. J. F. es preocupa de perseverar en l'estudi i en la propaganda de les ensenyances de l'Església."

Aquesta altra conclusió posa de relleu el caràcter sobrenatural dels mitjans d'acció recomanats pel Congrés. "Considerant que, segons els termes mateixos dels vots del Congrés de Lurdes de l'any 1931, tota acció que no és corroborada i dirigida per la unió vital amb Déu, i a través d'Ell amb tots els homes, en aquesta unió generada per la Comunió dels Sants, no és més que vana i estèril agitació, l'A. C. J. F. es proposa d'organitzar entre els seus membres el major moviment d'oracions i de penitències, per tal que Nostre Senyor concedeixi a totes les ànimes la pau, que sols Ell pot donar, i per tal que il·lumini, amb la seva llum i amb la seva gràcia, tots els homes de bona voluntat, que, en aquest món, s'esforcin a ésser els artífexs de la pau. L'A. C. J. F. invita els seus membres a inscriure's en la Lliga Eucarística per a la Pau, a prendre part en la Comunió de Nadal amb la intenció de la pau, en unió amb tots els catòlics del món enter, i en el moviment organitzat pel Secretariat internacional de la Missa per a la Pau.—M. R.

LES ELECCIONS HOLANDESES.—El dia 26 d'abril passat, els holandesos han procedit a l'elecció de la segona cambra dels Estats Generals, que ve a ésser la Cambra dels diputats, i que es compon de cent membres. Aquesta consulta al cos electoral ha estat avançada d'uns quants mesos, per haver estat dissolta la segona cambra en el mes de febrer passat. Varen eme-

tre el vot 3.721.000 electors. Lluitaren 53 partits, 14 dels quals (3 més que en el Parlament anterior) han obtingut llocs: 6 d'ells no tenen sinó un diputat. El Partit Catòlic de l'Estat ha obtingut 28 llocs, en el Parlament anterior en tenia 30. La causa d'aquesta lleugera reculada és la divisió que recriminava l'Episcopat en la seva Pastoral colectiva del mes de febrer, publicada en vigílies de la dissolució de la Cambra. Dels quatre grupets dissidents, que lluitaven al marge del partit catòlic, sols un, el Partit Catòlic Romà Popular, ha obtingut un lloc; els altres tres, la Federació Catòlica de Limburg, el Partit Catòlic Obrero i el Partit Obrero del Ram de Construcció, s'han quedat sense representació. De totes maneres el Partit Catòlic és el que ha obtingut més llocs, el segueix el Socialista, amb 22; també en perd dos. Cap dels grups feixistes no va obtenir llocs.

El Govern anterior estava presidit per un catòlic i el formava la coalició del Partit Catòlic amb el Partit Antirevolucionari i el Partit Cristià històric, ambdós protestants; entre tots reunien 53 vots. Avui, una coalició dels mateixos grups parlamentaris no en reuniria sinó 52. La reina va encomanar la formació del nou Govern al Dr. Heindrick Colijn, cap del partit protestant antirevolucionari, que sols ha obtingut 14 llocs, i que és el que té més afinitat amb el feixisme; per bé que no formava part del Govern anterior, és ex-ministre i havia representat el seu país a la Societat de Nacions. No reeixí en la seva tasca, cosa gens estranya donat l'excessiu fraccionament de la Cambra. Aleshores, Buys van Beesenbrouck, del partit catòlic i president del Govern dimissionari, va intentar, també sense èxit, de formar ministeri. Finalment, s'ha encarregat del Govern una coalició de centre dreta presidida per Colijn, que s'ha reservat també la cartera de les Colònies. El nou ministeri va prestar jurament el dia 24 de maig.—M. R.

REPERCUSSIONS RELIGIOSES DE LA REVOLUCIÓ NACIONALSOCIALISTA.
—Entre els moviments de nacionalització iniciats pel nou Govern del Reich, té particular importància la nova organització que hom intenta de dar al protestantisme alemany. Per tal de comprendre millor el sentit de les recents temptatives d'unificació político-eclesiàstica, cal recordar l'estat de les confessions evangèliques alemanyes en els darrers temps.

Hi ha a Alemanya 29 comunitats territorials protestants. Fins 1918, les esglésies protestants autònomes (luteranes, calvinistes, reformades...) de cadascun dels Estats de l'Imperi eren administrades per Consistoris, o assemblees de pastors i juristes designats per l'Emperador, *Summus Episcopus* de l'església del país. Amb l'adveniment de la República, l'església de pastors es transformà en església popular. Com que el protestantisme no admet una Església visible regida per una jerarquia de dret diví, des de la comunitat parroquial al Sínode general totes les assemblees es constituïren per elecció popular. A més, amb la desaparició de l'Emperador, s'havia romput el lligam que unia les diferents esglésies; per tal de substituir-lo, es formà una Confederació anomenada "Unió ale-

manya de les esglésies evangèliques", regida per una Comissió eclesiàstica de 36 membres. L'any 1922 fou reconeguda per l'Estat com a entitat de dret públic amb la missió de representar davant els Govern regionals i el de l'Imperi les comunitats federades. No té cap intervenció en la doctrina ni en el règim intern de les comunitats que la formen.

El parlamentarisme eclesiàstic tingué males conseqüències en el camp estrictament religiós, però els nacionalsocialistes se n'aprofitaren per adquirir influència en les assemblees eclesiàstiques on avui ocupen un terç dels llocs. Han adoptat el nom de *cristians alemanys*; no són cismàtics ni formen una secta exterior a l'església oficial, però, aprofitant la preponderància adquirida en successives eleccions, treballen pel seu ideal que és la fusió de les diverses confessions territorials en una sola Església Evangèlica per a tot el Reich sota la direcció efectiva d'un arquebisbe de l'Imperi. En el Congrés de Francfort sobre el Mein, celebrat pel febrer, deien: volem una pàtria i una església: una església de *Führer*¹, basada en un esperit alemany i cristià que abraci totes les confessions i les faci membres d'un sol cos vivent.

Es varen manifestar amb més claredat aquestes tendències en el primer Congrés nacional dels cristians alemanys celebrat a Berlín els dies 4 i 5 d'abril. El presidi von Kube, cap dels nazis al Landtag prussià i governador de Brandenburg, el qual va dir que, amb tots els mitjans que li donaven el pressupost i el Concordat, desplegaria en l'església una política de personal que produiria aviat la mateixa transformació radical que s'anava fent a l'Estat. L'advocat Frederic Werner exposà el caràcter de la futura església nacional alemanya que s'estendria des de Riga fins Estrasburg, i de la mar del Nord a les fronteres d'Austria: una església sense parlamentarisme regida per un grup de persones selectes, posat sota l'autoritat d'un home que s'imposa ell mateix; llibertat per a totes les confessions mentre no constitueixin un perill per a l'Estat i no contradiguin les idees i els conceptes morals propis de la raça germànica; els dogmes de la futura església han d'ésser els del cristianisme entesos a la manera alemanya, puix que encara que el missatge de salvació sigui únic, cada poble té la seva manera d'adherir-s'hi; com que l'església és una institució de l'Estat, ha d'encarregar-se de l'educació nacional, i, per tant, promoure el culte de l'Estat, de la sang i de la raça, triple faç de la creació divina; les tropes d'assalt són més agradables a Déu que una església que no s'adhereixi amb entusiasme al tercer Imperi.

Els protestants creients són gelosos de l'autonomia de llurs esglésies i veuen en la unificació un perill per a la fe, això és, per a la conservació de llurs particulars doctrines religioses. L'11 de gener, 21 pastors reunits a Altona publicaren un manifest contra les tendències dels cristians alemanys, i afirmant la independència espiritual de l'església respecte de l'Estat. El 8 de març (després del triomf d'Hitler) el Dr. Dibelius, superintendent general de l'església de Brandenburg, publicà un altre manifest que sustenta les mateixes idees, i del qual reportem aquesta frase: "El

¹ *Führer* és el nom que els alemanys donen a Hitler; és equivalent al de *Duce* amb què els italians designen Mussolini. És com si diguéssim el *Caudillo*.

missatge evangèlic no té per objecte el nacionalisme sinó el reialme de Déu que està per damunt de tota ideologia humana, que no és per aprovar sinó per condemnar els desigs egoistes de l'home." Els pastors joves, en general, s'han posat al costat del Dr. Dibelius i contra la tendència estatista dels cristians alemanys.

Aquests, però, no cediren: a darrers d'abril, la Comissió eclesiàstica que regeix la "Unió alemanya de les esglésies evangèliques" es va pronunciar per la necessitat d'una reforma orientada en el sentit de constituir una església nacional forta que donés garantia de respectar totes les creences i estrenyís els lligams entre les diverses confessions. Es va nomenar un triumvirat amb poders extraordinaris amb la comanda de realitzar aquest projecte. Hitler va nomenar representant del Govern en aquesta Comissió de reforma, el capellà militar Müller, íntim amic seu, el qual, en prendre possessió del càrrec, el dia 26 d'abril, va dir: "Els cristians alemanys volen una església evangèlica nacional alemanya; també ho volen els caps de l'església: el Canceller vol que ens apliquem a forjar-la amb confiança en Déu i d'acord amb el Govern de l'Imperi. En nom del Canceller exigeixo la col·laboració lleial de tots els interessats."

Davant aquestes declaracions que converteixen la independència espiritual en oposició política, les esglésies protestants s'han sotmès incondicionalment. El Dr. Kappler, president de la "Unió alemanya de les esglésies evangèliques", que havia fet empavessar els temples el dia 20 d'abril, aniversari del naixement d'Hitler, deïà, el dia 27, davant la Comissió eclesiàstica que dirigex la Confederació, que el Canceller seguia amb interès els treballs encaminats a la unificació de les esglésies i que, sense perdre temps, calia donar a l'església evangèlica una nova organització que, salvaguardant les creences, respongués al desig d'unitat religiosa que sent el poble alemany.

Pocs dies abans s'havia esdevingut un fet que acabà de convèncer els recalcitants: El Govern de Mecklenburg destituí el superintendent i dissolgué les assemblees i nomenà un comissari, amb plens poders, encarregat de tots els afers eclesiàstics, llevat de les funcions estrictament pastorals. El Canceller no va aprovar la mesura i sospengué el comissari al cap de dos dies, però l'amenaça ja havia fet el seu efecte: el comissari a l'església fou l'espantall que esvai tots els intents de resistència.

El triumvirat que, per encàrrec del Govern, dirigeix i impulsa la tasca informadora ha designat ja el cap suprem de les confessions alemanyes reunides: l'elecció ha recaigut en el Dr. Frederic von Bodelschwingh, personatge apolític, molt conegut per la seva activitat en el camp benèfic i que ha estat acceptat per les diverses confessions evangèliques. D'ací endavant, doncs, la "Unió alemanya de les esglésies evangèliques" serà substituïda per un Bisbe que les governarà assistit d'un petit Consell de pastors representants dels grups luterans, reformats i unionistes, i d'un sínode nacional de caràcter consultiu, designat meitat per elecció popular, meitat per nomenament del Govern.

El nou Bisbe del Reich no ha plagut als nacionalsocialistes que hau-

rien preferit Müller, que pertany a llur partit, el qual, en un sermó radiat va gosar a dir que el nomenament no responia a les aspiracions del conjunt de la comunitat evangèlica, puix que les tropes d'assalt, sobre les quals reposa actualment la nació, desitgen que es prediqui l'Evangeli sense mixtificacions; i que els caps de l'església no havien escoltat la veu de Déu qui, a través del moviment nacionalsocialista, els invitava a les accions audaces. Posant en pràctica aquestes inspiracions, el dia 5 de juny, mentre, a un temple de Berlín, es llegia la Pastoral de Pentecosta del nou Bisbe, un escamot de joves nacionalsocialistes va interrompre l'acte protestant sorollament en nom del partit.

La unificació de les esglésies protestants alemanyes pot donar-se per acompanyada: per aquest cantó, ja s'ha realitzat el programa político-eclésiàstic del nacionalsocialisme: una pàtria i una església, una església de *Führer*, això és, posada al servei de l'home que representa l'Estat. No és cap secret que hi ha negociacions pendents amb la Santa Seu per a pactar un Concordat que abasti tot el Reich unificat. És sabuda l'oposició que els nacionalsocialistes feren a l'aprovació del Concordat amb Prússia, i darrerament, al de Baden. Què s'esdevindrà si la Santa Seu no accedeix a les pretensions del *Führer*? Triguem gaire a veure el comissari a les esglésies catòliques?—M. R.

CULTURA GENERAL

SEMBLANÇA LITERÀRIA DE JOSEP CARNER.—En la primera sessió que la benemèrita emissora catalana "Ràdio Associació de Catalunya" dedicà el dia 4 de juny a Josep Carner, començant la sèrie "Els nostres poetes a través dels nostres músics", fou llegida la següent presentació del poeta, escrita pel nostre director, que reproduïm del número de 27 de maig de la revista setmanal *Catalunya Ràdio*.

Fer una semblança literària de Josep Carner és tan difícil com descriure un paisatge espiritual. Dificultat que és encara agreujada per aquella aurèola artificial—no, per això, necessàriament injusta—amb què l'amistat nimba la testa dels escollits de cadascú.

Començant per l'aspecte lingüístic, tan important en tot poeta, tant més important en un poeta de llengua renaixent, Josep Carner treu del català per a oferir-les-hi després, dues gràcies, la del ritme i la de l'afloreament de les virtuts intencional de les paraules i de llurs derivats nous, en la troballa dels quals és particularment afortunat. Verdaderament desamortitza la riquesa verbal i emotiva del llenguatge parlat, elaborant potser per primera vegada en el català renaixent, un llenguatge literari on entren amb proporcions d'admirable equilibri, una grandiositat rús-

tica i una ingenuïtat infantívola. Maragall dóna a la paraula catalana la tremolor de l'èxtasi natural. Carner penetra, amb la força sense esforç de l'esma segura, dins el món verge de les possibilitats de suggestió de l'idioma, i en surt amb aquells tresors d'intenció, d'emoció polifònica i d'ironia que tots els altres poetes catalans han d'envejar-li. En els seus versos, les paraules duen una tal càrrega de significació que demanen més de cinc sentits espirituals per a copsar-les aconplimentament. Verdaguier és la infància de la nova llengua literària; Maragall, la pubertat meravellada de la bellesa del món; Carner és la joventut desplegada a tot vent i àvida d'ensenyorir-se de tot. Aquest treball poderós d'invasió és natural que el faci caure en la santa temptació d'inventar derivats nous. Si no tots li surten aprofitables, en tots es revela el procés primigeni de la naixença de les paraules en la boca de l'home, que és sempre afer de poesia. Com Verdaguier, i més que Maragall, Carner divideix el català renaixent en dos períodes: el pre-carnerià i el post-carnerià, talment ha influït la seva alta labor en el català literari.

Aquesta funció lingüística prejutja, potser diria millor predetermina, el seu temperament poètic. En aquests temps d'ambició de puresa en les arts—un mal símptoma?—, molt s'ha discutit si la poesia de Carner és pura. Creiem que la poesia pura sols existeix en els grans moments—fugacis—de tot gran poeta. Per trobar poesia pura sostinguda sense defallença de cap a cap d'un poema extens, cal anar al Sermó de la Muntanya. Però això ja emergeix de l'esfera estrictament humana. La poesia de Carner té un element que sembla extrapoètic: la ironia. Però, pot existir un element extrapoètic? La poesia, que és l'art de fer fruir la delícia genèsica del maridatge de la paraula amb el sentit, pot redimir tots els elements humans, àdhuc el pecat, i donar-los la tensió sobrehumana de la intenció significativa sobreixent. Fet i comptat, simbolisme: tota la natura material és una gran simbologia del món dels esperits i la poesia eleva el símbol fins a la fusió amb l'altíssim simbolitzat.

Tota la meravella de Carner és en la paraula. La paraula—i això ho sé per manifestació seva personal—li suggereix el poema. Té l'enteniment constantment obert davant el potencial de significació de les paraules, potencial resultat del desequilibri entre llur limitació material i la intenció inspirada que provoca llur creació en la boca de l'home. La sobtada descoberta d'un dels innombrables sentits nous que un mot pot tenir produeix en la intel·ligència del nostre poeta un esclat de llum que li posa en commoció totes les energies naturals. No és sols verb de la ment, és verb del cor i de la fantasia i de la memòria, i àdhuc la carn en rep un glatit de delícia. Les paraules que han de preparar la rampa per alçar a la nova llum trobada la paraula mestressa, s'acoblen espontàniament entorn d'ella, i el poema s'elabora sol ànima endins, amb aquella facilitat lluminosa dels moments de gràcia, a la qual sol correspondre—no sempre, però, ai las!—la facilitat del mester estrictament literari.

Tot això ho sé per ell mateix.

A la claror d'aquesta psicologia poètica, podríem analitzar tots els seus poemes, i no ens costaria gaire d'aclarir-hi de quin estil són els nous sentits possibles i suggeridors de rims que ell descobreix en les

paraules. Així el sonet *El reflex* del llibre *Monjoies* (pàgina 45) ens fa saber com ell copsa els caires i reflexos aporcellanats de les coses:

Vora del rec, que és el cinyell de l'horta,
hi ha un presseguer dintre el silenci clar,
i s'il·lumina cada fruit que porta
amb el reflex de l'aigua que se'n va.

Aquestes finíssimes lluentors llisquents se li fan també albiradores en el món espiritual. La mateixa paraula *il·luminar* obre a la seva intuïció poètica un altre sentit, que li inspira en el sonet *Transmudança* del mateix llibre aquests tres preciosos versos finals:

Soc germà de tothom per mes ferides
i a vora meu es van obrint les vides
il·luminades d'hospitalitat.

Pel mateix procediment, podríem trobar en Carner un domini en el cultiu de l'inesperat, que obté els efectes més meravellosos. (Seria, potser, això la clau de la seva proverbial ironia? Al cap d'avall, poesia és combinació del pressentit amb l'inesperat: no és la ironia cosa gaire diferent). L'il·lhogisme és tan connatural a la poesia, que l'hi sospitem essencial. Quan Carner, cantant la profecia, surt amb l'apòstrof de regust bíblic: *Ai de tots els qui passen pels camins!*, provoca una esgarifança que una construcció lògica no obtindria mai.

La poesia és sempre, si més no, alògica. El pensament pot fornir-li matèria, però ella no intenta mai d'expressar el pensament. El seu instrument propi és la paraula, en tant que símbol insuficient. Es aquell residu incopsable racionalment de sentit emergent de les paraules el que el poeta vol expressar, i per això recorre a ritmes verbals, a acoblaments de mots antagònics, a parallelismes detonants. Per aquí s'escapen les escoles avantguardistes, no tan mancades de legitimitat com alguns creuen. Pierre Reverdy ho ha teoritzat. El difícil és salvar-s'hi.

Però, ni que sembli estrany, Carner dóna la deliciosa horror de la paraula inflamada de nous sentits, no tant amb una paraula esplèndida solitària—talment com Maragall i Joan Alcover—com per mitjà de la suggestió del ritme. La paraula poèticament intentada per totes les altres, té un do nativament harmònic de combinació que li fa crear entorn seu un grup rítmic de mots il·luminats per ella. Tres exemples: El sonet *La penyora de la morta* (Verger de les Galanies, p. 61) que ens ofereix ja en el títol un d'aquests grups harmònics, segurament hagut per via d'inspiració, té aquest vers final, meravellós de ritme i d'intensitat:

Damunt la taula, grave com una ara
només fendeixi la penombra avara
la copa buïda que l'amor omplia.

Tot fa creure que el mot *buida* és el centre de totes les suggerències poètiques.

Obrim el llibre *L'oreig entre les canyes* i en la poesia *La guspira del gaudi* trobem aquesta delícia de versos:

poses, vinclant-se en una dansa muda,
un poc de glòria en tota cosa vil.

Hom reconeix tot seguit en *glòria* la paraula lluminosa, que s'ha fet entorn un vestit d'harmonia.

I en el recull *El cor quiet*, cantant la proximitat de la mort, li sent tocar, quan s'acosta, una serenata de dos instruments:

flautes d'angoixa i violins de por.

Perillosos esculls té aquesta poesia, un d'ells, tal vegada el primer, el del preciosisme, l'inici del qual en el nostre petit món literari molts al·leven a Josep Carner. No ho negariem, però cal tenir present que l'expressió de la bellesa humana és sempre l'aventura del risc, sostinguda sense caure-hi mai. Carner té aquest punt d'exquisit—recordem fugaçment *Els fruits saborosos*—que, empès per un imitador sense geni, caurà fatalment en preciosisme. Ell, però, fa una revolució amb modulacions clàssiques. El balbuceig semidiví de la poesia, segona naixença de les paraules reengendrades a nova llum, poques vegades ha trobat ni trobarà en la nostra llengua una expressió més noble.

Aquest és el meu Josep Carner.

MOVIMENT SOCIAL

LA REINSTITUCIÓ DE LES SETMANES SOCIALS A ESPANYA.—En la darrera Conferència dels Reverendíssims Metropolitans d'Espanya, i en tractar de la reorganització immediata de l'Acció Catòlica, el venerable Episcopat espanyol prengué la resolució de reinstaurar la celebració de les Setmanes Socials. A aquest objecte, confiaren al senyor Bisbe d'Oviedo, Consiliari General de l'Acció Catòlica d'Espanya, aquesta comissió; i aquest, al seu torn, constituïda la Junta Permanent que ha de curar de l'organització, n'ha nomenat President l'eminent sociòleg senyor Severí Aznar, Catedràtic de la Universitat de Madrid.

Aquesta reinstauració ha de recular a una data molt llunyana per a reprendre la tradició o, si tant no, per entroncar l'obra actual de les Setmanes Socials amb les celebracions anteriors que havien tingut lloc a Espanya. En 1906, a Madrid, es celebrà la primera amb el nom de Curs Social i potser sense el propòsit deliberat de prosseguir-les. El fet és, però, que en els anys successius continuaren a les ciutats de València, Sevilla, Santiago, Barcelona i Pamplona, celebrant-se la darrera en 1911. A partir d'aquesta data, quedaren sospeses, sense que nosaltres n'hàgim pogut esbrinar el motiu. Ara, en les circumstàncies presents, s'ha cregut convenient de ressuscitar-les, i cal esperar de les dots i competència dels

membres que es componen la Junta Permanent, que els infondran l'esperit necessari per a col·locar-les, dins la nova organització de l'Acció Catòlica, en el lloc que degudament els correspon.

És intenció de l'il·lustre representant de l'Episcopat, que la nova organització d'aquesta obra estigui al marge completament de la política i de les seves divisions partidistes, car està en el terreny de l'Acció Catòlica, i aquesta, tal com ha estat definida sempre i segons paraules del Sant Pare actual en la darrera Encíclica sobre la injusta situació creada a l'Església Catòlica a Espanya "àdhuc sense constituir un partit, més encara, havent d'estar fora i per damunt de tots els partits polítics, servirà per a formar la consciència dels catòlics, il·luminant-la i enfortint-la en la defensa de la fe contra tota mena d'insidies".

El fonament, l'objecte i el fi de les Setmanes Socials continua essent el mateix que li donà el pensament inicial del que fou el seu il·lustre fundador, Henri Lorin: "La fraternitat humana per la nostra comuna filiació divina, amb totes les seves conseqüències d'aplicació a les necessitats presents".

El moment present arreu del món, però sobretot a Espanya, és gràvid de necessitats i de problemes socials. Problemes i necessitats que no són d'ara, ans vénen congriats de lluny i que ara, potser com a conseqüència de la desconexença voluntària que se'n tingué, s'han col·locat d'una manera violenta i destructiva en el primer pla en la vida social. Es tracta ara, doncs, de veure els problemes socials que es plantegen a Espanya a la llum de la moral cristiana; és més, s'han de difondre, especialment entre la massa popular, els principis socials que es desprenen de l'Evangeli, de la tradició de l'Església i dels ensenyaments pontificis. No manca pas certament doctrina a explicar. Si es limitessin tan sols a divulgar els principis continguts en les Encíclics socials dels Sants Pares, ja s'hauria fet una tasca mreitoria i profitosa. Però no basta això. Cal estudiar les possibilitats de solució que presenta al problema social la doctrina catòlica, i cal sobretot, no acontentar-se amb l'explicació tècnica d'aquests principis, i procurar ben sincerament que vagi esdevenint realitat llur aplicació.

Ho diu el mateix Bisbe d'Oviedo en la carta adreçada al senyor Aznar: "Els professors i conferenciants hauran de procurar estudiar, exposar i defensar les institucions necessàries o útils a la societat, i investigar, i en el possible, cercar solucions pràctiques sobre els problemes socials que la vida vagi plantejant, i això amb honrada sinceritat objectiva, utilitzant les adquisicions de les ciències socials i a la llum de la moral cristiana. La insttució de les Setmanes Socials ha d'aspirar a ésser una petita trinxera més de la civilització cristiana a Espanya".

En la tasca orgànica de reorganització de l'Acció Catòlica, és de no poca importància la clebració d'aquestes Setmanes Socials que amb tant d'èxit estan establertes en diversos països d'uns quants anys ençà, i que serveixen d'una manera admirable per a expandir i difondre la doctrina social de l'Església, relacionant-la amb els problemes vius i con-

crets de cada hora, i assenyalant les solucions pràctiques que proposa per a cada un d'ells.

Això que han sabut fer amb tant d'encert altres països, no ho hem sabut fer a casa nostra, i no és pas que les circumstàncies no ho demanessin amb tanta o més necessitat que allí. Però estàvem desentesos d'aquestes preocupacions, abandonats a un conformisme acomodaticí, pernicios i enervador de la voluntat, que ens ha portat en una situació deplorable. Resultat d'això, que avui a Espanya només hi ha dues forces socials organitzades que apleguen la massa treballadora: La Confederació Nacional del Treball i La Unió General de Treballadors. L'una anarco-sindicalista i l'altra marxista. Fins ara, s'ha deixat a aquestes organitzacions el camp absolutament lliure, i elles ho han sabut aprofitar. Les conseqüències que se n'han derivat en tots els ordres, ja les veiem.

Certament que el panorama que es presenta als catòlics no és gaire falaguer. Però la culpa és solament nostra. Teníem el camí ans ha i no l'hem seguit. Ara, ens és doblement dolorós d'iniciar-lo, però és necessari, i cal treballar amb constància i tenacitat.

Saludem amb viva joia aquesta reinstauració de les Setmanes Socials, tot remarcant la transcendència que ha de tenir i els fruits que poden esperar-se'n de cara a la futura activitat social dels catòlics d'Espanya. J. M.

UNA ASSEMBLEA DE QÜESTIONS SOCIALS A VITÒRIA.—L'anomenada qüestió social continua essent una de les grans preocupacions que agiten i commouen amb més vehemència la societat actual. Que no pot continuar a mercè d'un lliberalisme mal entès, és ja avui dia una evidència per a gaire tothom, alhora que els fets i les conseqüències que se n'han derivat constitueixen una condemna rotunda. Cal, per tant, cercar tots aquells mitjans que han de portar-nos a un arranjament més o menys definitiu i estable. Per això és lloable en gran manera una iniciativa com la que ha tingut la Joventut Obrera Catòlica de Vitòria, d'organitzar una Assemblea de Qüestions Socials que, a la llum de la doctrina social catòlica dimanada de les Encíclics dels Sants Pares, especialment de Lleó XIII i de Pius XI, estudiï els problemes concrets que amb urgència indefugible planteja el món del treball.

Aquesta Assemblea, que tindrà caràcter d'homenatge al Papa actual, autor de la *Quadragesimo Anno*, se celebrarà a la ciutat de Vitòria els dies 10 a 16 del vinent mes de juliol, amb la benedicció i aprovació de l'Excm. Dr. Múgica, Bisbe de la Diòcesi.

Els temes, tots ells interessants, sobre els quals versaran les sessions de l'Assemblea són, seguint el seu mateix ordre:

Primer.—Salari familiar. Fórmules concretes d'implantar-lo. Caixes de Compensació.

Segon.—Participació de beneficis. Factors que cal tenir en compte. Proporcionalitat en la participació.

Tercer.—Accionariat obrer. Mètodes pràctics d'establir-lo.

Quart.—Front únic social catòlic. Normes en les quals ha d'inspirar-se i bases sobre les quals ha de constituir-se.

Cinquè.—Apoliticisme en la sindicació obrera.

Sisè.—Mitjans pràctics de propaganda oral i escrita.

A més, en el programa general figuren diverses lliçons i conferències sobre temes d'actualitat, que seran donades per diferents personalitats del camp social. Versaran, entre altres, sobre els següents punts: la propietat privada; el moment obrerista belga; el control obrer; deficiències que actualment s'observen en la sindicació obrera femenina i mitjans de corregir-les; feminisme obrer; l'organització jocista a Bèlgica; el capital i el treball com a factors de la producció; unió interfeudal regional de treballadors catòlics; obrerisme agrari; acció de l'Església a favor de l'obrer; importància de l'apostolat en la classe obrera. El dia 16, dia de la clausura de l'Assemblea, se celebrarà al matí un gran míting de propaganda social catòlica.

Tots aquests enunciats ens prometen unes sessions veritablement interessants, i que indubtablement poden influir moltíssim en l'expandiment cada dia més ampli i eficaç dels principis socials de l'Església, sobretot en les classes treballadores i humils assedegades de justícia, a les quals fins ara no s'ha tingut prou cura per part dels elements catòlics de fer-los conèixer els documents pontificis i les solucions que donen als seus problemes. I per part dels elements patronals, generalment considerats catòlics, un poderós estímulo per a portar a la pràctica aquells principis de justícia i caritat.—J. M.

L'ACCIÓ CATÒLICA I EL NOU ORDRE SOCIAL.—De la recent visita feta a Catalunya pel President de la Junta Central d'Acció Catòlica, senyor Angel Herrera, volem esmentar en aquest lloc la conferència que amb el títol que encapçala aquestes ratlles donà el dia 28 de maig al Teatre del Bosc, a Barcelona. El gran teatre barceloní estava pleníssim d'un públic àvid d'escoltar la seva paraula autoritzada. Cal dir que l'expectació era justificada, car el senyor Herrera demostrà un coneixement i una erudició excepcionals de les doctrines pontificies. Una paraula fàcil i precisa acabava de fer més interessant la dissertació.

Després de fer una síntesi històrica de la idea d'Acció Catòlica i d'exposar ràpidament la seva finalitat, passà a estudiar i precisar la seva relació amb referència a les qüestions socials.

Blasma el fet de no haver predicat amb prou intensitat la doctrina social de l'Església, i reconeix que Espanya és el país europeu més retardat en aquesta matèria.

Seguidament, fa un estudi de les dues Encíclics cabdals en aquesta matèria: *Rerum Novarum* i *Quadragesimo Anno*, fent remarcar la causa de l'actual situació d'injustícia social, que és la injusta repartició actual de la riquesa. La pràctica de les normes pontificies és l'única solució per a restablir l'imperi de la justícia i aturar així la revolució social.

Assenyala els punts principals de la doctrina social catòlica: salari familiar, participació dels beneficis, etc.

Cita diversos textos de Balmes, de qui fa uns grans elogis, que corroboren la seva visió de la situació actual d'Europa.

Fou una magnífica i documentada conferència que influí indubtablement a fixar idees clares i precises sobre els principis socials de l'Església. Aquesta tasca divulgadora, cal prosseguir-la amb entusiasme, per tal com n'ha de sorgir una consciència col·lectiva formada en els principis bàsics del Cristianisme.

Si de la vinguda del senyor Herrera no en trèiem més que aquesta lliçó i aquest exemple, ja hauria estat aprofitada. Esperem que no ho serà solament en aquest aspecte, ans també que servirà per convèncer-nos de la necessitat que hi ha d'educar socialment el nostre poble.—J. M.

MOVIMENT INTERNACIONAL

QUI HEM DE CREURE?—En la mateixa pàgina de "La République" de l'11 de maig, M. Gaston Riou declara que el món vol viure una època tranquil·la. En canvi, M. Albert Bayet prediu un retorn a la barbàrie.

Vers un renaixement ("La République", 11 de maig): "El menys que hom pot dir de certes últimes dècades del món és que havien perdut el sentit de certs mots, com "modèstia", "paciència", "economia", "joia". Aquesta era tenia, sovint, els ulls més grossos que el ventre. Individus, classes, Estats, continents, races, ningú no es trobava al seu lloc. I d'això pervenia en la pau com en la guerra la batalla universal. Que, certament, encara continua. Però jo no sé quin silenci ha baixat sobre el camp. Esgotats per llurs pèrdues, àdhuc els més forts, almenys a Occident, senten decaure llur fúria. Vencedors, somnien com Cèsar, com August, una nova "pax romana", d'alguns nobles segles de treball tranquil. Ahir encara cadascun d'ells ho volia tot per a ell tot sol. Heus-els ací gairebé contents, aquests grossos mammut de la jungla planetària, d'admetre un repartiment concertat de la riquesa universal.

Heus ací, doncs, que arribem a l'hora de les solucions—l'hora en què tots els participants fatigats de la incertesa, i desitjosos de sentir finalment terra sòlida sota els seus peus, estan decidits, no solament a signar un compromís amb la punta de la ploma—com en 1919—, sinó a fundar lleialment la Carta d'una època, per a viure-la.—GASTON RIOU.

Retorn a la barbàrie. ("La République", 11 de maig): "Hom no pot defugir un sentiment d'angoixa en observar el curs que prenen els grans esdeveniments mundials. Hom té la impressió que una civilització fràgil està a punt d'arruïnar-se i que els pobles presencien, impotents, l'adveniment de la barbàrie.

El que féu la tristesa dels temps que en diem bàrbars, fou, d'una part, la misèria material, i d'altra part, la misèria intel·lectual.

De resultes d'una feblesa d'esperit, els teòrics de la intolerància declaraven la guerra al pensament, a l'esperit de lliure recerca; dogmes i rutines s'alçaven, mortífers, entre l'home i la vida.

El món prou creia haver acabat amb aquest règim. Degut als progressos de la ciència i de la tècnica, degut a l'organització dels grans canvis internacionals, els pobles es creien immunitzats contra la misèria i la fam. Degut als progressos de la llibertat, es creien protegits contra la rutina intolerant.

Dissortadament, el passat està a punt de reaparèixer.—ALBERT BAYET.—L. J.

L'ABOLICIÓ DEL JURAMENT D'OBEDIENCIA A LA CORONA, A IRLANDA.—Com és de suposar, tots els diaris d'Anglaterra s'han ocupat d'aquesta qüestió, que tanta d'importància té per als anglesos... i molta més per als irlandesos. El "Sunday Times", de Londres, en un dels seus darrers articles sobre l'esmentada abolició, deia, en substància:

"...Seria infantil de creure que la supressió del jurament satisfarà els més intransigents. Aquests voldrien una República de tota la Irlanda. Hom confessa, tot amb tot, que el país està molt més encalmat que sota el règim precedent. Es declara que això és el resultat de la confiança però en realitat és el treball de les Associacions dels "Army Comrades" (ex-combatents) que han sabut neutralitzar les forces latents del desordre.

Hom promet una altra sèrie d'esmenes constitucionals—tant com sigui possible dintre els límits del tractat—a fi d'anar acostant el dia en què la qüestió de la declaració de la República ja no serà més que una qüestió de fórmula. El dret d'apel·lació al "Privy Council", que el precedent Govern havia fet impossible tant com podia, serà oficialment i formalment suprimit. El dret del vet del rei seguirà indubtablement, i molt pròximament hom veurà desaparèixer el jurament de fidelitat al Governador general. I així, l'escena estarà disposada per al darrer acte." —L. J.

ESPIGOLANT LA PREMSA ALEMANYA.—*Dortmunder General Anzeiger*.—Extracte de la ressenya del discurs pronunciat per Magda Wilden, estudiant de química, en el "Congrés Cultural de dones nacional-socialistes", celebrat a Dortmund.

"La més alta missió de la dona és de restar al costat de l'home en la pau com en la guerra, però sobretot en la guerra.

En pensar en totes les misèries que la guerra ocasiona a un poble, hom se sent temptat de dir que tots hem de contribuir a l'adveniment d'una pau eterna. Però això és impossible.

La terra és massa petita; sempre hi haurà combats, i un poble que lluita per la seva existència no acceptarà mai les sentències arbitrals d'un Tribunal internacional ni de la S. de N.

És una follia pacifista voler fraternitzar amb un poble amb el qual fa milers d'anys que som enemics.

Una crida a favor de la pau, llançada a tots els pobles per una organització femenina internacional, faria, potser, algun efecte. Però si una guerra és inevitable, cadascú ha de consagrar-s'hi amb totes les seves forces."

Frankfurter Zeitung: "El baró von Brandenstein, president del Comitè del Reich per a la circulació automòbil, i sots-president de l'Automòbil-Club d'Alemanya, pronuncià un discurs que fou radiat, sobre el tema següent: "L'automobilisme militar és el deure de l'hora present."

L'autor va desenrotllar els punts següents:

Per culpa del "Diktat" de Versalles, l'exèrcit alemany no ha pogut ésser suficientment motoritzat. Avui es tracta de millorar aquesta motorització. Les associacions automobilistes han d'assegurar l'organització de l'esport de l'automobilisme militar, el qual no es limitarà solament a la conducció pràctica dels automòbils, sinó que comprendrà, també, una instrucció teòrica sobre el motor, la lectura de mapes, l'utilització del terreny, les transmissions, l'organització militar i l'aviació.

Els Automòbil-Clubs locals han d'instituir seccions que assumiran un paper anàleg al de les escoles d'equitació. A Zeesen s'ha constituït ja una escola de conductors de tractors. Escoles semblants a aquesta hauran de participar en l'activitat de les associacions d'esport automòbil militar.

És amb una particular satisfacció que les associacions automobilistes veuen actualment la possibilitat d'ocupar-se d'automobilisme militar tal com desitgen fer-ho ja fa quinze anys."

Anunci del *Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel* (òrgan dels llibreters alemanys), de Berlín:

"Vista la importància com més va més gran concedida a l'origen arí i la institució del "Numerus Clausus", trobareu nombrosos compradors entre els nacional-socialistes, els esportius, els funcionaris, estudiants, professors, per aquest fascicle que acaba de sortir amb el consentiment de la direcció del partit nacional-socialista; *L'arbre genealògic prova de la descendència alemanya. Pel Dr. Friedrich Wecken.*

Com que només és per mitjà del seu arbre genealògic que tot alemany pot provar la seva puresa de raça, per tal d'obtenir el passaport de ciutadà, cal que es familiaritzi amb els mètodes de treball genealògics indicats en aquesta obra."

Com es veu, la coincidència entre nazis i feixistes no pot ésser més perfecta.

LA PRODUCCIÓ EN GRAN SERIE JA ERA CONEGUDA PELS MAIES.—Diu "Excelsior", en "La Ciutat de Mèxic":

"La producció en gran sèrie, en la qual molts veuen una de les causes principals de la present crisi mundial, no és una cosa nova. El savi Franz Blom, arqueòleg de la Universitat de Tulame, el qual ha efectuat llargues exploracions per les ribes del Yucatan en vistes a l'Exposició universal de Xicago, declara que els antics ja la practicaven.

L'esmentat professor diu que ha recollit proves d'una producció i d'una fabricació intenses, practicades en els temps més florids de la civilització maia.

El Dr. Blom ha fet la maqueta d'un edifici la pedra del qual fou amb tota certesa tallada amb un sistema "Standard" per un empresari que s'encarregava de lliurar-la ràpidament als arquitectes i als constructors.

Hom no sap com eren transportats aquests enormes blocs de pedra, car els maies estaven mancats d'instruments de ferro i d'acer i no estaven familiaritzats amb el sistema de la roda. Probablement eren transportats en patins o trineus. Tots aquests blocs són tallats amb instruments de pedra.

Existia, també, una gran fàbrica per a la producció en gran sèrie, d'idols d'argila que presidien totes les llars."

LA CIUTAT SENSE JUEUS.—De "La Lumière", París: "El dia del gran boicot dels jueus a Alemanya, Göbbels, havia donat ordres precises i adreçat una circular a tots els Burgmestres. Els demanava no solament que vetlessin perquè el boicot fos efectiu, ans, també, que li adrecessin una relació privada sobre aquest dia memorable.

Es conta a Berlín que un Burgmestre d'una petita ciutat de Prússia, quan va rebre la circular de Göbbels, telegrafia immediatament al ministre: "Envieu-nos jueus; sinó, boicot impossible."

AUSTRIA I ALEMANYA.—Després de l'adveniment de Hitler el poder, a Alemanya s'han complicat moltes de coses, no solament dintre del Reich, sinó àdhuc a l'exterior.

Dintre d'Alemanya s'han realitzat actes de violència feixista 100 %. Han restat suprimides totes les llibertats ciutadanes i el mateix Hindenburg ha restat reduït a una simple figura decorativa, com ho és a Itàlia el rei Victor Manuel.

No cal que ens estenguem en relacions d'actes de pintoresca violència que han hagut de presenciar els alemanys, car la premsa diària bé prou n'ha parlat. Però si que haurem d'aturar-nos en un fet recent que està despertant l'expectació de tot Europa. Ens referim a la pugna Alemanya-Austria, la principal causa de la qual és la negativa austriaca a formar l'"Ausschluss". Davant de totes les imperialistes velleïtats pangermanistes, Austria sent la seva consciència nacional i pressent que una unió qualsevol amb Alemanya—encara que fos merament des d'un punt de vista econòmic—, seria un detriment per a la sobirania austriaca. Austria, amb Dollfuss al davant—un cristià social que actualment té tota la nació al darrera—s'enfronta amb Alemanya, lluita contra ella, i la seva actitud és vista molt favorablement a tot Europa, com ho proven les ovacions de què fou objecte a Londres, on anà per assistir en nom del seu país a les primeres sessions de la Conferència econòmica.

En canvi, l'actitud de Hitler no solament provoca inquietud, sinó també un desencís, si es té en compte que el seu discurs al Reichstag havia despertat moltes esperances en quant a la seva actuació pacífica. Ara s'ha vist que tot fou oratòria, i els medis polítics internacionals—com ha dit molt bé l'"Svenska Dagbladet", d'Estocolm—, comencen a

veure que això del nacional-socialisme és un perill no tan sols per a la pau interior dels països, sinó àdhuc per al règim internacional.

De totes maneres, Hitler no està per coses, i s'ha ficat al cap que Austria ha de sucumbir al nacional-socialisme. Per aconseguir-ho, no ha trobat altre mitjà que sembrar el terrorisme a Austria. Dollfuss resisteix, i proclama que per damunt de tots els interessos de partit, hi el suprem interès de la independència austríaca. Qui guanyarà, Hitler o Dollfuss? Evidentment, la incògnita és molt obscura, perquè si bé Hitler té la força del fanatisme dels seus satèl·lits, Dollfuss li és un adversari intelligent, moralment fort i que, per afegidura, té la simpatia de la major part d'Europa.

Sobre aquesta incògnita és molt interessant el comentari que un dia d'aquests feia un periodista.

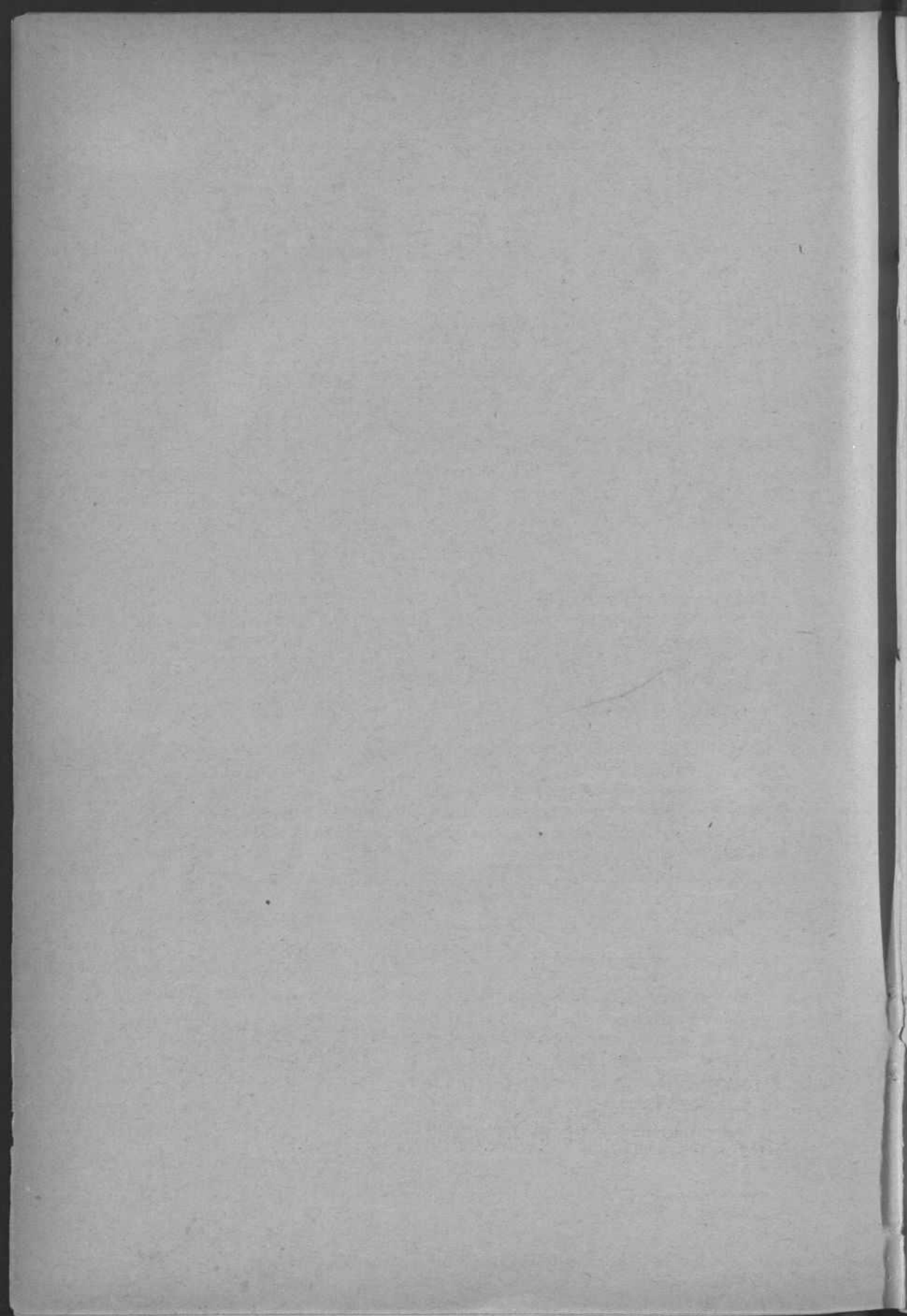
En començar la guerra europea—deia—es produí la invasió de Bèlgica pels alemanys. Els entenimentats cregueren que Bèlgica havia fet un pas fals en oposar-se a la invasió. Deien que la petita nació quedaria destruïda i que el rei i el Govern dels belgues tenien una gran responsabilitat davant del poble per no haver obert el pas als alemanys. I altres feren aquest comentari: Fins a la invasió alemanya, Bèlgica no tenia ànima nacional, sinó que la seva raó d'existència derivava únicament dels tractats, però amb la seva actitud de barrar el pas als alemanys s'havia creat una ànima i un títol d'existència.

I és molt curiós observar que el temps donà la raó a aquests darrers comentaristes. Ara Dollfuss presenta una actitud semblant, enfront de Gömbös, el cap del Govern hongarès, qui després del seu recent viatge a Berlín, d'on ha tornat encisat del hitlerisme, s'ha mostrat partidari d'una submissió als designis de Hitler. Dollfuss representa, doncs, la rebellia contra l'invasor, l'orgull de la independència austríaca; Gömbös, en canvi, representa la submissió o, potser més clarament, l'esperit de "ves-fent". Quin criteri triomfarà? Naturalment, és difícil de dir, tal com s'han posat les coes al món, avui dia. Però creiem que, malgrat les declaracions pessimistes que feia M. Herriot a un redactor especial del "Kurier Porauny" en el sentit que "malauradament el món es decanta cada dia més vers els programes autàrquics", creiem que hi ha molts pobles que encara tenen consciència del que significa independència i sobirania nacionals.—L. J.

PREGUEM PELS NOSTRES DIFUNTS

A tots els nostres lectors demanem en el Crist una oració per aquests germans nostres que ens han precedit en el senyal de la fe i dormen el son de la pau: Dr. Ramon Sabaté, canonge de Tarragona, subscriptor; Rnd. Dr. Valenti Martí, subscriptor; Sr. Lluís Anglada, subscriptor; Sr. Magí Desveus, subscriptor. Sr. Carles Muntades, germà del subscriptor Sr. Vicenç.

Tots els mesos *La Paraula Cristiana* fa celebrar una missa en sufragi dels seus difunts i afavoridors i llurs propparents.



INDEX

DEL VOLUM XVII

(GENER-JUNY 1933)

PORTICS

LLUITA TRIANGULAR	3
HIPOCRÉSIA DE LA REVOLUCIO	17
LA TEORIA DE LA CATASTROFE PREVIA	193
CLASSICS CRISTIANS	289
LA VERITABLE ANTIREVOLUCIO	385
LA LLEI FUNESTA	481

ESTUDIS

BERTRAN I PIJOAN, LLUIS

Els llibres de l'any 1932	403
BORDOY-TORRENTS, PERE, M.	
La Santa de Florència	302
CAPDEVILA, MIQUEL	
Les excavacions de Djemila	14
CARBONELL, ANGEL	
Parasitisme religiós	196 i 484
CIRERA I SOLER, JOSEP	
La lògica i els fets, contra l'escola única i laica	100
LOPEZ OLIVELLA, LLUIS	
La guerra de Manxúria	316 i 417
MANYA, JOAN B.	
L'argumentació espiritualista davant els resultats de la psicologia experimental de la intel·ligència	388
MARLET, JOSEP	
La setmana de quaranta hores	6
FRA PACIFIC DE VILANOVA	
Relacions entre la Política i la Moral	499
PRATS, JOSEP M.	
Primer centenari de la mort del Dr. Ramon Llätzer de Dou i de Bassols	209
RIBAS I BERTRAN, MARIA	
La romana lluro	124
SALVAT, JOZEP	
Monsenyor Juli de Carselade del Pont, bisbe de Perpignan	40
VINCKE, JOSEP	
El culte de Sant Jordi en les terres catalanes durant l'Edat Mitjana, com a expressió de les relacions entre l'Església i l'Estat en aquella època	292
FRA XAVIER D'OLOT	
Remarques als lectors de "La Ciutat de Déu"	507

LES BELLES LLETRES

Plany	329
-------------	-----

CRONIQUE DE L'ESTRANGER

FALGAIROLLE, ADOLPHE DE (França)	
La història, Santa Joana i J. J. Brousson	48
Sobre l'imperi dels Jesuïtes	516
FALGAIROLLE, ASUNCION DE	
La democràcia francesa i el diner	145
L'inútil i inhumà retorn a la violència	332

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

METGES FILOSOFES I METGES ARTISTES, de Jaume Peyrí, per C. Cardó	53
ICONOGRAFIA D'UNS METGES ANÀRGICS: SANT COSME I SANT DAMIA, de Jaume Peyrí, per C. Cardó	53
CATALANISME I REFORMA HISPANICA, de J. Estelrich, per C. Cardó	54
L'AUTONOMIA EN PERILL, de J. Estelrich, per C. Cardó	55
DE COM ICARUS PERDE LES ALES, de Francesc Sureda i Blanes, per C. Cardó	55
ELS EXTASIS, de J. Tharrats, per C. Cardó	56
LA BIBLIA. - EL PSALTERI, I i II, dels Monjos de Montserrat, per Fra Marc de Castellví	148
BALADES I CANÇONS, de C. Geis, per R. Roca-Puig	151
LA RELIGION DEMOSTRADA, del P. A. Hillaire, per Joaquim Manyà	152
TRIPLE SERIE D'HOMILIAS PARA TODAS LAS DOMINICAS DEL AÑO, de Mons. Ricardo Schüller, per Joaquim Manyà	154
MANUAL DE CATECISME, de Joan Tusquets, per C. Montserrat	236
HISTORIA SAGRADA, de Manuel Trens, per C. Montserrat	236
LA FILOSOFIA DE LA LIBERTAD EN LAS CONTROVERSIAS TEOLOGICAS DEL SIGLO XVI Y PRIMERA MITAD DEL XVII, d'Albert Bonet, per Joan B. Manyà	335
HISTOIRE DE LA PHILOSOPHIE, d'Emile Bréhier, per C. Cardó	336
EL LLIBRE D'APUNTS EN LA FORMACIO INTEL·LECTUAL, de Miquel Ramis i Alonso, per C. Cardó	337
ALMANAQUE CATHOLICO HISPANO-AMERICANO, de l'Editorial Poliglota, per R.	338
PIETAT, de Miquel Saperas, per P. Agustí de Montclar	428
LE DESIR DU NEANT, de Louis Vialle, per R. Roquer	430
DÉTRESSES DE NIETZSCHE, de Louis Vialle, per R. Roquer	431
NIETZSCHE, d'Ernest Bertram, per R. Roquer	433
AMOR, MATRIMONIO Y FAMILIA, de Guillem Schmidt, per Joaquim Manyà	519
SACRAMENTS. I. BAPTISME I CONFIRMACIO. EXPOSICIO DEL DOGMA CATHOLIC, del Dr. Ricard Aragó, per Joaquim Manyà	520
EL CATALA I EL CASTELLA COMPARATS, de C. A. Jordana, per O. S.	521

LES REVISTES

Les tendències del judaisme modern, per A. Vincent, a LA VIE INTEL·LECTUELLE, 10 febrer 1932	58
La república francesa i la bandera, a L'AMI DU CLERGE, 15 setembre de 1932	161

<i>Experiments químics al servei de la propaganda dels sense Déu</i> , per J. Wregg, a <i>SCHOENERE ZUKUNFT</i> , 5 novembre 1932 ...	156
<i>La família i l'organització estamental</i> , pel Dr. S. Waiz, a la mateixa revista.	157
<i>De la vida de l'Acció Catòlica a Alemanya</i> , al <i>KATHOLISCHES AL-MANACH</i> 1933 ...	237
<i>Amenança a la força combativa espiritual dels catòlics</i> , pel Dr. Joan Mess-ner, a <i>SCHOENERE ZUKUNFT</i> , 5 març 1933 ...	240
<i>L'Església de França i la República</i> , a <i>L'AMI DU CLERGE</i> , 3 novembre de 1932 ...	243 i 445
<i>Drets i deures dels governants i dels ciutadans</i> , pastoral del Cardenal Faulha-ber, a <i>SCHOENERE ZUKUNFT</i> , 12 març 1933 ...	339
<i>El bé comú internacional en matèria econòmica i les ensenyances de la Santa Seu</i> , per J. T. Delos, a la <i>RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENZE SOCIALI</i> , gener 1933 ...	344
<i>La trinitat: Hitler, Papen, Hugenberg</i> , per Robert d'Harcourt, a <i>ETUDES</i> , 20 febrer 1933 ...	434
<i>Per als qui cerquin la cara del Déu de Jacob</i> , per Margarida Aron, a <i>LA VIE INTELLECTUELLE</i> , 10 febrer 1932 ...	443
<i>La propaganda soviètica antireligiosa al món</i> , per Miquel d'Herbigny, a la <i>REVUE DES DEUX MONDES</i> , 1 i 15 febrer 1933 ...	522
<i>Aquest any a Lurdes</i> , per Georges Goyan, a <i>EL PUEBLO</i> , de Buenos Aires ...	560

LES IDEES I ELS FETS

(Cròniques, glosses, comentaris)

VIDA RELIGIOSA I MORAL

Els cursos de l'Institut Pius XI, de París, sobre els ensenyaments pontificis ...	76
Un manifest anglicà que propugna la unió amb Roma ...	76
La primera setmana social dels catòlics alemanys ...	77
Les eleccions generals de Bèlgica ...	79
El nou concordat de Baden ...	81
El traspàs de Monsenyor Carselade du Pont ...	82
El missatge natalici del Sant Pare ...	172
Les noces d'argent cardenàlies del Cardenal Gasparri ...	173
Reclamació diplomàtica de la Santa Seu contra les cremes d'esglésies a Espanya ...	173
El general Castelnau i l'Acció Catòlica francesa ...	174
La setmana social de Reims ...	176
Catolicisme i Feixisme ...	177
Sobre el naixement d'una princesa búlgara ...	177
Condemnació d'una obra de Buonaiuti: "La chiesa romana" ...	263
La premsa política italiana i l'aniversari de la conciliació ...	263
Nova llei contra la blasfèmia (a la Cambra holandesa) ...	265
L'Església catòlica al Japó ...	265
L'Església catòlica als Estats Units ...	266
Posició del Centre Catòlic en la lluita electoral alemanya ...	268
Declaració autoritzada sobre el patriotisme i el militarisme ...	270
Allocució consistorial ...	359
Congrés de la Unió Internacional d'Estudis Socials de Malines ...	361
El Congrés italià de metges catòlics francesos ...	362
La persecució religiosa a Iugoslàvia ...	362
De la declaració ministerial de Hitler ...	364
Visita dels ministres anglesos al Sant Pare ...	456
La dictadura portuguesa i l'Església ...	456
La descristianització de les mares a Alemanya ...	456
Els catòlics i les associacions neutres comunistes i socialistes ...	457
Sobre l'actitud de l'Episcopat alemany enfront del nacional-socialisme.	458

El compliment pasqual dels estudiants francesos	459
General catòlic en el Senat nordamericà	460
Els ministres alemanys visiten el Sant Pare	460
Les causes matrimonials fallades per la Rota Romana	461
Congrés de la Joventut Catòlica francesa sobre l'organització cristiana de la pau	562
Les eleccions holandeses	563
Repercussions religioses de la revolució nacional socialista	564

MOVIMENT SOCIAL

Una setmana social a Niça... ..	85
El moviment dels treballadors catòlics dels Països Baixos	86
La indústria francesa i la setmana de quaranta hores	88
La J. O. C. i el Canonge Cardyn	89
Cinquena sessió del Consell Internacional de Sindicats Cristians... ..	179
Un homenatge al sindicalisme cristià	180
L'O. I. T. i les edicions jocistes	181
El treball dels infants	272
La reglamentació i supressió del treball de la dona... ..	273
Una obra a Holanda per als joves sense feina	366
Un concurs de novel·les sobre el bolxevisme	367
Els sindicats cristians i la setmana de quaranta hores	368
Els funcionaris francesos i la qüestió dels sous	369
El XVI Congrés de Sindicats Cristians de Dependents	369
El Primer de Maig d'enguany... ..	461
Una llei sobre els abonaments familiars a França	464
Les darreres vagues de la C. N. T.	465
La reinstauració de les Setmanes Socials a Espanya	571
Una Assemblea de Qüestions Socials a Vitòria	572
L'acció Catòlica i el nou ordre social	573

CULTURA GENERAL

Biblioteca de Traduccions Populars	271
Semblança literària de Josep Carner	567

MOVIMENT INTERNACIONAL

Alemanya

Hitler al poder	184
Les eleccions hitlerianes... ..	275
La personalitat del "Führer"	279
L'hitlerisme triomfant a Alemanya	370
Alemanya després de tres mesos de règim hitlerià	470

Austria

Austria, camp de batalla dels dos feixismes... ..	468
---	-----

Estats Units

El nou President dels Estats Units	188
---	-----

França

França i els deutes de guerra	186
La crisi de la democràcia francesa	371

Gran Bretanya

La mort de John Galsworthy	278
La fi del món pel mes de juny	472

Grècia

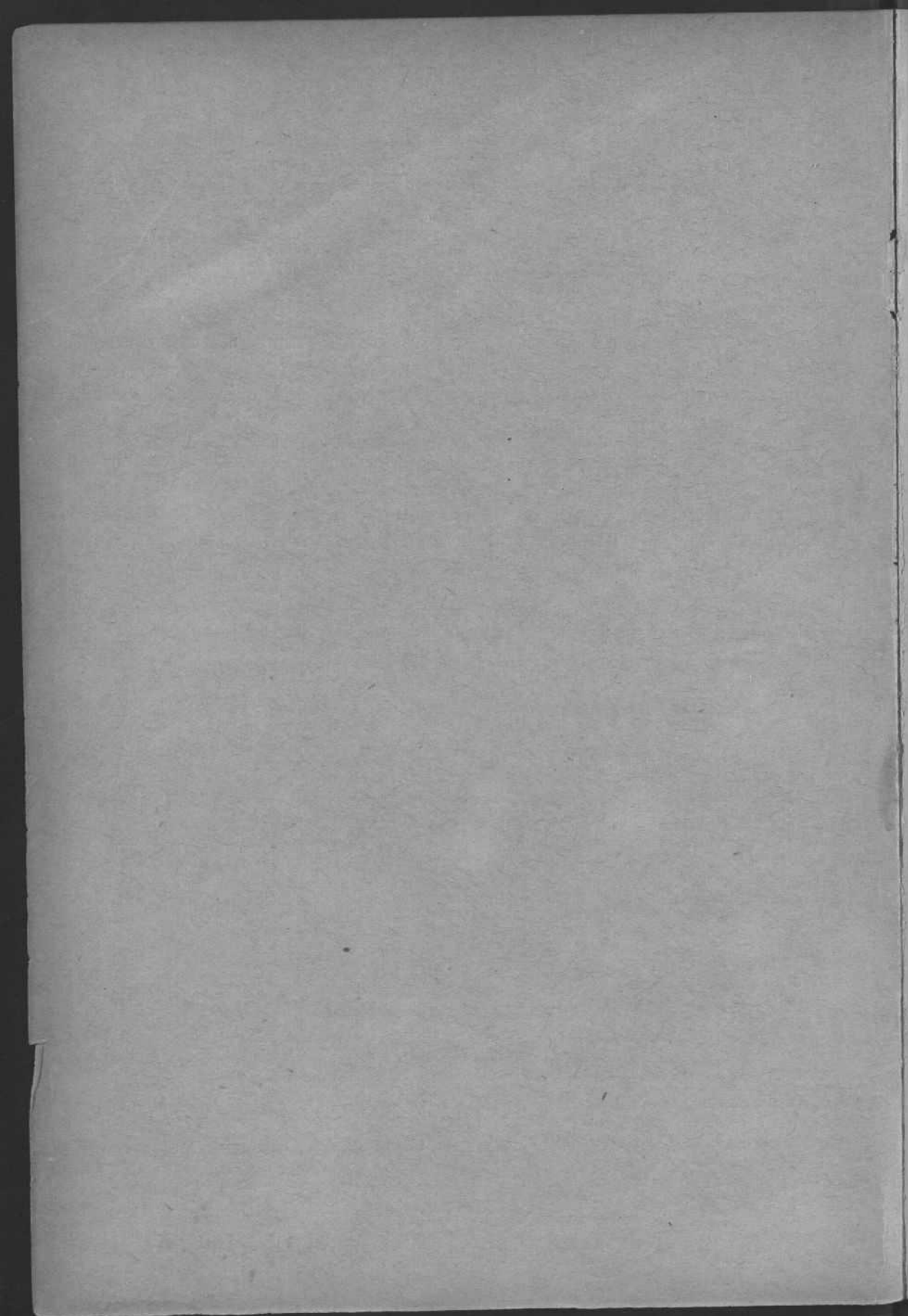
Grècia	378
---------------	-----

<i>Holanda</i>	
La rebel·lió del "De Zeven Provinciën"	284
<i>Irlanda</i>	
De Valera a Irlanda	182
El triomf de De Valera a les eleccions irlandeses	283
<i>Portugal</i>	
La nova Constitució portuguesa	374
<i>Uruguai</i>	
Un altre cop d'Estat a Sudamèrica	466
<i>Internacional</i>	
Els conflictes armats sudamericans	92
El conflicte anglo-persa sobre el petroli	187
El Club dels Quatre... ..	372
El tractat de no-agressió soviètic-alemany	473
Washington i Moscó	474
<i>Societat de Nacions</i>	
Constitució i funcionament	378
El pla francès	379
El conflicte xino-japonès	379
La conquesta de Jehol... ..	380
El pla britànic	477
Qui hem de creure?	573
L'abolició del jurament d'obediència a la Corona, a Irlanda	574
Espigolant la premsa alemanya	574
La producció en gran sèrie ja era coneguda pels maies	576
La ciutat sense jueus	576
Austria i Alemanya	576

RUBRICA D'ESPANYA

Notes diverses	94, 190, 286, 381 i	478
-----------------------	---------------------	-----





Col·lecció de Els Clàssics Cristians

Les millors obres dels Sants Pares
grecs i llatins en català, integrats
dintre la «BIBLIOTECA DE LA
PARAULA CRISTIANA»

Volum I

**La fi dels perseguïdors
de Lactanci**

Actes de Màrtirs

5 ptes. volum. 3'50 ptes. per
als subscriptors de
LA PARAULA CRISTIANA

Soler i Torra Germans

Banquers

Rambla dels Estudis, 11 i 13
i Bonsuccés, 1 i 3 - Barcelona

Sucursals: Madrid - San Sebastián - Vic

VALORS :: CUPONS :: GIRS :: CANVI

CAMARA GUIRASSADA : CAIXES
DE LLOGUER PER A GUARDAR
VALORS, DOCUMENTS, JOIES I
ALTRES OBJECTES DE VALOR
COMPARTIMENTS DES DE 22 PES-
- - SETES ANYALS - -

Compra-venda i administració de finques
Agents de préstecs per al Banc Hipotecari
d'Espanya



GENERAL MOTORS RADIO

Receptors de la més alta qualitat tècnica,
presentats en luxosos mobles de fustes es-
pecials, per tal d'obtenir ressonàncies
equilibrades.

Els 10 models GENERAL MOTORS RA-
DIO, ajustats a totes les disponibilitats,
són l'encís de la llar en captar meravello-
sament i amb la perfecció les emissions
de tot Europa.

Compareu els receptors General Motors
Radio amb els de les marques més selec-
tes i observareu tanta diferència que l'e-
lecció d'un aparell de qualitat serà reser-
vada als receptors G. M. R.

Modulació natural. Llarg abast. Selecti-
vitat garantida.

R A D I O - L O T

Passeig de Sant Joan, 17

Barcelona

Xocolates



Casa fundada l'any 1800

***Xocolates per a tots els gustos
i totes les fortunes***

Manresa, 4 i 6

Barcelona

Biblioteca de "La Paraula Cristiana"

- Núm. I. - EL LLIBRE DE SANT IOSEP, per *Francis Jammes*,
traducció de *Josep-F. Ràfols*. Preu 5 ptes.
- Núm. II. - PER LES TERRES DE CRIST, per *Joaquim M. de
Nadal*, amb pròleg de *Francesc Cambó*. Preu: 7 ptes.
- Núm. III. - EL SIONISME, pel R. P. *Pere Voltas*. C. M. F.
(volum I). Preu: 5 ptes.
- Núm. IV. - EL SIONISME, pel R. P. *Pere Voltas*, C. M. F.
(volum II). Preu: 5 ptes.
- Núm. V. - LA COBLA, per *Joaquim Ruyra*. Preu 5 ptes.

Per als subscriptors de

«LA PARAULA CRISTIANA»: 3'50 ptes. volum demanant-lo directament
a l'Administració: Gignàs, 25, 1.^{er}, 1.^a